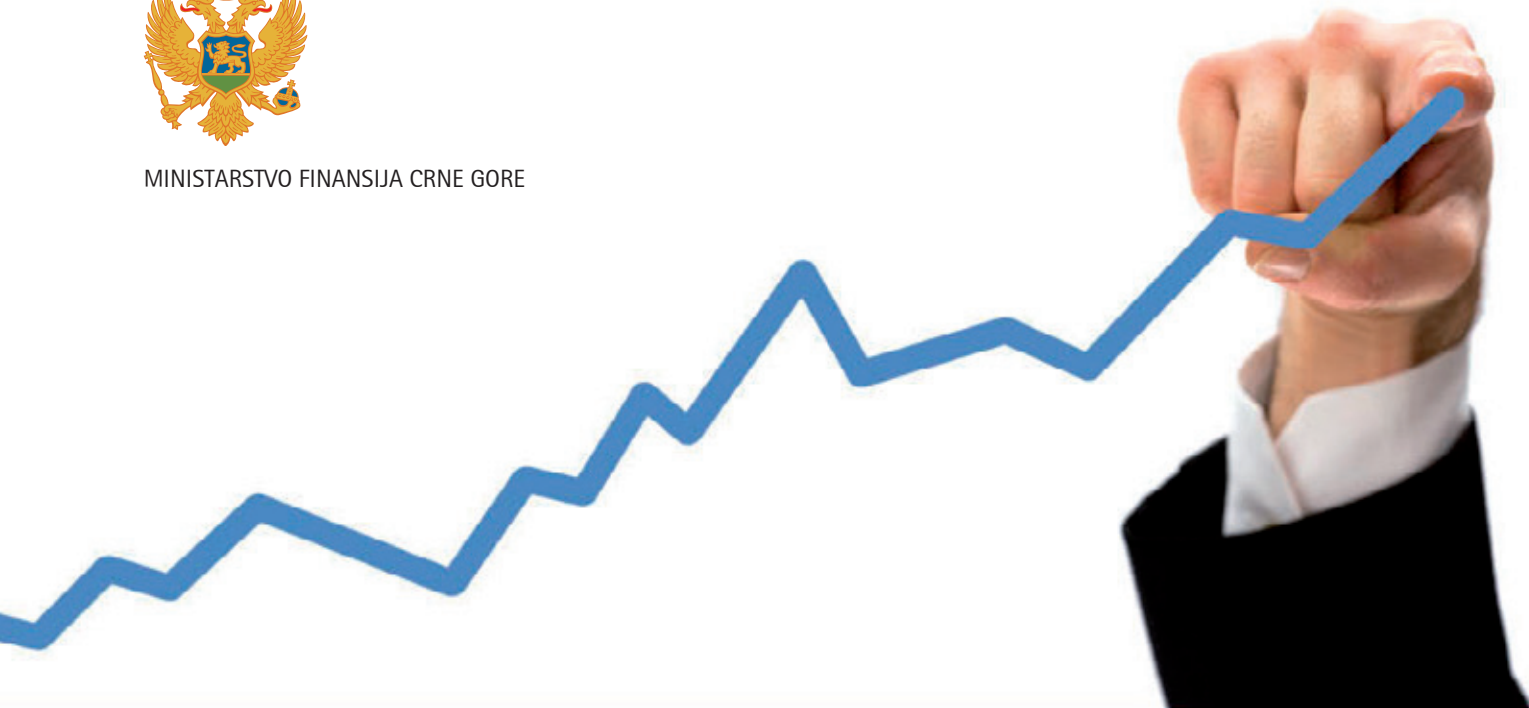




MINISTARSTVO FINANSIJA CRNE GORE



Godišnji izvještaj 2014

Ministarstvo finansija Crne Gore
Godišnji izvještaj, 2014.



Oficijelni kanal Ministarstva finansija
<http://www.youtube.com/user/minfinansijacrnegore>



<https://www.facebook.com/pages/Ministarstvo-finansija>



<https://twitter.com/minifinme>



<http://minifin.wordpress.com>

UPRAVE

PORESKA UPRAVA:

WWW.PORESKAUPRAVA.GOV.ME

UPRAVA CARINA:

WWW.UPRAVACARINA.GOV.ME

UPRAVA ZA NEKRETNINE:

WWW.NEKRETNINE.COM.E

DIREKCIJA ZA JAVNE NABAVKE:

WWW.DJN.GOV.ME

UPRAVA ZA IMOVINU

WWW.UZIGOV.ME

Sadržaj

UVODNIK

Fiskalna politika uspješno realizovana i u 2014.

Svjetska banka izdvojila Crnu Goru kao primjer u regionu, MMF pohvalio „hrabre fiskalne mjere“6-7

- dr Radoje Žugić, ministar

Izmjene Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica..... 8-9

- mr Tatjana Bošković, samostalna savjetnica I u Direktoratu za poreski i carinski sistem

Početak samostalnog upravljanja IPA komponentama III (Regionalni razvoj) i IV (Razvoj ljudskih resursa) ...10-11

- Dunja Nelević, načelnica Direkcije za nacionalni fond u Direktoratu za državni trezor

Naplata poreskih potraživanja imovinom poreskih obveznika12-13

- Milanka Otović, načelnica Direkcije za državnu imovinu i normativne poslove u Direktoratu za imovinsko pravne poslove

Zakon o državnom premjeru i katastru nepokretnosti..... 14-15

- Milica Klikovac, samostalna savjetnica I u Direktoratu za imovinsko pravne poslove

Evropske integracije u 2014. godini16-18

- Antonio Krcalović, načelnik Odjeljenja za evropske integracije

Realizacija javne potrošnje na lokalnom nivou u trećem kvartalu 2014. godine19-22

- mr Snežana Mugoša, načelnica Direkcije za praćenje budžeta lokalnih samouprava, regulatornih agencija i javnih preduzeća i drugih implicitnih budžetskih obaveza u Direktoratu za budžet

Info web Ministarstva finansija u 2014. godini 23-43

- Ivona Mihajlović, Služba za odnose sa javnošću i slobodan pristup informacijama

Realizovane aktivnosti CFCU-a u godini prenosu odgovornosti za upravljanje komponentom IV44-46

- Bojana Kaluđerović, načelnica Direkcije za kontrolu kvaliteta
- Katarina Živković, načelnica Direkcija za ugovaranje sredstava EU pomoći
- Ivana Radojičić, načelnica Direkcije za finansiranje sredstava EU pomoći u Direktoratu za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći

Zakon o eksproprijaciji..... 47

- Milica Klikovac, samostalna savjetnica I u Direktoratu za imovinsko pravne poslove

Aktivnosti u pogledu uspostavljanja decentralizovanog sistema za IPA komponentu V - Ruralni razvoj48-50

- Ivana Maksimović, samostalna savjetnica I u Direktoratu za državni trezor

Mediterranski transnacionalni program u novoj finansijskoj perspektivi..... 51-54

- Kana Tomašević, kontrolor prvog nivoa za transnacionalne programe

Tržište lizinga u Crnoj Gori - Izvještaj za period od 01. januar - 30. septembar 2014. godine55-61

- Jelena Jovetić, načelnica Direkcije za unapređenje poslovnog ambijenta u Direktoratu za finansijski sistem i unapređenje poslovnog ambijenta

Metodologija rada unutrašnje revizije u javnom sektoru s posebnim osvrtom na metodologiju za reviziju EU fondova 62-65

- Stoja Roćenović, načelnica Direkcije za harmonizaciju unutrašnje reviziju u Direktoratu za centralnu harmonizaciju

Realizovane aktivnosti u okviru Kancelarije prvog nivoa kontrole za IPA Jadranski prekogranični program saradnje66-69

- Tamara Marković, kontrolor prvog nivoa kontrole za IPA Jadranski prekogranični program

Ključne faze upravljanja rizicima 70-72

- Nina Blečić, načelnica Direkcije za finansijsko upravljanje i kontrolu u Direktoratu za centralnu harmonizaciju



Ministarstvo finansija Crne Gore

Godišnji izvještaj
ministarstva finansija
za 2014. godine

BROJ: VI

IZLAZI:
godišnje

IZDAVAČ:
Ministarstvo finansija Crne Gore

ZA IZDAVAČA:
dr Radoje Žugić

UREDNIK:
Marija Radenović

UREĐIVAČKI ODBOR:
dr Radoje Žugić
mr Bojana Bošković
mr Ana Krsmanović
mr Nikola Vukićević

Iva Vuković
Marina Perović
Ana Cerović
Miodrag Radonjić
Damir Rašketić
Novo Radović

DIZAJN:
Adil Tuzović

KONTAKT:

TEL: +382 20 224 581

FAX: +382 20 224 450

E-MAIL: mf@mif.gov.me

WEB: www.mf.gov.me

ADRESA:
Stanka Dragojevića br 2, Podgorica



dr Radoje Žugić

UVODNIK:

Fiskalna politika uspješno realizovana i u 2014.

Svjetska banka izdvojila Crnu Goru kao primjer u regionu, MMF pohvalio „hrabre fiskalne mjere“

Iza nas je još jedna godina u kojoj smo uspjeli da odgovorimo na brojne fiskalne i ekonomske izazove koji su je pratili i ostvarimo postavljene ciljeve, koji su bili itekako ambiciozni. Stoga godinu za nama ocjenjujem uspješnom, ali sa različitim dometima u pojedinim segmentima ekonomskog života.

Na makroekonomskom planu, obezbijeđen je kontinuitet uspjeha iz 2013. godine kada je Crna Gora, nakon prethodnog, dužeg perioda ekonomske recesije, ostvarila rast od 3,3%. Pozitivan trend nastavljen je i u 2014. godini, uprkos prelivanju negativnih efekata krize iz regiona i Evrope. Ostvareni rast BDP-a procjenjuje se na oko 2%, što je nešto niže od planiranog, ali istovremeno više u odnosu na zemlje regiona, kao i na prosječan rast ostvaren u zemljama eurozone i EU. Podsjećanja radi, zemlje regiona su se, osim izloženosti efektima produžene ekonomske krize u razvijenom evropskom okruženju, suočile sa elementarnim nepogodama koje su uslovile recesione tokove u njihovim ekonomijama. Sve je ovo imalo uticaja na malu i otvorenu crnogorsku ekonomiju, te je jasno koliko je bio komplikovan širi kontekst u kojem smo pokušavali i uspjeli da održimo pozitivan trend ekonomskih kretanja.

Ostvarenju ovih rezultata doprinijela je realizacija mjera ekonomske politike koje su bile, prvenstveno, usmjerene na

fiskalnu konsolidaciju i unapređenje investicionog ambijenta. Budžetski prihodi u 2014. su povećani za 105,9 miliona ili 5,9% u odnosu na plan i za 108,3 miliona, odnosno 8,7% u odnosu na 2013, a za čak 225,8 miliona ili 20,0% u odnosu na 2012. godinu.

Zahvaljujući izuzetnim rezultatima na planu ubiranja prihoda, u 2014. smo značajno snizili gotovinski budžetski deficit, koji prema preliminarnim podacima iznosi 102,6 miliona eura, odnosno oko 2,9% BDP-a. Ovaj rezultat obuhvata oko 60 miliona eura (ili 1,7% BDP-a) jednokratnih nepredviđenih troškova, kao što su otplata zaostalih obaveza prema državi (32 miliona eura), otplata garancija (15,3 miliona eura) i sudska izvršenja (15,5 miliona eura), koji su značajno pogoršali ostvarene rezultate. Ovo jasno ukazuje na činjenicu da potpuna izbalansiranost javnih finansija nije moguća ukoliko izostanu mjere racionalizacije na rashodnoj strani i odgovoran odnos prema novcu poreskih obveznika. Da nije bilo jednokratnih nepredviđenih troškova, deficit centralnog budžeta u 2014. godini bi iznosio svega 39,8 miliona eura ili 1,2% BDP-a.

Za ostvarene rezultate na planu fiskalne konsolidacije u 2013. i 2014. godini Crnoj Gori su upućene pohvale sa brojnih međunarodnih adresa. Nedavno je Ellen Goldstein, direk-

torka Svjetske banke za zemlje Jugoistočne Evrope, izjavila: „Rezultati vašeg rada potvrđuju da ste najuspješniji u regionu, kada je riječ o fiskalnoj konsolidaciji. Obavili ste odličan posao u dijelu racionalizacije potrošnje i ubiranja javnih prihoda“. Takođe je MMF, u svom posljednjem izvjetaju, pohvalio „hrabre fiskalne mjere“ koje je Vlada preduzimala prethodnih godina, a koje su rezultirale poboljšanjem fiskalne discipline i pozdravio mjere predviđene budžetom za 2015. godinu.

Nagrada za ostvareni napredak je, osim pohvala, stigla i u „materijalnom“ vidu. Usljed porasta povjerenja finansijskih tržišta u Crnu Goru, ostvarili smo kamatnu stopu od 5,375% prilikom emitovanja euroobveznica, što je najniža stopa koju je Crna Gora ikada ostvarila prodajući ovu vrstu hartija od vrijednosti.

Ekonomska politika koju sprovodimo, osim fokusiranja na stabilizaciju javnih finansija, usmjerena je na unapređenje konkurentnosti naše privrede i kreiranje podsticajnog ambijenta za ulaganja. Na ovaj način se doprinosi povećanju vrijednosti BDP-a, što je jedini realan model za uspostavljanje fiskalne, makroekonomske i finansijske stabilnosti na dugi rok.

Imajući u vidu prethodno, Ministarstvo finansija se aktivno bavi fiskalnom politikom koja, kroz odgovarajuće podsticajne mjere, treba da doprinese dinamiziranju privrednog rasta. U tom pravcu smo, krajem 2014. godine, definisali srednjoročnu strategiju, čiji je osnovni cilj stvaranje preduslova za vođenje aktivnih sektorskih politika i privlačenje investicija. Strategija

počiva na tri osnovna elementa: uvođenje fiskalnih preferencija za sektorske prioritete, iznalaženje novih izvora prihoda i promjenu sistema oporezivanja na način da se utiče manje negativno na ekonomski rast, kroz strukturu stopa javnih prihoda. Osnovni cilj je oslobađanje potencijala za rast, što će, uz prateće reforme u drugim oblastima, doprinijeti efikasnijoj valorizaciji naših ogromnih resursa i dinamiziranju ekonomskog rasta u 2015. i narednim godinama. Prema našim prognozama, očekivanja su da će prosječna godišnja stopa rasta BDP-a u narednom četvorogodištu biti u nivou od oko 3,8%.

Ekonomska politika Vlade u 2015. godini biće i dalje usmjerena ka implementiranju mjera koje treba da doprinesu dinamičnijem privrednom rastu i kreiranju novih radnih mjesta. U tom smislu, nastavljamo sa privlačenjem investicija i sprovođenjem važnih strukturalnih i reformi koje će unaprijediti poslovno okruženje, ali i konkurentnost naše ekonomije. Istovremeno se no unapređenje infrastrukture.

Ovo su esencijalna pitanja budućnosti našeg društva i svakog pojedinca. Od ekonomskog rasta, novih investicija, podizanja kvaliteta infrastrukture, od ostvarenog izvoza i drugih ekonomskih parametara, zavisi otvaranje novih radnih mjesta, visina zarada i penzija, zavisi lični i društveni standard u zemlji i njena budućnost.

dr Radoje Žugić
ministar finansija





mr Tatjana Bošković

Izmjene zakona o porezu na dohodak fizičkih lica

Skupština Crne Gore je na sjednici od 27. decembra 2014. godine usvojila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list Crne Gore", broj 60/14) koji se primjenjuje od 1. januara tekuće godine. Ovaj zakon je usvojen na predlog grupe poslanika Skupštine CG, a osnovni razlozi za donošenje navedenog zakona su snižavanje više poreske stope na lična primanja i uvođenje novog izvora oporezivanja.

Viša stopa na lična primanja uvedena je izmjenama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica od 8. februara 2013. godine, kojim je propisano da se lična primanja koja su u mjesečnom bruto iznosu iznad 720 eura oporezuju po stopi od 15 posto. Ovo je bila privremena mjera fiskalne konsolidacije koja je bila oročena do 31. decembra 2013. godine, ali njeno važenje je produženo i na 2014. godinu. Posljednjim izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica predviđeno je, za 2015. godinu, produženje primjene više poreske stope od 13 posto, odnosno njeno smanjenje za 2 procentna poena. Primjenom navedene stope će se smanjiti poresko opterećenje zarada dok će se istovremeno obezbijediti održivost budžeta.

Najnovijim izmjenama Zakona o porezu na dohodak uveden je novi izvor oporezivanja dohotka koji se odnosi na dobitke od igara na sreću. Prihodom od dobitaka od igara na sreću smatra se svaki dobitak od igara na sreću (novac, roba i prava). Poreska stopa za dobitke od igara na sreću iznosi 15%.

Kod utvrđivanja oporezivog dohotka od igara na sreću ne priznaju se troškovi. U slučaju da se dobitak sastoji od robe, usluga ili prava, oporezivi prihod predstavlja tržišna vrednost robe, usluga ili prava u momentu ostvarenja dobitaka.

Za svaki pojedinačno isplaćeni prihod od igara na sreću, porez na dobitke od igara na sreću obračunava i obustavlja isplatilac dobitka, pri svakoj isplati dobitka, i isti je dužan da uplati najkasnije narednog radnog dana od dana isplate dobitka.

Dobitke koji su ostvareni u obliku robe, usluga ili prava, poreski obveznik je dužan da prijavi u godišnjoj prijavi poreza na dohodak koju podnosi po isteku kalendar-

ske godine, a najkasnije do 30. aprila. Poreski obveznik je dužan da prilikom podnošenja godišnje prijave plati porez na dobitke koji su ostvareni u nenovčanom obliku.

Zakonom su predviđene i kazne za priređivače igara na sreću koji ne obračunaju, netačno obračunaju, ne obustave ili ne uplate porez na prihode od igara na sreću, a koje se kreću u rasponu od 2.000 do 20.000 eura. Zakonom je predviđena kazna od 250 do 2.000 eura i za prekršaje fizičkog lica ako nadležnom poreskom organu, do kraja aprila tekuće godine za prethodnu godinu, ne podnese poresku prijavu za porez na dohodak, netačno obračuna ili ne uplati porez istovremeno sa podnošenjem poreske prijave.

U cilju bolje i efikasnije primjene Zakona o porezu na dohodak usljed zakonskih izmjena, Ministarstvo finansija je donijelo Uputstvo o izmjeni uputstva o načinu obračunavanja i plaćanja poreza i doprinosa iz i na lična primanja po osnovu zaposlenja ("Sl. list CG" br. 2/15), u kojem su data pojašnjenja u vezi primjene nove poreske stope od 13 posto, i Pravilnike o dopuni pravilnika o ob-

liku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje ("Sl. list CG" br. 1/15 i 2/15). U navedenim pravilnicima je dodata nova šifra, osnova za obračun 088, koja se odnosi na dobitke od igara na sreću i dato pojašnjenje u vezi evidentiranja ovih prihoda. Naime, priređivač igara na sreću za dobitke svih igrača za jedan mjesec (obračunski period) popunjava samo jedan red gdje se prikazuje period obračuna, šifra osnova za obračun, ukupan iznos dobitaka svih igrača za mjesec na koji se odnosi isplata i koji predstavlja razliku između ostvarenog dobitka i iznosa uplate (uloga), i ukupan iznos poreza koji je obračunat i obustavljen na dobitke svih igrača, dok se ostale kolone Posebnog dijela IOPPD ne popunjavaju.

mr Tatjana Bošković
Samostalna savjetnica I
u Direktoratu za poreski i carinski sistem



Dunja Nelević

Početak samostalnog upravljanja IPA komponentama III (Regionalni razvoj) i IV (Razvoj ljudskih resursa)

Tokom 2014. godine tijela uključena u sistem finansijskog upravljanja i kontrole IPA komponenata III i IV su intenzivno sprovodila aktivnosti usmjerene na unapređenje postojećeg pravnog i institucionalnog okvira. Akcenat je stavljen na otklanjanje svih nalaza identifikovanih u izvještajima revizora Evropske komisije. Nalazi koji su u revizorskim izvještajima rangirani kao visokorizični su u potpunosti otklonjeni tokom 2014. godine. Jedan od takvih nalaza se odnosio na nedovoljan broj zaposlenih za obavljanje aktivnosti u vezi sa implementacijom programa koji se finansiraju iz pretprijetnih fondova tj. neusklađenost postojećeg stanja sa realnim potrebama i rezultatima analiza opterećenosti poslom. Resorna ministarstva su u skladu sa preporukama preduzela neophodne aktivnosti, čime je obezbijeđen minimum zaposlenih neophodan za poštovanje principa podjele nadležnosti i sprovođenje neophodnih kontrola. Takođe, Ministarstvo finansija je riješilo pitanje adekvatnog radnog prostora određenog broja zaposlenih angažovanih na IPA poslovima, čime je otklonjen visokorizični nalaz koji se odnosio na Implementaciono tijelo za IPA komponentu IV. Uporedo, tijela su radila na otklanjanju srednje i nisko rizičnih nalaza, koji su otklonjeni izmjenama Priručnika o procedurama i organizovanjem dodatnih obuka.

Uzimajući u obzir ostvareni napredak, rezultate provjera izvršenih od strane revizora Generalnog direktorata

za regionalnu politiku (DG REGIO), kao i sve preduzete korektivne aktivnosti i mjere, Evropska komisija je 25. aprila 2014. godine donijela Odluku o prenošenju odgovornosti za upravljanje pretprijetnim fondovima u slučaju Operativnog programa Regionalni razvoj 2012-2013 - IPA komponenta III. Operativnim programom su definisani prioriteti koji će biti finansirani:

1. Životna sredina
2. Saobraćaj
3. Tehnička pomoć.

Početak jula mjeseca 2014 godine, revizori Generalnog direktorata za zapošljavanje, socijalna pitanja i inkluziju (DG EMPL) su boravili u Crnoj Gori u cilju uvida u ispunjenost preporuka iz izvještaja. Na osnovu uočenog stanja i ostvarenog napretka u otklanjanju preporuka, Evropska komisija je 28. jula 2014. godine donijela Odluku o prenošenju odgovornosti za upravljanje pretprijetnim fondovima u slučaju Operativnog programa Razvoj ljudskih resursa 2012-2013 u okviru IPA komponente IV. Prioriteti definisani Operativnim programom su:

1. Efikasne i inkluzivne mjere aktivne politike zapošljavanja;
2. Unaprjeđenje znanja, vještina i kompetencija za za-

pošljivost i konkurentnost;

3. Unaprjeđenje socijalne inkluzije;
4. Tehnička podrška

Nakon dobijanja pozitivnog mišljenja Evropske komisije tj. donošenja Odluke o prenošenju odgovornosti za upravljanje pretprijetnim fondovima u slučaju IPA komponenti III i IV, potpisivanja finansijskih sporazuma od strane relevantnih predstavnika Evropske komisije, Nacionalni IPA koordinator je 05.12.2014. godine potpisao finansijske sporazume čime su sredstva postala dostupna crnogorskim organima. Stupanjem na snagu finansijskih sporazuma, Crna Gora je preuzela određene obaveze koje se odnose kako na novčanu kontribuciju tako i na odgovornost za zakonito i namjensko trošenje opredijeljenih sredstava.

IPA komponenta III

EU dio – 22.235.679, 00 eura
 Nacionalno kofinansiranje – 3.923.947, 00 eura
 Ukupno: 26.159.626, 00 eura

IPA komponenta IV

EU dio - 5.583.000, 00 eura
 Nacionalno kofinansiranje - 985.240,00 eura
 Ukupno - 6.568.240, 00 eura

Dakle, stvoreni su svi proceduralni i pravni preduslovi za početak implementacije prioriteta i mjera iz navedenih operativnih programa. Ono što nam predstoji je stvarno povlačenje sredstava i poštovanje odredaba finansijskih sporazuma.

Treba zaključiti da od ažurnosti nacionalnih institucija, definisanja realnih rokova, prepoznavanja i otklanjanja svih potencijalnih rizika, kao i kapaciteta budućih korisnika će zavisiati uspješnost povlačenja sredstava.

Dunja Nelević
 Načelnica Direkcije za nacionalni fond



Milanka Otović

Naplata poreskih potraživanja imovinom poreskih obveznika

Čijeneći sveukupnu ekonomsku situaciju i nelikvidnost u Crnoj Gori, a kako bi se izbjegla blokada računa i omogućilo poslovanje poreskim obveznicima u situaciji kada se otežano posluje, te kako bi se postigla efikasnija naplata poreza koji su značajan dio prihoda budžeta, Ministarstvo finansija je u 2013. godini predložilo Vladi donošenje Uredbe o postupku naplate poreskih potraživanja imovinom poreskih obveznika. Na ovaj način su stvoreni uslovi da poreski obveznici urednije izmiruju buduće poreske obaveze, te kada se rasterete poreskog duga, prestaje i osnov za obračun kamate zbog ranijeg duga.

Pravni osnov za donošenje uredbe bio je sadržan u članu 15 Zakona o Budžetu Crne Gore za 2013. godinu (Službeni list CG br:66/12), kojim je propisano da se poreska potraživanja mogu naplatiti imovinom poreskih obveznika uz saglasnost Vlade, a na predlog Ministarstva finansija. Prilikom izrade ovog akta nijesu postojali propisi Evropske unije sa kojima je trebalo usklađivati navedeni predlog uredbe.

Članom 1 Uredbe bilo je propisano da se poreska potraživanja koja su dospjela do 31.12.2012 godine, mogu plaćati imovinom poreskog obveznika po postupku utvrđenom ovom uredbom. Poreskim dugom u smislu ove uredbe smatrale su se obaveze po osnovu poreza (glavnica i kamata), a koje su prihod Budžeta Crne Gore, čiji iznos prelazi 100.000,00 eur-a.

Imovinom poreskog obveznika smatrale su se stambeno-poslovne zgrade, stambene jedinice i poslovni objekti.

U skladu sa navedenom Uredbom zahtjev za plaćanje poreskog duga poreski obveznik bio je dužan da podnese nadležnom poreskom organu prema mjestu registracije poreskog obveznika. Zahtjev za plaćanje poreskog duga imovinom poreskog obveznika treba je da sadrži, naziv i sjedište za pravno lice, odnosno ime i prezime i prebivalište za fizičko lice, poreski identifikacioni broj (PIB) poreskog obveznika, iznos poreskog duga, vrstu imovine, vrijednost imovine koja se predlaže za prebijanje poreskog duga. Uz zahtjev za plaćanje poreskog duga, poreski obveznici bili su dužni da podnesu izvod iz lista nepokretnosti o svojini na imovini poreskog obveznika (bez tereća i ograničenja), koji nije stariji od sedam dana od dana podnošenja zahtjeva, potvrdu o izmirenim obavezama (električna energija, potrošnja vode, i slično) izdata od nadležnih organizacija, i izvještaj ovlaštenog procjenitelja o vrijednosti imovine kojom se izmiruje poreski dug. U skladu sa navedenom Uredbom, Poreska uprava je bila dužna da, nakon prijema urednog zahtjeva, utvrđuje stanje poreskog duga poreskog obveznika, da zahtjev i dokumentaciju uz zahtjev prosljeđuje Ministarstvu finansija najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema zahtjeva. Takođe, uz zahtjev i dokumentaciju Ministarstvu finansija, bilo je neophodno dostaviti i izvještaj koji naročito sadrži iznos poreskog duga, podatke o rokovima u koji-



ma su podnošene poreske prijave, odnosno o rokovima u kojima je propušteno podnošenje poreskih prijava, stanje poreskih kredita. Nakon ocjene osnovanosti zahtjeva i adekvatnosti imovine navedene u zahtjevu za plaćanje poreskog duga imovinom poreskog obveznika, predlog za plaćanje poreskog duga Ministarstvo finansija dužno je da uputi Vladi Crne Gore na saglasnost. Međusobna prava i obaveze po osnovu plaćanja poreskog duga imovinom poreskog obveznika uređivala su se ugovorom, koji sa poreskim obveznikom zaključuje Ministarstvo finansija. Ugovorom se naročito uređuju način izmirenja poreskog duga i uslovi prenosa svojine na imovini poreskog obveznika. Rok za zaključenje Ugovora bio je deset dana, od dana dobijanja saglasnosti Vlade Crne Gore.

U skladu sa Uredbom o postupku naplate poreskih potraživanja imovinom poreskih obveznika, rok za podnošenje zahtjeva bio je do 31.07.2013 godine, i u navedenom roku zahtjev je su podnijele sljedeće firme: Gradnjapromet doo Danilovgrad, Ibon Group doo Nikšić, PKB AD Herceg Novi, Specijalna bolnica "Codra" Podgorica, Opština Budva, "Voda u kršu" doo Bar, Luka Bar AD Bar, Lovćeninvest doo Podgorica, Cijevna komerc doo Podgorica, Putevi doo Podgorica, MMK Standard Nikšić, PUT Bar, Opština Šavnik, Opština Pljevlja, Zetogradnja doo Podgorica, HM Durmitor Žabljak, Rokšped doo Podgorica, FK Budućnost Podgorica, Tehnoput doo Podgorica, Fab live doo Podgorica, Security Guard Montenegro doo Podgorica.

Od ukupnog broja primljenih predmeta, Vlada je dala saglasnost u 10 predmeta, 7 zahtjeva je odbijeno, dok su četiri predmeta još uvijek u radu kod Ministarstva finansija.

Po ovom osnovu, ukupan poreski dug koji je naplaćen, iznosi 9.599.687,90 eura.

Milanka Otović,
načelnica Direkcije za državnu imovinu i normative
poslove u Direktoratu za imovinsko pravne poslove



Milica Klikovac

Zakon o državnom premjeru i katastru nepokretnosti

Zakon o državnom premjeru i katastru nepokretnosti uređuje oblast državnog premjera i katastra i to: katastar nepokretnosti, katastar vodova, osnovnu državnu kartu i topografske karte, premjer državne granice, Nacionalnu infrastrukturu geoprostornih podataka i sl.

Državni premjer je izrada tehničke dokumentacije i izvođenje geodetskih radova u postupku prikupljanja i utvrđivanja prostornih podataka o nepokretnostima (položaj, oblik, način korišćenja) i pravima na nepokretnostima u jednoj ili više katastarskih teritorijalnih jedinica ili njihovih djelova i vršenje drugih poslova utvrđenih ovim zakonom.

Nadalje, katastar nepokretnosti je jedinstvena javna evidencija u koju se upisuju nepokretne stvari i stvarna prava na nepokretnostima i obligaciona prava u skladu sa zakonom, dok je katastar zemljišta evidencija o faktičkom stanju nepokretnosti (državini) koja obuhvata i popisni katastar.

Organ koji je direktno uključen u implementaciju ovog zakona je Uprava za nekretnine Crne Gore, a koji između ostalih obavlja i upravne poslove koji se odnose na izradu

katastra nepokretnosti, upis prava u katastru nepokretnosti i održavanje katastra nepokretnosti, izradu osnovne državne karte i topografskih karata, kao i geodetske radove iz srednjoročnog programa radova i godišnjeg plana radova.

Zakon o državnom premjeru i katastru nepokretnosti, prvi put usvojen je 2007. godine, a posljednje izmjene i dopune pripremane su 2014. godine. Naime, Vlada Crne Gore je na sjednici od 18. decembra 2014. godine, usvojila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti.

Razlozi za donošenje ovog zakona sadržani su, prije svega, u potrebi da se otklone određeni nedostaci i biznis barijere koje su uočene u dosadašnjoj primjeni važećeg zakona, kao i da se pojača pravna sigurnost. Takođe, razlog za izmjene i dopune ovog zakona je i namjera da se isti uskladi sa zakonima koji su u međuvremenu stupili na snagu.

Predloženim zakonom prije svega će se riješiti pitanje dvojnosti licenci u inženjersko tehničkoj oblasti, imajući u vidu da Zakon o državnom premjeru i katastru nepokretnosti uređuje konkretno oblast državnog premjera i

katastra nepokretnosti, te samim tim ne tretira i oblast inženjerske geodezije koja je uređena posebnim propisima. Ukidanjem dvojnosti licenci u ovoj oblasti, ukloniće se i administrativne barijere.

Nadalje, ovim zakonom se povećava ažurnost rada Uprave za nekretnine Crne Gore, kroz načelo ažurnosti i obaveze objavljivanja podataka, kao i kroz kaznene odredbe za službenike organa uprave za nepostupanje na propisan način.

Predlogom ovog zakona skraćuje se postupak izlaganja podataka na javni uvid, a postupak po zahtjevu notara sprovodiće se po skraćenoj proceduri i žalba u ovim slučajevima ne odlaže izvršenje, pa će se postupak učiniti sigurnijim i efikasnijim.

Ovim predlogom zakona propisano je i da se korisna površina računa po važećim standardima, čime će se povećati osnovica poreza na imovinu, a samim tim i oporezivanje imovine fizičkih i pravnih lica, koji su imao prava na nepokretnostima shodno propisu koji uređuje porez na imovinu.

Posebno treba istaći da se izmjenama i dopunama

ovog zakona pojačavaju novčane kazne za prekršaje kako geodetskim organizacijama, tako i drugim privrednim društvima i pravnim licima, kao i odgovornim licima u organima uprave.

Osnovni cilj koji se želi postići ovim predlogom zakona je da se postupak upisa učini efikasnijim i transparentnim, da se otkolne određeni nedostaci i biznis barijere, te da se ovaj zakon uskladi sa zakonima koji su u međuvremenu stupili snagu i to prije svega Zakon o notarima i Zakon o uređenju prostora i izgradnji objekata.

Milica Klikovac
Samostalna savjetnica III
u Direktoratu za imovinsko pravne poslove



Antonio Krčalović

Evropske integracije u 2014. godini



Uvod

Intenzivne aktivnosti Ministarstva finansija na polju evropskih integracija i međunarodne saradnje nastavljene su i tokom 2014. godine, i to u okviru redovnih sastanaka pododbora i Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, kroz programiranje i implementaciju projekata iz IPA fondova, kao i kroz kontinuirane aktivnosti u cilju ispunjavanja zahtjeva EK za prenos odgovornosti za upravljanje EU sredstvima. Redovno izvještavanje o praćenju realizacije obaveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i priprema Priloga izvještaju EK o napretku Crne Gore za 2014. bile su, takođe, redovne aktivnosti Odjeljenja za evropske integracije.

Pregovori o pristupanju EU

Predstavnici Ministarstva finansija ili institucija nad kojima ministarstvo vrši nadzor rukovode radom 6 radnih grupa (javne nabavke, oporezivanje, carinska unija, finansijska kontrola, budžetske i finansijske odredbe i statistika). Ministarstvo finansija ima i jednog člana Prego-

varačke grupe. Službenici ministarstva su uključeni u 18 radnih grupa za pregovore od ukupno 33 poglavlja koja se pregovaraju. Ako se uzmu u obzir i radne grupe u koje su uključeni predstavnici institucija u sastavu ministarstva ili nad kojima ministarstvo vrši nadzor, može se reći da je Ministarstvo finansija uključeno u rad gotovo svih radnih grupa.

U izvještajnom periodu Crna Gora je nastavila da održava dinamičan ritam procesa pristupanja. Na dvije međuvladine konferencije, održane u junu i decembru, otvoreni su pregovori za pet pregovaračkih poglavlja koja se primarno odnose na ekonomska i finansijska pitanja: Sloboda kretanja kapitala, Finansijski nadzor, Statistika, Carinska unija i Finansijske i budžetske odredbe. Za očekivati je da se u narednom periodu otvore pregovori i u čitavom nizu drugih poglavlja za koja je zaduženo Ministarstvo finansija, imajući u vidu da je Crna Gora u pregovore ušla, u velikom broju oblasti, sa pozicije značajnog nivoa usklađenosti zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU. Ipak, u narednom periodu predstoje značajni izazovi na jačanju administrativnih kapaciteta i na zaokruživanju

pravnog okvira, kako bi pregovori po poglavljima bili i privremeno zatvarani. Važno je napomenuti da će određena poglavlja, posebno oporezivanje i carinska unija, zahtijevati značajne investicije, prije svega u informacione tehnologije, a za šta će biti neophodna finansijska i stručna podrška iz programa IPA.

Izvještaj o napretku za 2014.

Kada su u pitanju ekonomski kriterijumi, EK je ocijenila da je Crna Gora preduzela dalje korake ka funkcionalnoj tržišnoj ekonomiji. Imajući u vidu navedeno, ocjenjuje se da bi država trebala da bude spremna da se u srednjem roku suoči sa konkurentskim pritiscima i tržišnim snagama u okviru EU. U tom kontekstu, EK je preporučila da je neophodno nastaviti sa rješavanjem postojećih slabosti i to kroz sprovođenje odgovarajućih strukturnih reformi. EK je u izvještaju podvukla da je ekonomija u 2013. godini izašla iz recesije. EK je istakla i da se mora nastaviti sa fiskalnom konsolidacijom u cilju smanjenja javnog duga. Vezano za strukturne reforme, EK je preporučuje da treba nastaviti sa reformom tržišta

rada, povećanjem mobilnosti radnika i jačanjem efikasnosti aktivnih mjera zapošljavanja. Takođe, potrebno je unaprijediti kvalitet obrazovanja, uključujući stručno obrazovanje i obuku. Kako bi se podržao razvoj privatnog sektora, EK je podvukla da treba nastaviti sa mjerama koje su usmjerene na pojednostavljenje regulatornog i pravnog okruženja, radi smanjivanja barijera i administrativnih troškova.

Redovni godišnji sastanci sa EK

U 2014. nastavljena je formalna komunikacija sa EK u formi Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku. Predstavnici EK su pozdravili napore na očuvanju makroekonomske stabilnosti i najavu o usvajanju Zakona o sporazumnom finansijskom restrukturiranju, kao i očuvanje stabilnosti bankarskog sektora. EK je podvukla važnost mjera fiskalne konsolidacije i naglasila potrebu da se nastavi sa ovim naporima kao i da se definišu adekvatne preventivne mjere. EK je pozdravila napredak koji je ostvaren na unapređenju poslovnog ambijenta i ohrabrila Vladu da nastavi s naporima vezanim za otklanjanje

biznis barijera. EK je podvukla i da je, i pored ostvarenog napretka, potrebno nastaviti s mjerama reforme tržišta rada.

IPA

U 2014. godini nastavljene su aktivnosti na programiranju prioriteta koji će se financirati iz programa IPA u novoj finansijskoj perspektivi 2014-2020 (IPA II). Vezano za ovaj segment rada, Odjeljenje za evropske integracije je aktivno učestvovalo u izradi Indikativnog strateškog dokumenta Crne Gore za IPU 2014-2020 (Indicative Strategy Paper for Montenegro 2014-2020 - ISP). U procesu pripreme ISP-a Jedinica za implementaciju projekata u Ministarstvu finansija je konsultovala i informisala sve aktere u okviru ministarstva, zavode, uprave i direkcije u sektoru finansija, ali i finansijske regulatore. Iako je njegova izrada bila zasnovana na intenzivnoj saradnji i komunikaciji između Crne Gore i Evropske komisije, ISP je dokument u vlasništvu Evropske komisije, koja ga je usvojila 18. avgusta 2014.

Od januara 2014. godine, crnogorske institucije su intenzivno radile na pripremi nacionalnog programa IPE 2014. Odjeljenje za evropske integracije u ovom procesu učestvovalo je u radu tri radne grupe: Pravda, unutrašnji poslovi i osnovna prava, Demokracija i upravljanje i Konkurentnost i inovacije.

Nakon pet iteracija između Evropske komisije i Crne Gore, Odbor EK za IPU je 27. novembra 2014. potvrdio predlog paketa akcionih dokumenata za 2014. Projekte u sektoru Demokracija i upravljanje su obezbijedili Ministarstvo finansija, Uprava carina, Poreska uprava, Uprava za javne nabavke, Državna revizorska institucija i Revizorsko tijelo, a u sektoru Konkurentnost i inovacije Centralna banka, Agencija za nadzor osiguranja i Komisija za hartije od vrijednosti.

Važan element strategijskog okvira za IPU II čine sektorski planski dokumenti, koji nijesu postojali tokom finansijske perspektive 2007-2013, a koji će činiti osnov za višegodišnje programiranje u okviru IPE II u sektorima prepoznatim u ISP-u. Sektorski planski dokumenti su „živi“ dokumenti koje neće usvajati ni Evropska komisija, ni Vlada Crne Gore, već će isti biti stalno revidirani i dopunjavani, kako bi na najefikasniji način prikazali potrebe sektora i osigurali što bolju vezu između ISP i nacionalnih programa po godinama. Prvi nacrti sektorskih planskih dokumenata za sedam sektora IPE II dostavljeni su Evropskoj komisiji 30. maja 2014. godine. Nakon kome-

tara na prve nacрте koje je Komisija dala u oktobru 2014, sektorske radne grupe su radile na njihovom poboljšanju. Unaprijedene verzije sektorskih planskih dokumenata su dostavljene Komisiji 28. novembra 2014. godine.

Bilateralni programi saradnje

Bilateralni program saradnje Ministarstava finansija Crne Gore i Holandije za 2014. godinu je potpisan u septembru 2014. i obuhvatio je obuku u sljedećim oblastima: programski budžet i upravljanje uspjehom, usklađivanje sa pravnom tekovinom EU u oblasti strukovnog penzionog osiguranja i naplata akciza. Bilateralne programe finansira Ministarstvo finansija Holandije i ova vrsta obuke predstavlja veoma korisnu dopunu tehničke pomoći koju ministarstvo dobija iz drugih izvora, a posebno iz IPA sredstava. Samim tim, prilikom definisanja godišnjih programa vodi se računa o komplementarnosti sa drugim izvorima ekspertske podrške. Imajući u vidu fleksibilnost ove podrške mogu se targetirati konkretne i uske teme u kojima je neophodno sticanje dodatnih znanja i razmjena iskustava, ali i pripremiti teren za implementaciju zahtjevnijih reformi, koje će se implementirati u dužem vremenskom roku i koje će biti podržane od drugih donatora.

Kada je riječ o bilateralnoj saradnji sa Republikom Češkom, Ministarstvo finansija te države omogućilo je obuku crnogorskih službenika u oblasti unutrašnje revizije, carinske unije i finansijskih usluga.



mr. Snežana Mugoša

Realizacija javne potrošnje na lokalnom nivou u trećem kvartalu 2014. godine

S hodno odredbama člana 74 Zakona o finansiranju lokalne samouprave, opštine su obavezne da Ministarstvu finansija kvartalno dostavljaju izvještaje o planiranim i ostvarenim prihodima, planiranim i izvršenim rashodima i budžetskom zaduženju, najkasnije u roku od 30 dana od dana isteka kvartala. Na osnovu dostavljenih izvještaja Ministarstvo finansija priprema izvještaj o javnoj potrošnji na lokalnom nivou za određeni period.

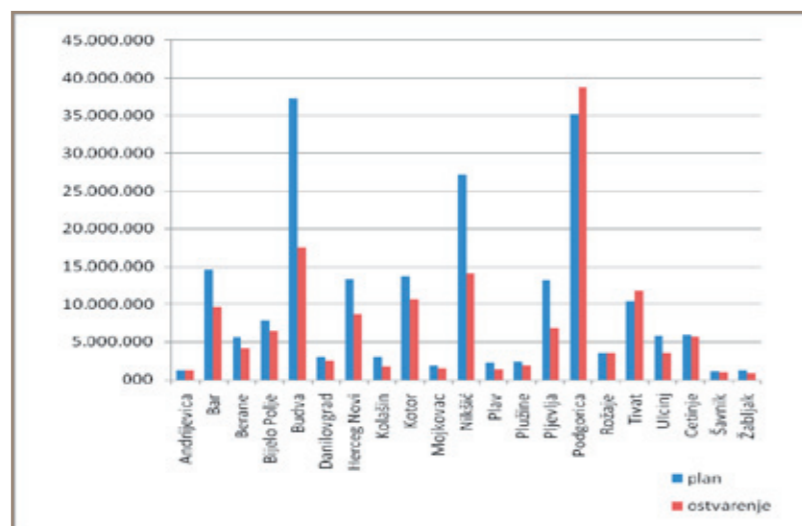


Antonio Krcalović
Načelnik Odjeljenja za evropske integracije

U narednoj tabeli dat je pregled planiranih i ostvarenih primitaka budžeta opština za period januar-septembar 2014. godine:

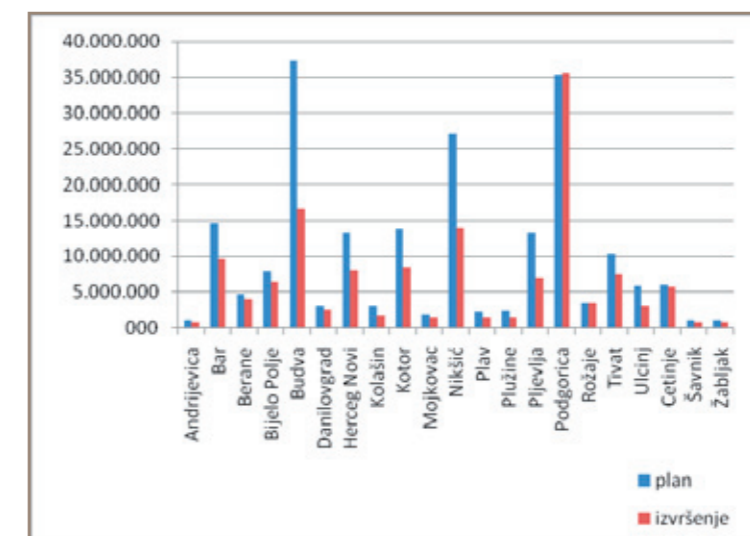
Opština	Primici lokalne samouprave u III kvartalu 2014. godine (u mil. €)		
	Plan	Ostvarenje	% ostvarenja
Andrijevica	1,17	1,16	99,04
Bar	14,59	9,71	66,56
Berane	5,60	4,11	73,45
Bijelo Polje	7,91	6,45	81,53
Budva	37,30	17,59	47,15
Danilovgrad	3,10	2,49	80,43
Herceg Novi	13,28	8,73	65,72
Kolašin	3,06	1,73	56,67
Kotor	13,76	10,68	77,58
Mojkovac	1,84	1,52	82,75
Nikšić	27,23	14,08	51,71
Plav	2,24	1,40	62,31
Plužine	2,41	1,85	76,52
Pjeverlja	13,27	6,84	51,53
Podgorica	35,20	38,79	110,20
Rožaje	3,55	3,55	100,17
Tivat	10,36	11,70	112,94
Ulcinj	5,80	3,56	61,36
Cetinje	5,93	5,71	96,31
Šavnik	1,05	1,01	95,88
Žabljak	1,16	0,91	79,04
UKUPNO	209,79	153,55	73,19

Ukupni primici lokalne samouprave za prvih devet mjeseci 2014. godine planirani su u iznosu od 209,79 miliona eura, dok je ukupno ostvarenje iznosilo 153,55 miliona eura, odnosno 73,19% u odnosu na plan za navedeni period.



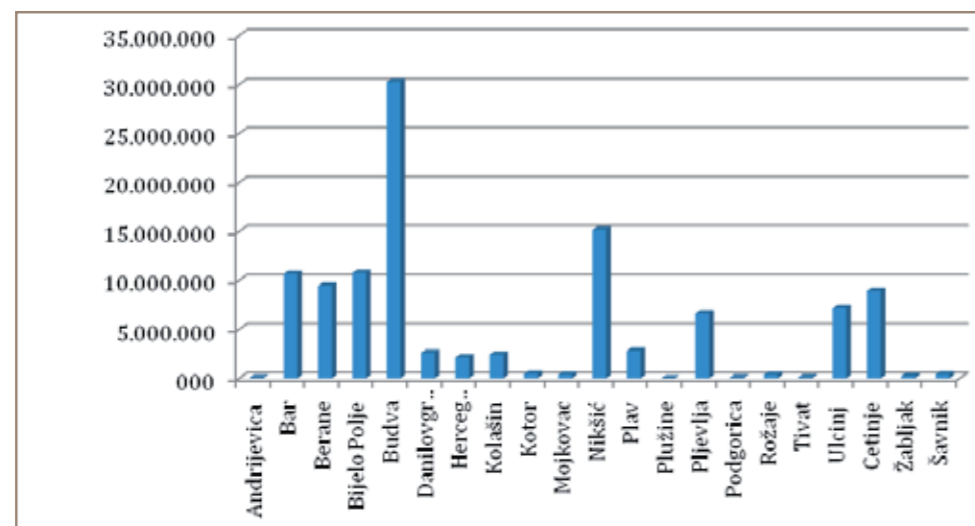
Ukupni izdaci lokalne samouprave za period januar – septembar 2014. godine planirani su u iznosu od 208,83 miliona eura, dok je ukupno izvršenje opštinskih budžeta za navedeni period 140,16 miliona eura, što čini 67,11 % izvršenja u odnosu na plan za isti period.

Opština	Izdaci lokalne samouprave u III kvartalu 2014. godine		
	Plan	Izvršenje	% izvršenja
Andrijevica	1,15	0,83	71,96
Bar	14,59	9,60	65,83
Berane	4,67	4,04	86,44
Bijelo Polje	7,91	6,42	81,21
Budva	37,30	16,52	44,29
Danilovgrad	3,10	2,45	79,19
Herceg Novi	13,28	8,04	60,51
Kolašin	3,06	1,73	56,59
Kotor	13,76	8,47	61,54
Mojkovac	1,83	1,40	76,54
Nikšić	27,24	13,99	51,35
Plav	2,24	1,36	60,63
Plužine	2,41	1,38	57,01
Pjeverlja	13,27	6,92	52,14
Podgorica	35,20	35,57	101,07
Rožaje	3,55	3,44	97,00
Tivat	10,36	7,51	72,55
Ulcinj	5,80	3,13	53,91
Cetinje	5,93	5,70	96,23
Šavnik	1,05	0,83	79,25
Žabljak	1,16	0,83	71,84
UKUPNO	208,83	140,16	67,11



Prema podacima koje su opštine dostavile Ministarstvu finansija ukupne neizmirene obaveze lokalne samouprave na 30.09.2014. godine iznosile su 111,14 miiona eura.

Neizmirene obaveze opština na 30.09.2014. godine (u mil. €)	
Andrijevica	0,06
Bar	10,69
Berane	9,45
Bijelo Polje	10,78
Budva	30,27
Danilovgrad	2,59
Herceg Novi	2,10
Kolašin	2,41
Kotor	0,46
Mojkovac	0,38
Nikšić	15,18
Plav	2,83
Plužine	0,00
Pljevlja	6,63
Podgorica	0,08
Rožaje	0,40
Tivat	0,12
Ulcinj	7,14
Cetinje	8,91
Žabljak	0,24
Šavnik	0,41
UKUPNO	111,14



mr Snežana Mugoša,

Načelnica Direkcije za praćenje budžeta lokalnih samouprava,
regulatornih agencija i javnih preduzeća i drugih implicitnih budžetskih obaveza



Ivona Mihajlović

Info web Ministarstva finansija u 2014. godini



17.01.2014. godine - Kampanja Budi odgovoran - Prikupljeno 50.000 eura za realizaciju investicije od opšteg društvenog značaja

Postupajući po prijavama građana podnešenim u okviru projekta „Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije“, inspeksijske službe su do 17.01.2014. godine izrekle više od 100.000 eura kazni za neizdavanje fiskalnih računa, rad na crno i kršenje potrošačkih prava. Prema odluci Vlade, polovina vrijednosti svake izrečene kazne po prijavi građana putem mobilne i web aplikacije „Budi odgovoran“ ili call centara Uprave za inspeksijske poslove

(080 555 555) i Poreske uprave (19707) biće investirana u projekte od opšteg društvenog značaja. Dakle, prikupljena su sredstva za realizaciju investicije od opšteg društvenog značaja u vrijednosti od 50.000 eura. Građani su do 31. decembra dostavili niz predloga za ulaganje u projekte od opšteg društvenog značaja, poput kupovine deficitarne medicinske opreme, adaptacije/opremanja dječijih ustanova, odnosno domova za stare, ili podrške osobama sa invaliditetom. Nakon konkretizovanja navedenih predloga i utvrđivanja njihove održivosti u saradnji sa institucijama i organizacijama nadležnim za njihovo sprovođenje, biće utvrđena konačna lista predloga za koje će moći da glasaju svi podnosioci prijava putem mobilne i web aplikacije „Budi odgovoran“ ili call centara Uprave za inspeksijske poslove i Poreske uprave. Javna kampanja „Budi odgovoran. Od tebe zavisi. Siva ekonomija 0%“, kojom se građani pozivaju na učešće u projektu i prikupljanje sredstava za investiranje u društveno korisne svrhe traje do 1. maja 2014. godine. Kampanja „Budi odgovoran. Od tebe zavisi. Siva Ekonomija 0%“ realizuje se u okviru projekta „Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije“ koji se sprovodi u saradnji Vlade Crne Gore, Elektrotehničkog fakulteta u Podgorici i Kancelarije Programa Ujedinjenih nacija za razvoja (UNDP) u Podgorici.



17.01.2014. godine - Ministarstvo finansija objavio Godišnji izvještaj za 2013. godinu

22.01.2014. godine - Do 2018. godine 7 novih vrtića

Tragom prve elektronske peticije građana izglasane putem portala „Glas građana“, u naredne tri godine biće uloženo 17 miliona eura u izgradnju 7 novih vrtića i renoviranje postojećih u četiri opštine: Podgorica, Bar, Ulcinj i Pljevlja. U cilju obezbjeđivanja sredstava, Ministarstvo finansija je sa Bankom za razvoj Savjeta Evrope (CEB) potpisalo ugovor o kreditnom aranžmanu u iznosu od 10 miliona eura, dok će preostalih 7 miliona, u vidu zemljišta i pratećih komunalnih priključaka, obezbijediti Vlada Crne Gore. Cilj projekta je da se izgradnjom sedam vrtića obezbijedi mogućnost upisa i boravka u predškolskim ustanovama za oko 1.600 djece uzrasta do 6 godina, kao i da se poboljšaju uslovi boravka u postojećim vrtićima za oko 8.000 mališana. Zajam CEB-a je obezbijeđen po povoljnim finansijskim uslovima, uz kamatnu stopu koja će se kretati u intervalu između 2 i 3%, sa periodom otplate do 20 godina i grejs periodom do 5 godina.

31.01.2014. godine - Utvrđena lista predloga za preusmjeravanje sredstava iz sive ekonomije u društveno korisne svrhe

Na osnovu predloga građana i predstavnika civilnog sektora u okviru kampanje „Budi odgovoran. Od tebe zavisi. Siva Ekonomija 0%“, utvrđena je lista predloga investicija od opšteg društvenog značaja za koje, u nastavku Kampanje, podnosioci prijava mogu glasati putem mobilne aplikacije i sajta „Budi odgovoran“. Pomenuta lista uključuje sljedeće projekte: nabavku gastro i kolonoskopske opreme za Institut za bolesti djece Kliničkog centra Crne Gore; nabavku didaktičke opreme i spoljnog mobilijara za sve javne predškolske ustanove u Crnoj Gori; rekonstrukciju objekta

psihogerijatrije u okviru Doma za stare u Risnu; opremanje i uređenje Dnevnih centara za djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju u opštinama Cetinje, Nikšić, Plav i uređenje parka na Čemovskom polju. Prema pravilima Kampanje, građani počev od 1. februara do 31. marta 2014. godine koji budu ukazivali na neizdavanje fiskalnih računa, rad na crno ili kršenje potrošačkih prava imaće priliku da glasaju za predloge investicija i na taj način preusmjere sredstva iz sive ekonomije u konkretne društveno korisne svrhe. Postupajući po prijavama građana podnešenim u okviru projekta „Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije“, inspeksijske službe su do sada izrekle kazne u vrijednosti od preko 100.000 eura, čime je već obezbijeđeno finansiranje za projekat koji dobije najveći broj glasova podnosilaca prijava.

31.01.2014. godine - Pretpristupni ekonomski program za Crnu Goru za period 2013 –2016 upućen Briselu

Ministarstvo finansija Crne Gore uputilo je Evropskoj komisiji u Briselu Pretpristupni ekonomski program Crnu Goru za period 2013 – 2016. Pretpristupni ekonomski program (PEP) predstavlja ključni dokument koji država kandidat za ulazak u EU priprema u okviru multilateralnog fiskalnog nadzora. Njime su definisani ciljevi ekonomske politike, makroekonomski i fiskalni okvir i strukturne reforme za period 2013-2016. U Programu su prikazana dva makroekonomska i fiskalna scenarija, osnovni i scenario nižeg rasta. Procijenjeno je da će crnogorska ekonomija u 2013. ostvariti realan rast od 2,6%. Polazne pretpostavke osnovnog makroekonomskog scenarija zasnovane su na nastavku fiskalne konsolidacije i pokretanju investicionog ciklusa. Realni rast za 2014. godinu projektovan je na 3,6%. Ministarstvo finansija ima intenzivnu saradnju sa Evropskom komisijom u okviru Ekonomskog dijaloga, koji pored pripreme PEP-a, obuhvata i ekonomske projekcije tri puta godišnje

31.01.2014. godine - Januarski prihodi iznad plana i ostvarenja u prethodnoj godini

Januarski budžetski prihodi iznosili su 70,3 miliona eura i veći su za 7,9 miliona eura, odnosno 12,6% u odnosu na plan. Prihodi u januaru 2014. su istovremeno veći za 15,6 miliona eura, odnosno 28,4% u odnosu na isti mjesec prošle godine. Pored činjenice da je ostvareno značajno uvećanje prihoda u odnosu na uporedni period, posebno se pozitivnim ocjenjuje struktura realizovanog poboljšanja. Naime, porast naplate zabilježen je kod prihoda po osnovu poreza na dobit pravnih lica, prihoda po osnovu poreza na dodatu vrijednost i prihoda po osnovu doprinosa. Ostvare-

nje stopa rasta kod navedenih izvora prihoda ukazuje da je, u odnosu na januar prošle godine, ostvaren blagi rast ekonomske aktivnosti, te da je poboljšana naplata poreskih prihoda, kao rezultat kontinuiranih aktivnosti nadležnih organa usmjerenih na suzbijanje svih pojava oblika sive ekonomije.



31.01.2014. godine - Seminar za korisnike strateških projekata u okviru IPA Jadranskog prekograničnog programa saradnje

Direktorat za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU) organizovao je seminar za korisnike strateških projekata u okviru IPA Jadranskog prekograničnog programa saradnje. Naime, u okviru prvog poziva za dostavljanje projektnih predloga za strateške projekte u okviru IPA Jadranskog prekograničnog programa saradnje odobreno je 11 projekata, u čijoj implementaciji će, zajedno sa korisnicima iz ostalih zemalja učesnica Programa, učestvovati 14 crnogorskih institucija. Sprovođenje navedenih projekata ima za cilj zaštitu prirodnih i kulturnih resursa zemalja učesnica programa, što će, uz jačanje ekonomske, socijalne i institucionalne saradnje između partnera zemalja učesnica programa, dovesti do jačanja i integrisanja postojećih infrastrukturnih mreža, što je od velikog značaja za sve zemlje učesnice programa. Ukupan opredijeljeni budžet za ovaj poziv za crnogorske korisnike iznosi 4.164.286,85 miliona eura. Cilj seminara je bliže upoznavanje krajnjih korisnika strateških projekata u okviru IPA Jadranskog prekograničnog programa saradnje, sa osnovnim pravilima i procedurama implementacije projekata.

31.01.2014. godine - Bank of Intesa zainteresovana za saradnju sa Crnom Gorom

Generalni direktor Direktorata za državni trezor Miodrag Radonjić sa saradnicima sastao se sa predstavnicima Bank of Intesa (San Paolo) iz Londona, Nerijusom Damanskasom i Eimaitisom Simonasom i predstavnicima Privredne

banke Zagreb (dio grupe Bank of Intesa), Hrvojem Bujanovićem i Goranom Kursanom. Direktor Radonjić upoznao je predstavnike pomenutih finansijskih institucija sa makroekonomskom i fiskalnom situacijom u Crnoj Gori i perspektivama razvoja, kao i planovima vezanim za obezbjeđivanje finansijskih sredstava za potrebe državnog budžeta za ovu godinu. Predstavnici Bank of Intesa izrazili su pozitivan stav prema aktivnostima Ministarstva finansija i pohvalili napredak Crne Gore, kada je riječ o unapređenju fiskalne stabilnosti. G-din Damanskas je premio spremnost ove finansijske institucije da unaprijedi saradnju sa Crnom Gorom u dijelu obezbjeđivanja finansijskih sredstava za potrebe državnog budžeta, kao i u drugim oblastima. Zajednički je konstatovano da se u narednom periodu treba fokusirati na unapređenje saradnje.



06.02.2014. godine - Izjava generalnog direktora Direktorata za budžet u Ministarstvu finansija, mr Nikole Vukičevića, povodom donošenja Odluke o zaduživanju i davanju garancija Crne Gore za 2014. godinu

“Vlada je na današnjoj sjednici donijela Odluku o zaduživanju i davanju garancija Crne Gore za 2014. godinu. Ova Odluka predstavlja operacionalizaciju odredbi Zakona o budžetu za 2014. godinu koji je Skupština usvojila krajem 2013. godine. Budžetom, a sada i odlukom se precizira da se Vlada može zadužiti tokom 2014. godine za kapitalne i razvojne projekte u iznosu od 118 miliona eura, i to od Banke za razvoj Savjeta Evrope 10 miliona eura, Evropske investicione banke 20 miliona eura, Evropske banke za obnovu i razvoj 20 miliona eura i Svjetske banke 68 miliona eura, svi projekti taksativno su navedeni u Odluci po svakom kreditoru i po iznosima koji se planiraju uzeti. Što se tiče budžetskog finansiranja, predviđeno je da se Vlada može zadužiti do iznosa od 240 miliona eura i taj iznos sredstava će se koristiti za pokrivanje redovne budžetske potrošnje gdje je takođe uključeno i refinansiranje postojećeg duga, odnosno otplate duga i obaveza iz prethodnog perioda, tako da novo zaduženje odnosno neto zaduženje neće biti u iznosu od 240 miliona eura, već razlika između tog iznosa

i iznosa koji se koristi za otplatu dugova. Takođe, Odlukom je precizirano da se Vlada može zadužiti kod kineske Exim banke do iznosa od 800 miliona eura za potrebe finansiranja gradnje prioritete dionice auto put, Vlada može izdati garancije do 25 miliona eura za projekat kabla koji će povezivati Tivat i Pljevlja i predviđeno je preuzimanje dugova u iznosu od 6,1 milion eura.”



06.02.2014. godine - Izjava portparolke u Ministarstvu finansija Marije Radenović povodom utvrđivanja Predloga zakona o porezu na ugljovodonike

„Vlada je na današnjoj sjednici utvrdila Predlog Zakona o porezu na ugljovodonike kojim se uvodi novi fiskalitet i kreira politika oporezivanja dobiti od obavljanja upstream operacija, u koje spadaju: vađenje ugljovodonika (nafta, gasa i dr.) iz ležišta, izgradnja, korišćenje postrojenja i prateće opreme za potrebe proizvodnje i isporuke ugljovodonika, transport nafte i gasa i dr. Imajući u vidu da se radi o eksploataciji prirodnih bogatstava koja su neobnovljivi resursi i praksu država koje su uvele ovu vrstu poreza (a polazeći od osnova utvrđenih dokumentom „Fiskalna politika o upstream industriji ugljovodonika“), predloženo je da poreska stopa za prihode od upstream operacija iznosi 59%. Predlog Zakona se zasniva na modelu ekstra poreza na prihod ostvaren od obavljanja upstream djelatnosti, dok bi se dobit ostvarena od obavljanja drugih aktivnosti, koje nijesu direktno povezane sa upstream-om, oporezivala shodno odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica. Obveznik poreza na ugljovodonike je privredno društvo ili dio stranog društva koje obavlja upstream operacije, na osnovu ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika. Poresku osnovicu predstavlja razlika između prihoda koji se ostvare obavljanjem upstream operacija i rashoda koji su priznati u skladu sa ovim zakonom. Zakonom je, dalje, uređen način obračunavanja i plaćanja poreza na ugljovodonike, kao i odgovarajuća kaznena politika. Prihodi ostvareni po osnovu poreza na ugljovodonike raspoređivaće se u srazmjeri 20:80% Budžetu Crne Gore i Fondu za ugljovodonike koji će se formirati u narednom periodu. Način raspodjele i upotrebe sredstava Fonda biće defisani posebnim propisom.

Predloženim rješenjima nastavlja se sa kreiranjem efikasnog fiskalnog sistema koji podrazumijeva stabilnu, predvidivu i transparentnu poresku politiku na dugi rok i istovremeno stvaraju uslovi za pouzdan i atraktivan ambijent za investiciona ulaganja u istraživanje i proizvodnju ugljovodonika u Crnoj Gori.“



11.02.2014. godine - Održan seminar na temu “Državna pomoć i regionalni razvoj”

U organizaciji Ministarstva finansija Crne Gore i projekta SAM (Jačanje upravljačkih kapaciteta u oblasti državne pomoći u Crnoj Gori “State Aid Management in Montenegro”) koji kofinansira Evropska Unija, a sprovodi GIZ (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH), održan je 11.02.2014. godine seminar na temu „Državna pomoć i regionalni razvoj”. Cilj seminara bio je da se predstavnici institucija koje su davaoci državne pomoći detaljnije upoznaju sa suštinom novih pravila na području regionalnih državnih pomoći i pripreme novih šema u tom smislu, kao i smjernicama za kvalitetniju i efikasniju pripremu dokumenta Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2014 – 2020.

27.02.2014. godine - Kampanja BUDI ODGOVORAN - Prikupljeno 100,000 eura za dvije investicije od opšteg društvenog značaja

Postupajući po prijavama građana podnešenim u okviru projekta „Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije”, inspekcijске službe su do 27.02.2014. godine izrekle preko 200.000 eura kazni za neizdavanje fiskalnih računa, rad na crno i kršenje potrošačkih prava. Prema odluci Vlade, polovina vrijednosti svake izrečene kazne po prijavi građana putem mobilne i web aplikacije „Budi odgovoran” ili call centara Uprave za inspekcijске poslove (080 555 555) i Poreske uprave (19707) biće investirana u projekte od opšteg društvenog značaja. Prikupljena su, dakle, sred-

stva za realizaciju dvije investicije od opšteg društvenog značaja u ukupnoj vrijednosti do 100.000 eura, a prikupljanje sredstava biće nastavljeno do kraja javne kampanje, 1. maja 2014. godine. Ovim se otvara mogućnost da, u zavisnosti od aktivizma građana i iznosa izrečenih kazni po njihovim prijavama, budu prikupljena dodatna sredstva za više od dva projekta sa utvrđene liste predloga koji ostvare najveći broj glasova podnosilaca prijava. Prema pravilima Kampanje, građani koji do 31. marta 2014. godine budu ukazivali na neizdavanje fiskalnih računa, rad na crno ili kršenje potrošačkih prava imaju priliku da glasaju za predloge investicija. U pitanju su sljedeći projekti:

- nabavka gastro i kolonoskopske opreme za Institut za bolesti djece Kliničkog centra Crne Gore;
- nabavka didaktičke opreme i spoljnog mobilijara za sve javne predškolske ustanove u Crnoj Gori;
- rekonstrukcija objekta psihogerijatrije u okviru Doma za stare u Risnu;
- opremanje i uređenje Dnevnih centara za djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju u opštinama Cetinje, Nikšić, Plav; i
- uređenje parka na Ćemovskom polju.

Kampanja se realizuje u okviru projekta “Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije” koji se sprovodi u saradnji Vlade Crne Gore, Elektrotehničkog fakulteta u Podgorici i Kancelarije Programa Ujedinjenih nacija za razvoja (UNDP) u Podgorici.



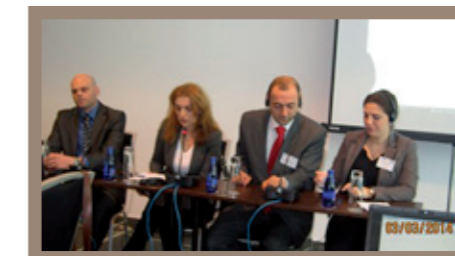
27.02.2014. godine - Održana prva runda pregovora radi zaključivanja Ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja između Crne Gore i Kraljevine Španije

U periodu od 25. do 27. februara 2014. godine, u Podgorici održana je prva runda pregovora između delegacija Crne Gore i Kraljevine Španije u vezi zaključivanja Ugovora između o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i sprečavanju izbjegavanja plaćanja poreza na dohodak. U toku pregovora postignuta je saglasnost o najvećem broju pitanja koja se regulišu predmetnim ugovorom. Obje delegacije su iskaza-

le spremnost da se što prije dođe do zaključivanja ugovora, čime bi se obezbijedilo eliminisanje dvostrukog oporezivanja dohotka rezidenata obje države ugovornice, uklanjanje poreskih prepreka za strana ulaganja, primjenjivanje načela jednakog poreskog tretmana fizičkih i pravnih lica država ugovornica, unapređenje naučne, kulturne i sportske saradnje, kao i političkih odnosa država ugovornica.

28.02.2014. godine - Budžetski prihodi zadržali trend rasta i u februaru - Premašeni i plan i ostvarenje iz prethodne dvije godine

Prema preliminarnim podacima Ministarstva finansija, budžetski prihodi za prva dva mjeseca 2014. godine ostvareni su u iznosu od 151,7 miliona eura, što je za 21,2 miliona eura, odnosno 16,3% više u odnosu na isti period prošle godine. Ostvarenjem prihoda u nivou od 151,7 miliona eura premašen je i ambiciozan plan za prva dva mjeseca 2014. godine, i to za 6,7%, odnosno 9,5 miliona eura, kao i ostvarenje iz 2012. godine, za 30,2%, odnosno 35,2 miliona eura u apsolutnom iznosu. Najveći doprinos rastu zabilježen je kod prihoda od poreza na dodatu vrijednost koji su, za prva dva mjeseca 2014. godine, naplaćeni u iznosu od 63,6 miliona eura, što je, u odnosu na plan, više za 14,1%, odnosno 7,8 miliona eura, a u odnosu na isti period prošle godine za 27,7%, odnosno 13,7 miliona eura. Razlozi pozitivnog odstupanja u ostvarenju prihoda tokom prva dva mjeseca tekuće godine su realizacija paketa mjera fiskalnog prilagođavanja, rast ekonomskse aktivnosti, kao i poboljšanje naplate poreskih prihoda, kao rezultat aktivnosti koje nadležni organi sprovode na planu suzbijanja sive ekonomije. Određeni pad je zabilježen kod prihoda od akciza, ukoliko ih poredimo sa planiranim iznosom, što ukazuje da tržište akciznih proizvoda i dalje generiše značajniji obim sive ekonomije, te će isto biti predmet posebne pažnje od strane nadležnih organa u predstojećem periodu.



03.03.2014. godine - U Budvi održani sastanci radnih grupa iz oblasti unutrašnje revizije

PEMPAL Zajednica prakse interne revizije u saradnji sa Ministarstvom finansija Crne Gore organizovala je 27.

sastanak radne grupe za „Procjenu rizika“ i 28. sastanak radne grupe za „Ocjenju kvaliteta“ u oblasti unutrašnje revizije. Direktorica Direktorata za centralnu harmonizaciju Ministarstva finansija mr Ana Krsmanović je otvorila pomenute sastanke, uvodnim izlaganjem u kome je, između ostalog, naglasila značaj Zajednice PEMPAL za Crnu Goru. Ciljevi ovih sastanaka su bili upoznavanje i razmjena iskustava zemalja članica PEMPAL-a, kao i razmjena ideja i tehnika u procjeni rizika i ocjeni kvaliteta u oblasti unutrašnje revizije.

11.03.2014 godine - Kampanja Budi odgovoran - Proširen opseg korisnika aplikacije "Budi odgovoran"

Napredna tehnološka rješenja web sajta i mobilne aplikacije "Budi odgovoran" od početka marta su na raspolaganju i korisnicima iPhone telefona i iPad uređaja koji na taj način mogu da se uključe u borbu protiv sive ekonomije. Razvijena od strane Kreativnog tima Elektrotehničkog fakulteta (ETF), iOS aplikacija je usklađena sa najnovijim standardima razvoja iOS 7 operativnog sistema, a može se pokrenuti na iPhone i iPad uređajima sa operativnim sistemom iOS 6 ili više. Ukazivanje na nepravilnosti iz oblasti sive ekonomije, kao i glasanje, građani mogu ostvariti preko Web, android i iOS aplikacije "Budi odgovoran", kao i pozivanjem kol-centara Poreske uprave (19707) i Uprave za inspeksijske poslove (080 555 555).

14.03.2014. godine - Akcija pojačanog nadzora nad prometom duvanskih proizvoda dala rezultate

U Ministarstvu finansija održan je treći sastanak Radnog tima za suzbijanje sive ekonomije na tržištu duvanskih proizvoda, koga sačinjavaju predstavnici Agencije za duvan, Poreske uprave, Uprave carina, Uprave za inspeksijske poslove i Uprave policije, a koji je formiran na inicijativu članova Komisije za suzbijanje sive ekonomije. Glavna tema sastanka odnosila se na rezultate sprovedenih aktivnosti pojačanog nadzora nad prometom duvanskih proizvoda, koje su, u skladu sa dogovorom sa prethodnog sastanka ovog Tima, bile intenzivirane u prethodnoj sedmici. Prema podacima Uprave za inspeksijske poslove, u periodu od 03.-10. marta, tržišni inspektori su, uz asistenciju pripadnika policije, izvršili 505 inspeksijskih pregleda, u kojima je utvrđeno 55 nepravilnosti, koje su se odnosile na neposjedovanje dokaza o nabavci za robu koja je predmet trgovine. U svih 55 slučajeva, preduzete su mjere oduzimanja robe, čija je ukupna vrijednost 7.206,55 eura. Inspektori su podnijeli 25 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka, dok je za jedan slučaj izdat prekršajni nalog. Najveći broj

nepravilnosti je, prema evidenciji inspeksijskih organa, zabilježen u Podgorici..

31.03.2014. godine - Kampanja Budi odgovoran - Građani izglasali projekte od društvenog značaja, 100.000 eura za prvoplasirane

Postupajući po prijavama građana podnešenim u okviru projekta „Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije“, inspeksijske službe su do 31.03.2014. godine izvršile preko 800 kontrola i izrekle preko 270.000 eura kazni za neizdavanje fiskalnih računa, rad na crno i kršenje potrošačkih prava. Odlukom Vlade, polovina sredstava je opredijeljena za ulaganje u projekte od društvenog značaja, za koje su podnosioci prijava glasali od 1. februara do 31. marta 2014. godine. Od ukupno 397 glasova, najviše glasova osvojio je projekat nabavke gastro i kolonoskopske opreme za Institut za bolesti djece KCCG, ukupno 156 glasova, zatim slijedi projekat opremanja i uređenja Dnevni centara za djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju u opštinama Cetinje, Nikšić i Plav, sa 79 glasova. U realizaciju dva navedena projekta biće uloženo po 50,000€ kako je predviđeno pravilima kampanje. U cilju realizacije ovih projekata, Ministarstvo finansija će obezbijediti odgovarajuća budžetska sredstva i sa navedenim institucijama potpisati ugovore u kojima će biti jasno precizirani rokovi za nabavku potrebne opreme, odnosno izvođenje radova. Za nabavku gastro i kolonoskopske opreme nadležan je Institut za bolesti djece Kliničkog centra Crne Gore, dok su za realizaciju drugoplasiranog projekta nadležni Dnevni centri u opštinama Cetinje, Nikšić i Plav. Kampanja „Budi odgovoran, Od tebe zavisi. Siva ekonomija 0%“ ujedinila je državne institucije, civilni sektor i građane u borbi protiv ove negativne društvene pojave, čime je uspješno ostvareno partnerstvo u rješavanju važnog društvenog pitanja. Jedan od pokazatelja uspješnosti projekta je i taj da je za nešto više od tri mjeseca Android i iPhone aplikaciju "Budi odgovoran", koja je razvijena na Elektrotehničkom fakultetu, preuzelo oko 1.800 građana. Prikupljanje sredstava koja će biti uložena u ostale projekte sa liste predloga prema osvojenom broju glasova nastavlja se do 1. maja 2014. godine. Ukoliko se sadašnji trend učešća građana u kampanji nastavi, očekuje se da uskoro budu prikupljena i sredstva za treći projekat: Uređenje Čemovskog polja, koji su inicirali NVO Green Home i Ozon. Ukupna vrijednost ovog ulaganja je 50.000 eura, a do sada je obezbijeđeno preko 35.000 eura. Kampanja se realizuje u okviru projekta "Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije" koji se sprovodi u saradnji Vlade Crne Gore, Elektrotehničkog fakulteta u Podgorici i Kancelarije Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Podgorici.



03.04. 2014. godine - Izjava generalne direktorice Direktorata za centralnu harmonizaciju u Ministarstvu finansija Ane Krsmanović nakon sjednice Vlade povodom utvđivanja Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru

“Razlog za donošenje izmjena i dopuna Zakona djelimično se odnosi na potrebu unapređenja sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, kao jednog od ključnih elemenata fiskalne održivosti budžeta, a sa druge strane predstavlja ispunjavanje obaveza iz pregovaračkog poglavlja 32. Budući da su institucije u javnom sektoru u prethodnom periodu imale dosta poteškoća u angažovanju internih revizora cilj nam je da, u skladu sa standardima, ovim izmjenama unaprijedimo uslove za zasnivanje radnog odnosa za unutrašnje revizore kako bismo izvršili popunjavanje potrebnog broja unutrašnjih revizora u javnom sektoru. Promjene u zakonu odnose se i na upodobljavanje terminologije, odnosno preciziranje normi, kako bi se ojačala menadžerska odgovornost što predstavlja jedno od ključnih izazova u našem procesu pregovora sa Evropskom Unijom, kao i izazova za bolje funkcionisanje državne uprave... Što se tiče Akcionog plana, predviđene aktivnosti odnose se na obezbeđivanje održivosti javnih finansija u kratkom i srednjem roku kroz adekvatnije finansijsko upravljanje, planiranje, izvještavanje, mjerenje rezultata i uspostavljanje mehanizama kontrole koji će rukovodiocima dati dovoljan stepen sigurnosti u delegiranju odgovornosti zadataka. Reforme koje se odnose na organizaciju načina rada državne uprave i budžetski proces računovodstva u javnom sektoru kao proces unapređenja i jačanja odgovornosti rukovodilaca su neodvojive od daljeg unapređenja sistema unutrašnjih finansijskih kontrola. Stoga su sve navedene aktivnosti koje će Ministarstvo finansija, u saradnji sa svim institucijama javnog sektora, sprovođiti u narednom periodu, potrebne da bi se obezbijedila komplemetarnost reformi i dao doprinos za odgovorno, transparentno, efikasno i ekonomično upravljanje nacionalnim i kasnije sredstvima Evropske Unije...”



04.04.2014. godine - Održan seminar o državnoj pomoći za nosioce pravosudnih funkcija

Ministarstvo finansija je, uz podršku njemačke organizacije GIZ, partnera na projektu SAM (Jačanje kapaciteta u oblasti državne pomoći), organizovalo Napredni seminar o državnoj pomoći namijenjen sektoru pravosuđa. Tema drugog seminara ove vrste bila je „Korišćenje poreskih mjera i intervencija Države pod tržišnim uslovima - da li je i kada državna pomoć prisutna?“. Predsjednik Komisije za kontrolu državne pomoći, Mitar Bajčeta, otvarajući seminar izrazio je očekivanje da će skup, koji ima za cilj dalje podizanje svijesti crnogorskog sudstva u oblasti državnih pomoći, doprinijeti lakšem prepoznavanju situacija u kojima se primjenjuju pravila državnih pomoći u slučaju: poreskih mjera i državnog učešća u akcijskom kapitalu kompanija, obezbjeđenju kredita i garancija, prodaji državnog zemljišta i objekata i privatizaciji javnih preduzeća. Bajčeta je izrazio i uvjerenje da će predstavnici pravosudnog sistema biti spremni da pravovremeno preduzmu neophodne aktivnosti, ukoliko se, u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom, pokrene postupak pred sudom. Prisutne je pozdravila i vođa projekta SAM, ekspert za državnu pomoć Daiga Lagzdina, koja je podsjetila na važnost usklađivanja pravila državne pomoći sa ostalim pravilima koja uređuju pravni sistema jedne države, ali i istakla značaj razumijevanja ove kompleksne politike od strane važnih društvenih činilaca za ovu oblast, kao što su nosioci pravosudnih funkcija. Predavač na seminaru bio je Peter Stavicki, stalni predstavnik Republike Mađarske pri EU, koji je pored sadržajnog predavanja, podstakao i dinamičnu razmjenu mišljenja i iskustava učesnika na ovom polju, tokom koje su i razjašnjene pojedine dileme u poimanju ove oblasti i koja je pokazala da je porastao stepen informisanosti učesnika. Seminar je okončan zaključkom da je na ovom polju potrebno jačati saradnju i podsticati razmjenu iskustava i upoznavanje sa novim sadržajima kroz organizaciju sličnih događaja.

11.04.2014. godine - Kampanja Budi odgovoran produžena - Obezbiježena sredstva i za uređenje Čemovskog polja

Kampanja „Budi odgovoran. Od tebe zavisi. Siva ekonomija 0%“ koja se realizuje u okviru projekta „Uključivanje gra-

dana u borbu protiv sive ekonomije“ biće produžena do kraja 2014. godine.



Od početka realizacije projekta građani su ukazali na preko 1.000 nepravilnosti iz oblasti neizdavanja fiskalnih računa, rada na crno i kršenja potrošačkih prava, po osnovu kojih su inspeksijske službe izrekle preko 300.000 eura kazni. Po odluci Vlade, polovina ovog iznosa, 150.000 eura, biće uložena u tri projekta od opšteg društvenog značaja, koji su dobili najveći broj glasova podrške građana: nabavku medicinske opreme za Institut za bolesti djece KCCG, opremanje i uređenje Dnevnih centara za djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju u Nikšiću, Cetinju i Plavu i uređenje Ćemovskog polja. Građani mogu ukazati na nepravilnosti iz oblasti sive ekonomije preko web sajta, Android i iOS aplikacije "Budi odgovoran", kao i pozivanjem kol-centara Poreske uprave (19707) i Uprave za inspeksijske poslove (080 555 555). Projekat „Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije“ sprovodi se u saradnji Vlade Crne Gore, Elektrotehničkog fakulteta u Podgorici i Kancelarije Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Podgorici.



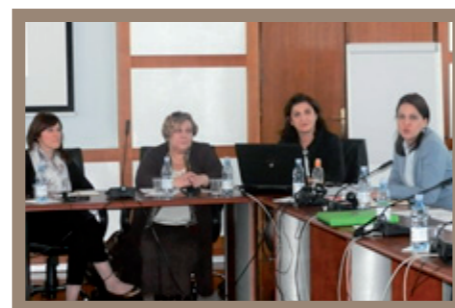
28.04.2014. godine - Kampanja „Budi odgovoran“: Obezbijeđena sredstva za Dom za stare u Risnu

U okviru projekta „Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije“ prikupljena su sredstva i za realizaciju četvrtog projekta – rekonstrukciju Odjeljenja za psihogerijatriju Doma za stare u Risnu. Dom starih „Grabovac“ sa sje-

dištem u Risnu postoji od 1947. godine i donedavno je bio jedina državna institucija toga tipa u Crnoj Gori. U Domu je trenutno smješteno 317 osoba. Objekat Odjeljenja za psihogerijatriju je dotrajavao i potrebno ga je rekonstruisati, a procijenjena vrijednost nabavke je oko 48.000 eura. Zahvaljujući značajnom učešću građana u ukazivanju na nepravilnosti iz oblasti sive ekonomije i ažurnom postupanju inspeksijskih organa, do sada je prikupljeno preko 200.000 eura za projekte od opšteg društvenog značaja a polovina tog iznosa, odlukom Vlade, usmjerava se finansiranje projekata od opšteg društvenog značaja koje predlože i svojim glasovima podrže sami građani. Kampanja „Budi odgovoran“ se realizuje u okviru projekta „Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije“ koji se sprovodi u saradnji Vlade Crne Gore, Elektrotehničkog fakulteta u Podgorici i Kancelarije Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Podgorici. Od maja 2014. godine, projekat će biti realizovan i uz podršku Britanske ambasade u Podgorici.



30.04.2014. godine - Ministarstvo finansija objavilo Bilten XXXI



06.05.2014. godine - Održana obuka na temu „Finansijsko upravljanje i kontrola“

U Ministarstvu finansija organizovana je obuka na temu Finansijsko upravljanje i kontrola, u sklopu razvojne pomoći

Republike Hrvatske Crnoj Gori i implementacije bilateralnog sporazuma koji je potpisan između Ministarstva finansija Crne Gore i Ministarstva finansija Republike Hrvatske. Učesnike obuke pozdravila je ambasadorica Republike Hrvatske u Crnoj Gori, g-đa Ivana Sutlić Perić. Cilj obuke je prenošenje iskustva Republike Hrvatske u oblasti finansijskog upravljanja i kontrola, sa posebnim osvrtom na oblasti upravljačke odgovornosti i upravljanje rizicima. Obuku su održali g-đa Mladenka Planinić i g-din Ivan Kurjan, predstavnici Centralne jedinice za harmonizaciju Ministarstva finansija Republike Hrvatske.



06.05.2014. godine - Seminar na temu „Revizija IPA fondova“

Direktorat za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU) Ministarstva finansija, i ove godine, u saradnji sa Upravom za kadrove, kao i njemačkim konsultantskim kućama GIZ (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit) i IEP (Institute für Europäische Politik), organizovao je dvodnevni seminar na temu "Revizija IPA fondova". Osnovni cilj seminara odnosio se na upoznavanje učesnika sa ulogama i odgovornostima Revizorskog tijela i Jedinice za internu reviziju u pogledu revizije IPA fondova, pravilima i procedurama njihovog rada, razlikama u revizijama koje će obavljati pomenuta tijela, kao i saradnjom sa ostalim IPA tijelima. Učesnici su imali priliku da se na praktičnim primjerima upoznaju sa različitim metodologijama u obavljanju revizija. Predavanja su održali predstavnici Agencije za reviziju sistema programa pomoći Evropske Unije (ARPA) iz Hrvatske, gospodin Neven Šprlje, Direktor pomenute agencije, i gospođa Biserka Šerbinek Milinković, pomoćnik direktora. Seminar je bio namijenjen predstavnicima Revizorskog tijela, službenicima angažovanim u Jedinicama za internu reviziju u ministarstvima u kojima su osnovane Jedinice za implementaciju projekata (PIU), predstavnicima jedinica za implementaciju projekata (PIU), službenicima za implementaciju u okviru IPA III i u okviru IPA IV, predstavnicima Direkcije javnih radova,

predstavnicima Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija, kao i predstavnicima Direktorata za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU).



16.05.2014. godine „Standard and Poor's“ potvrdio kreditni rejting Crnoj Gori

Kreditna rejting agencija „Standard and Poor's“ objavila je novi izvještaj za Crnu Goru, kojim je potvrđena ranija ocjena kreditnog rejtinga - „BB-/B„. U izvještaju se navodi da je Crna Gora premašila očekivanja analitičara ove rejting agencije, i to u dijelu ostvarenog ekonomskog rasta, kao i budžetskih performansi tokom 2013. godine. Po mišljenju stručnjaka, ostvareni rezultati trebalo bi da doprinesu smanjenju državnog duga u predstojećem periodu. „Standard and Poor's“ primjećuje napredak Crne Gore u procesu fiskalne konsolidacije, kao i u dijelu unapređenja poslovnog ambijenta i ističe da će dodatnom poboljšanju u ovom segmentu doprinijeti proces evropskih integracija i sprovođenje strukturnih reformi. Posebno je naglašen uspjeh u vidu izlaska iz recesije, odnosno ostvarenja rasta ekonomije od 3,5% u 2013. godini. Značajan generator rasta crnogorske ekonomije je, po mišljenju „S&P“-a, sektor turizma koji ima veliki potencijal za dalji razvoj. Analitičari ove rejting agencije očekuju će strane direktne investicije, u predstojećem trogodišnjem periodu, biti ostvarene na nivou od oko 13% BDP-a (godišnje), dok se stopa rasta, za isti period, predviđa na nivou od oko 3,3%. Analitičari „Standard and Poor's“-a ističu, međutim, da je eksterna pozicija Crne Gore i dalje slaba, i to usljed visokog nivoa deficita platnog bilansa koji je okarakterisan kao ključna ranjivost, kao i zbog nedostatka monetarne fleksibilnosti. Realno je očekivati da će predstojeći infrastrukturni projekti povećati uvoz, što će dovesti do blagog povećanja deficita platnog bilansa u periodu od 2014-2017. godine, ali će, istaknuto je u Izvještaju, ti projekti nedvosmisleno povećati kapacitete ekonomije, posebno u energetsom i sektoru turizma. Stručni tim agencije „S&P“-a prepoznao je gradnju autoputa kao fiskalni rizik, koji može imati implikacije na državni dug i eksterne indikatore. U Izvještaju je posebno pohvaljeno ostvarenje suficita javne potrošnje, po prvi put nakon šest godina, koji, izuzimajući plaćene garancije tokom 2013. godine, iznosio 0,4% BDP-a. Ovom uspjehu je,

po mišljenju stručnjaka „S&P“-a, najviše doprinijela implementacija seta mjera fiskalne konsolidacije. Potvrda ocijene rejtinga Crnoj Gori od strane renomirane rejting agencije dobra je vijest i predstavlja dodatni podstrek za nastavak sprovođenja politika u pravcu dalje stabilizacije javnih finansija. Očekujemo, ipak, da će u narednom, skorom periodu biti, u još većoj mjeri, prepoznati pozitivni trendovi i ostvareni rezultati i da će isti biti adekvatno iskazani kroz višu ocijenu kreditnog rejtinga Crne Gore. Ministarstvo finansija ostaje posvećeno kreiranju i sprovođenju ekonomske politike, usmjerene na fiskalnu održivost, bankarsku stabilnost i jačanje konkurentnost na mikro i makro nivou.



03.06.2014. godine - Seminar na temu "Upravljanje rizicima u IPA projektima"

Direktorat za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU) Ministarstva finansija, u saradnji sa Upravom za kadrove i njemačkim konsultantskim kućama GIZ (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit) i IEP (Institute für Europäische Politik), organizovao je dvodnevni seminar na temu "Upravljanje rizicima u IPA projektima". Seminar je organizovan u cilju upoznavanja učesnika sa osnovnim pravilima kojih se treba pridržavati prilikom identifikovanja, upravljanja i kontrole rizika na nivou projekata finansiranih od strane EU, kao i sa procedurama koje se primjenjuju za izvještavanje o rizicima i njihovo praćenje. Takođe, svrha seminara bila je i upoznavanje učesnika sa najvažnijim aktivnostima koje je potrebno preduzeti za ublažavanje mogućnosti pojave rizika i uticaja rizika u različitim fazama projekata. Učesnici seminara imali su priliku da se na praktičnim primjerima upoznaju sa osnovnim procedurama za utvrđivanje i upoređivanje stepena rizičnosti različitih IPA projekata. Predavanja je održao gospodin Davor Kozina, načelnik Službe za metodologiju i standarde u okviru Sektora za harmonizaciju unutrašnje revizije i finansijske kontrole Ministarstva finansija Hrvatske.



04.06.2014. godine - Uspješno završena I faza kampanje „Budi odgovoran“ Po prijavama građana izrečene kazne u vrijednosti od 500.000 eura

U okviru projekta „Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije“, građani su, u proteklih šest mjeseci, nadležnim organima ukazali na preko 1.500 nepravilnosti iz oblasti sive ekonomije, što je rezultiralo ispekcijским nadzorom i izricanjem novčanih kazni u vrijednosti od 500.000 eura. Kako nalažu pravila Kampanje, polovina ovog iznosa, odnosno 250.000 eura, biće uloženo u realizaciju svih pet predloženih projekata od opšteg društvenog značaja. Nakon veoma uspješnog okončanja I faze kampanje „Budi odgovoran“, Vlada je odlučila da ista bude nastavljena do kraja 2014. godine, što će omogućiti dalje prikupljanje sredstava za realizaciju projekata od opšteg društvenog značaja, koje predlože i svojim glasovima podrže sami građani. U tom cilju, uskoro će biti obavljen novi krug konsultacija sa građanima i nadležnim institucijama o načinu ulaganja sredstava koja budu prikupljena u nastavku projekta, a biće uvedena i nova kategorija nepravilnosti koje će građani moći da prijavljuju tokom predstojeće turističke sezone – „Nepravilnosti na kupalištima“.



13.06.2014. godine - Kampanja "Budi odgovoran" dobila prvu nagradu na prestižnom takmičenju u Vašingtonu

Nacionalno udruženje vladinih službenika za komunikacije Sjedinjenih Američkih Država (NAGC) dodijelilo je javnoj

kampanji „Budi odgovoran. Od tebe zavisi. Siva ekonomija 0%“ Prvu nagradu u kategoriji Mobilnih komunikacija na godišnjem takmičenju „Blue Pencil & Gold Screen Awards“. Ova prestižna nagrada dodijeljena je kampanji iz Crne Gore u konkurenciji najboljih komunikacionih projekata koje su ove godine kandidovale američke javne institucije na federalnom, državnom i lokalnom nivou. Pobjednička statua uručena je koordinatoru kampanje iz Biroa za odnose s javnošću Vlade Crne Gore Vuku Vujnoviću na svečanosti u Nacionalnom pres klubu u Vašingtonu. „Ovaj uspjeh prije svega dugujemo odgovornim građanima koji su ne samo pomogli nadležnim organima da se bolje i efikasnije bore protiv sive ekonomije, već i preusmjerili značajan iznos novca iz sive zone u društveno dogovorne svrhe. Takođe, ovu nagradu dijelimo sa našim partnerima iz Elektrotehničkog fakulteta Univerziteta Crne Gore, Kancelarije UNDP-a u Crnoj Gori i Britanske ambasade u Podgorici, bez čijih naprednih akademskih znanja, stručne i finansijske podrške ova kampanja ne bi bila moguća,“ naveo je Vujnović. Obrazlažući razloge za dodjelu ovog značajnog priznanja, predsjednik NAGC Džon Veriko (John Verrico) je istakao: „Žiri je bio impresioniran uspjehom sa kojim je Vlada Crne Gore uspjela da objedini resurse i znanja koja postoje u crnogorskom društvu i motiviše građane da se uključe u rješavanje jednog ovako važnog i osjetljivog ekonomskog pitanja“. Nagrađena kampanja sprovodi se u okviru projekta „Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije“, koji Vlada Crne Gore realizuje u saradnji sa Elektrotehničkim fakultetom u Podgorici, Kancelarijom UNDP-a u Crnoj Gori i Britanskom ambasadom u Podgorici.



26.06.2014. godine - Izjava generalne direktorice Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj u Ministarstvu finansija Ive Vuković nakon sjednice Vlade Crne Gore povodom usvojanja Izvještaja o realizaciji Pravaca razvoja Crne Gore 2013 - 2016, u 2013. godini

„...Usvajanjem Pravaca razvoja Crna Gora je realizovala obavezu utvrđivanja socioekonomske vizije razvoja i samim tim ispunila obavezu kao zemlja kandidat za članstvo u Evropskoj Uniji. Pravci razvoja su urađeni u skladu sa strategijom Evropa

20-20 koja je bila dugoročni odgovor Evropske Unije na krizu, a koja je kao prioritetni cilj razvoja postavila poboljšanje života građana uz poštovanje određenih prioriteta. Dakle, Pravci razvoja su pripremljeni u skladu sa tri prioriteta pravca razvoja, a to su: pametan rast, održiv rast i inkluzivni rast. U okviru navedenog, definisano je 19 politika razvoja i 72 mjere koje su neophodne da bi se ostvario dugoročni cilj razvoja Crne Gore... Rezultati Izvještaja ukazuju da je u 2013. godini bilo znatno povoljnije makroekonomsko okruženje nego u periodu kada je glavni dokument donijet. Samim tim, rezultati pokazuju da je struktura investicija u 2013. godini značajno unaprijeđena u odnosu na strukturu identifikovnu Pravcima razvoja 2013-2016. U dokumentu je takođe dat i prikaz investicija na državnom i lokalnom nivou čime je uvećana vrijednost ovog dokumenta. Ono što je obaveza jeste da se u narednom periodu kvartalno ažuriraju investicije i da se obezbijedi alokacija sredstava po godinama do 2016. U Izvještaju je sadržana i struktura investicija koja pokazuje da je došlo do poboljšanja u korist pametnog rasta, dakle ostvaren je rast sa 2% u polaznom dokumentu na 9,32%, održivi rast iznosi 66,6% dok u okviru inkluzivnog rasta preostaje 24% ulaganja...“



02.07.2014. godine - Seminar de minimis

U organizaciji Ministarstva finansija i projekta "SAM" (Jačanje upravljačkih kapaciteta u oblasti državne pomoći), održan je seminar na temu „Koncept de minimis pomoći“ (pomoć male vrijednosti). Cilj seminara bio je da se učesnici bliže upoznaju sa opštim principima politike državne pomoći, ali i generalnim konceptom "de minimis pomoći", uključujući princip kumulacije. De minimis pomoć (pomoć male vrijednosti) se koristi da opiše male iznose državne pomoći koji ne zahtijevaju poštovanje bilo kog pravila u pogledu maksimalnog intenziteta pomoći ili opravdanih troškova. Seminar je otvorila vođa "SAM" projekta Daiga Lagzdina, a pored teorijskog dijela obuke, koji su prezentovali eksperti za ovu oblast, Dace Berklode i Ester Hargita, organizovane su i praktične vježbe u okviru manjih radnih grupa. Seminar, organizovan sa namjerom unapređenja nivoa informisanosti institucija koje su davaoci državne pomoći o primjeni principa de minimis pomoći sa fokusom na

važnim propisima, proceduralnim zahtjevima i ograničenjima koje treba poštovati, je jedan u nizu osmišljenih u sklopu "SAM" projekta, koji kofinansira Evropska Unija, a sprovodi GIZ (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit(GIZ) GmbH).



03.07.2014. godine - Održana druga runda pregovora radi zaključivanja Ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja između Crne Gore i Republike Portugal

U periodu od 1. do 3. jula 2014. godine, u Podgorici je održana druga runda pregovora između delegacija Crne Gore i Republike Portugal u vezi zaključivanja Ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja između Crne Gore i Republike Portugal i sprečavanju izbjegavanja plaćanja poreza na dohodak. U toku pregovora postignuta je saglasnost o poreskim pitanjima koja su ostala otvorena nakon prve runde pregovora, osim u dijelu koji se odnosi na zaštitu ličnih podataka. Obje delegacije su iskazale spremnost da se što prije dođe do potpisivanja ugovora, čime bi se obezbijedilo eliminisanje dvostrukog oporezivanja dohotka rezidenata obje države ugovornice, uklanjanje poreskih prepreka za strana ulaganja, primjenjivanje načela jednakog poreskog tretmana fizičkih i pravnih lica država ugovornica, unapređenje naučne, kulturne i sportske saradnje, kao i političkih odnosa država ugovornica.



22.07.2014. godine - Ministarstvo finansija objavilo Bilten XXXII



24.07.2014. godine - Izjava portparolke u Ministarstvu finansija Marije Radenović nakon sjednice Vlade Crne Gore povodom usvajanja Informacije o realizaciji i efektima mjera iz Akcionog plana za suzbijanje sive ekonomije za period januar-jun 2014. godine i Odluke o dodjeli uslovnih dotacija opštinama za 2014. godinu

„...U 2014. godini nastavili smo sa značajnim aktivnostima u borbi protiv sive ekonomije, prvenstveno kroz rad Komisije za suzbijanje sive ekonomije i rad više operativnih timova koji su bili formirani sa ciljem fokusiranja aktivnosti na one segmente u kojima je stepen percepcije sive ekonomije najveći, kao što su: tržište rada, promet akciznih proizvoda, izdavanje fiskalnih računa i sl. Navedene aktivnosti definisane su Akcionim planom za suzbijanje sive ekonomije i podijelili smo ih na dvije velike grupe: operativne i zakonodavne aktivnosti. Takođe je ove aktivnosti pratila snažna medijska kampanja koja je bila usmjerena na jačanje svijesti građana o štetnosti sive ekonomije i u okviru koje je realizovan i realizuje se projekat "Budi odgovoran", koji je omogućio učešće civilnog sektora u borbu protiv sive ekonomije... Sve ove sprovedene aktivnosti imale su značajne efekte u ostvarenom ekonomskom rastu, koji se, prema preliminarnim podacima Ministarstva finansija u prvih pola godine, ogleda u prihodima u visini od 574,7 miliona eura, što je 30 miliona eura više u odnosu na plan i 56,1 miliona eura više u odnosu na isti period prethodne godine. Ovi podaci upućuju na zaključak da je ovakav sistemski pristup u borbi protiv sive ekonomije opravdan, jer se pored povećanja budžetskih prihoda postižu još dva cilja: unapređenje poreske discipline i stvaranje fer uslova za poslovanje... Vlada je takođe usvojila i Odluku o dodjeli uslovnih dotacija koje predstavljaju transfere koje država daje lokalnim samoupravama radi realizacije infrastrukturnih projekata ili kofinansiranja određenih razvojnih projekata koji se najvećim dijelom finansiraju iz donatorskih sredstava. U Crnoj Gori se trenutno realizuje međuopštinski razvojni grant program koji je namijenjen svim opštinama i koji podrazumjeva realizaciju pet zajedničkih projekata ukupne vrijednosti, prema nekoj predračunskoj vrijedno-

sti, 2,6 miliona eura. Najveći dio sredstava obezbeđen je iz sredstava Evropske unije, odnosno IPA fondova, dok je obaveza države bila da kofinansira iznos od 0,44 miliona eura. Tu obavezu je država jednim dijelom izvršila prošle godine kada je iz budžeta izdvojeno 200 hiljada eura, a aktuelnom odlukom koja je donijeta na Vladi opredijeljeno je, za ove svrhe, još 198 hiljada eura koje će biti uplaćene do kraja godine, dok će preostali manji dio sredstava biti obezbijeđen kroz budžet za 2015. godinu. Završetak ovih projekata očekuje se do septembra 2015. godine, a njihovom realizacijom unaprijedićemo infrastrukturu, međuopštinsku saradnju, povećaćemo konkurentnost lokalnih samouprava i u krajnjem poboljšati uslove za život lokalnog stanovništva."

08.08.2014. godine - Zaplijenjena velika količina duvana

U zajedničkoj akciji inspektora Poreske uprave i službenika Centra za bezbjednost Bar sprovedena je uspješna akcija zaplene 1.783 šteke nelegalnih cigareta (dijelom bez akciznih markica a dijelom sa oznakama raznih proizvodnih društava iz Crne Gore i Srbije), 30 kilograma rezanog duvana i 3 paketa rinfuznih cigareta u paklici. Naime, tokom inspekcije kontrole zelene pijace u Baru, inspektori su naišli na zaključane tezge bez vlasnika, nakon čijeg otvaranja su našli velike količine nelegalnih duvanskih proizvoda. Navedena akcija jedna je u nizu onih koje će se sprovoditi u budućem periodu, a sve u cilju otkrivanja i eliminisanja nelegalnih kanala snabdijevanja duvanskim proizvodima. Kako je tržište duvanskih proizvoda prepoznato kao posebno senzitivno sa aspekta sive ekonomije, službenici Poreske uprave intenzivirali su kontrole na terenu kako bi se svakodnevno pratilo stanje i adekvatno reagovalo na uočene nepravilnosti.

08.08.2014. godine - Nastavljene intenzivne kontrole poreskih obveznika

U okviru borbe na planu suzbijanja sive ekonomije, inspektori Poreske uprave su nastavili intenzivne kontrole na terenu. U periodu od 28.07. do 04.08. 2014. godine poreski inspektori su izvršili ukupno 562 provjere regularnosti poslovanja poreskih obveznika. Nepravilnosti su utvrđene kod 110 obveznika, zbog čega je izdato 113 prekršajnih naloga, u ukupnom novčanom iznosu od 202.330 eura, kao i 17 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka. Pored navedenog, izrečena je mjera zabrane obavljanja djelatnosti kod šest lica, odnosno pečačenje četiri objekta. Fokus rada inspektora Poreske uprave bio je usmjeren na poreske obveznike u sjevernim opštinama, i to: Berane, Plav i Gusinje, gdje su u okviru inspekcijских kontrola, 02. i 03. avgusta, uočene brojne nepravilnosti i u skladu sa zakonom izrečene adekvatne mjere.



14.08.2014. godine - Kampanja „Budi odgovoran“ promovisana u Podgorici, primorju i na graničnim prelazima - Uprava policije Ministarstva unutrašnjih poslova podržala kampanju

Kampanja "Budi odgovoran. Od tebe zavisi. Siva ekonomija 0%" promovisana je u Podgorici, na primorju i na graničnim prelazima, kroz dijeljenje letaka, postavljanje postera i anketiranje građana na temu predlaganja društveno korisnih projekata gdje bi trebalo uložiti polovinu iznosa od kazni izrečenih po prijavama građana. Kampanju su podržale brojne kompanije i institucije. Uz veliku podršku Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova, kampanja je promovisana i na najfrekventnijim graničnim prelazima: Sukobin, Dobrakovo i Ranče. Turisti koji ulaze u našu zemlju dobili su dvojezične letke kako bi se informisali na koji način mogu da reaguju ukoliko naiđu na nepravilnosti na kupalištima, zatim na neizdavanje fiskalnih računa ili kršenje potrošačkih prava. Promotivni materijal je takođe dostupan na aerodromima Podgorica i Tivat i u lukama Kotor i Bar. Tokom anketiranja građana prikupljen je veliki broj predloga projekata od društvenog značaja. Od početka II faze kampanje prikupljeno je već preko 117.000 eura za nove projekte.



15.09.2014. godine - Održan seminar na temu „Državna pomoć i strukturni fondovi“

U saradnji Ministarstva finansija Crne Gore i projekta SAM (Jačanje upravljačkih kapaciteta u oblasti državne pomoći u Crnoj Gori "State Aid Management in Montenegro"), odr-

žan je seminar na temu "Državna pomoć i strukturni fondovi". Kako države članice Evropske unije ne mogu dodjeljivati državnu pomoć, Ugovorom o funkcionisanju Evropske unije predviđeni su određeni izuzeci od ovog pravila, pa tako državna pomoć, u slučajevima gdje je ista dozvoljena pravom Evropske unije, može biti dodijeljena samo pod strogo definisanim uslovima. Uprkos činjenici da se državna pomoć dodjeljuje iz budžeta država članica, neophodno je uzeti u obzir da se pravila državne pomoći primjenjuju i kada se projekti finansiraju iz strukturnih fondova EU. Stoga je, u takvim slučajevima, potrebno sprovođenje detaljnog ispitivanja implikacija državne pomoći. Puno korišćenje strukturnih fondova za crnogorsku administraciju i privredna društva će biti moguće nakon pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Od izuzetne je važnosti pravilna primjena EU pravila državne pomoći za finansiranje iz pretprijetnih EU fondova (IPA). Cilj seminara bio je podizanje svijesti o implikacijama državne pomoći u procesu IPA finansiranja.

17.09.2014. godine - Održan seminar na temu „Državna pomoć – mnogo buke ni oko čega“

Seminar je bio namjenjen predstavnicima medija, sa ciljem unapređenja postojećih i sticanja novih znanja o pravu Evropske unije iz oblasti državne pomoći, s obzirom da je harmonizacija u ovoj oblasti jedan od stubova pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Imajući u vidu da je dobra informisanost nosilaca javne riječi jedan od osnovnih predušlova kvalitetne i tačne informisanosti šire javnosti, seminar za novinare bio je prilika da se sazna više o pravu koje reguliše državnu pomoć, a koje je dio prava konkurencije. To pravo odnosi se na države članice i privredna društva u Evropskoj uniji i uspostavlja jedinstvena pravila za dodjelu pomoći na unutrašnjem tržištu.

18.09.2014. godine - Kampanja Budi odgovoran: Objavljena kratka lista predloga građana za preusmjeravanje novca iz sive zone u društveno korisne svrhe - Na listi čak 17 projekata

Na osnovu velikog broja pristiglih predloga građana i predstavnika civilnog sektora u okviru kampanje "Budi odgovoran. Od tebe zavisi. Siva Ekonomija 0%", utvrđena je lista predloga investicija od opšteg društvenog značaja za koje, u nastavku kampanje, podnosioci prijava mogu glasati putem mobilne aplikacije i sajta „Budi odgovoran“ (www.budiodgovoran.me), kao i kol-centara Poreske uprave (19707) i Uprave za inspeksijske poslove (080 555 555). U skladu sa pravilima projekta, kratka lista inicijativa građana utvrđena je na osnovu sljedećih kriterijuma: opšti društveni značaj (potrebno je da projekat podrazumijeva

ulaganje u oblast od opšteg interesa), održivost (neophodno je da nadležna javna institucija, koja je u mogućnosti da obezbijedi održivost predložene inicijative, potvrdi spremnost da podrži i realizuje predloženu investiciju u jasno utvrđenim rokovima i u okviru predviđenog budžeta) i ravnomjerna regionalna zastupljenost (konačna lista predloženih projekata sačinjena je vodeći računa o ravnomjernoj regionalnoj zastupljenosti projekata). Na listi, koju su na osnovu navedenih kriterijuma jednoglasno utvrdili predstavnici Vlade Crne Gore, Elektrotehničkog fakulteta u Podgorici i UNDP Crna Gora, su sljedeći projekti: Nabavka medicinske opreme za reanimaciju beba; Nabavka aparata za mehaničku ventilaciju (respiratora) za bebe; Izgradnja i opremanje dijela Specijalne bolnice za psihijatriju „Dobrota“, Kotor; Opremanje gradskih parkova i dnevnih centara mobilijarom za djecu sa invaliditetom; Nabavka opreme za zapošljavanje osoba sa invaliditetom; Opremanje Dnevnih centara za djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju u Bijelom Polju, Mojkovcu i Ulcinju; Nabavka zvučnih semafora za osobe sa oštećenim vidom; Podrška starim licima na teritoriji Prijestonice Cetinje; Projekat „Sigurna penzija“; Kreditna linija za start-up preduzeća za žene i mlade u manje razvijenim opštinama; Nabavka posuda za kompostiranje otpada u domaćinstvima u Crnoj Gori; Osnivanje edukativnog centra za upravljanje otpadom u Podgorici; Projekat „Očistimo Crnu Goru za 7 dana!"; Osnivanje Omladinskog centra u Podgorici; Uređenje i opremanje parka i igrališta za djecu u Nikšiću; Rekonstrukcija sportsko-rekreativnih terena u Beranama; Izgradnja skloništa za napuštene životinje i pansiona za privremeno čuvanje kućnih ljubimaca. Građani koji, od 18. septembra do 15. decembra 2014. godine budu ukazivali na neizdavanje fiskalnih računa, rad na crno, kršenje potrošačkih prava ili nepravilnosti na kupalištima, imaju priliku da glasaju za predloge investicija i, na taj način, preusmjere sredstva iz sive ekonomije u konkretne društveno korisne svrhe.



19.09.2014. godine - Održan seminar na temu „Pilot revizije u opštinama“

U Ministarstvu finansija održana je obuka za unutrašnje revizore na lokalnom i centralnom nivou, na temu "Pi-

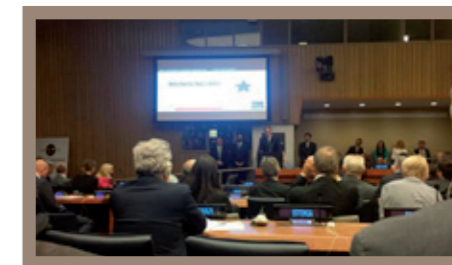
lot revizije u opštinama". Obuka je održana u saradnji sa projektom "Jačanje kapaciteta upravljanja sredstvima EU i opštih administrativnih procedura". Cilj obuke je bio upoznavanje unutrašnjih revizora sa planiranim pilot revizijama, kao i aktivnostima koje je neophodno sprovesti prije otpočinjanja praktične obuke unutrašnjih revizora u okviru pilot revizija u opštinama. Pilot revizije u Glavnom gradu Podgorica i opštini Nikšić planirane su u novembru i decembru ove godine, a u opštinama Bijelo Polje i Pljevlja u prvom kvartalu naredne godine.



25.09.2014. godine - Izjava generalne direktorke Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj u Ministarstvu finansija Ive Vuković nakon sjednice Vlada Crne Gore povodom usvajanja Projekcije makroekonomskih i fiskalnih pokazatelja za period 2014-2018.

"...Ministarstvo finansija dva puta godišnje ažurira makroekonomske projekcije, što je u skladu sa okruženjem i fluktuacijama u ekonomiji kako u Crnoj Gori, tako i u okruženju, i te projekcije predstavljaju polaznu osnovu za izradu Zakona o budžetu za 2015. godinu. Crnogorska ekonomija je u 2013. godini, prema zvaničnim podacima MONSTAT-a, ostvarila realni rast od 3,3%, a nezvanični podaci pokazuju da je u prvom kvartalu 2014. godine ekonomija zabilježila realni rast od 1,5%, dok je u drugom kvartalu taj rast iznosio 0,3%. Očekivano pozitivni rezultati došli su od sektora građevinarstva, maloprodaje, poslovanje sa nekretninama, kao i dobre naplate poreza, dok je dominantno negativan uticaj imala proizvodnja električne energije usljed visoke osnove, odnosno rekordne proizvodnje u prethodnoj godini. Projekcija Ministarstva finansija je da će crnogorska ekonomija u 2014. godini imati realni rast od 2,5%, zbog očekivano dobrih rezultata u sektoru turizma u avgustu mjesecu, početka proizvodnje Kombinata aluminijuma i dobre cijene na svjetskom tržištu. Projekcije Ministarstva finansija za naredni srednjoročni period su da će crnogorska ekonomija u 2015. godini rasti po stopi od 3,5%, zasnovane na pretpostavki otpočinjanja investicione aktivnosti uz angažovanje domaćih potencijala, prvenstveno u sektoru

građevinarstva, kao i realizaciji strukturnih reformi koje su planirane u narednom periodu..."



25.09.2014. godine - Kampanji „Budi odgovoran“ dodijeljena 2. nagrada Partnerstva otvorenih vlada u Njujorku

U konkurenciji najboljih projekata iz 33 zemlje svijeta koji afirmišu uključivanje građana u javne politike, kampanja „Budi odgovoran. Od tebe zavisi. Siva ekonomija 0%“ osvojila je drugu nagradu međunarodne inicijative Partnerstva otvorenih vlada, na ceremoniji održanoj u Njujorku. Ovo prestižno priznanje dodijeljeno je crnogorskoj kampanji zbog doprinosa u afirmaciji saradnje civilnog i javnog sektora, i aktivnog uključivanja građana u javne politike. „Kampanja Budi odgovoran nas uči veoma važnoj činjenici, a to je da sadržajna i plodna saradnja sa građanima može obezbijediti javnim institucijama resurse, vještine i povjerenje potrebno za uspješnije sprovođenje javnih politika,“ naveo je predsjednik Vujanović prilikom dodjele nagrade crnogorskom timu. Predsjednik Vujanović je naglasio da ovaj projekat ne bi bio moguć bez naprednih akademskih znanja predstavnika Elektrotehničkog fakulteta u Podgorici, značajne podrške UNDP Crna Gora i Britanske ambasade u Podgorici, posvećenog rada inspeksijskih službi i leaderske vizije Ministarstva finansija. Takođe, Predsjednik Crne Gore je izrazio naročitu zahvalnost odgovornim građanima i crnogorskim medijima na kontinuiranoj podršci kampanji „Budi odgovoran“, kao i nevladnim organizacijama Centru za demokratsku tranziciju, Institutu Alternativa, Građanskoj alijansi, Ekološkom pokretu „Ozon“ i NVO Green Home koje su podržale kandidaturu crnogorske kampanje za ovu prestižnu međunarodnu nagradu.

29.09.2014. godine - Održan AFCOS seminar

Delegacija Ministarstva finansija, koju čine članovi AFCOS mreže, učestvovala je na AFCOS seminaru održanom u Sofiji, Bugarska, u periodu od 24-26. septembra 2014. godine. Tokom seminara, koji se jednom godišnje organizuje od strane Kancelarije Evropske komisije za borbu protiv prevara (OLAF), učesnici su imali priliku da se upoznaju

sa organizacionom strukturom i načinom funkcionisanja AFCOS-a zemalja članica i zemalja kandidata EU. U okviru dvodnevno seminara održane su grupne diskusije na kojima su se razmjenjivala iskustva i koje su predstavljale dobru priliku da se unaprijedi saradnja između zemalja kada je riječ o zaštiti finansijskih interesa Evropske unije, što je i osnovni cilj ove mreže. Uticaj aktuelnih zakonodavnih inicijativa na zaštitu finansijskih interesa EU, saradnja između OLAF-a i nadležnih državnih organa, strategija za borbu protiv prevara u cilju zaštite finansijskih interesa, kao i aktuelni izazovi koji se tiču izvještavanja o nepravilnostima su bile neke od teme o kojima se diskutovalo na pomenutim debatama.

13.10.2014. godine - Crnogorska delegacija sa zvaničnicima MMF-a i Svjetske banke

Tokom jesenjeg zasjedanja Međunarodnog monetarnog fonda i Svjetske banke, crnogorska delegacija se sreća sa potpredsjednikom MMF-a Minom Zuom, potpredsjednicom Svjetske banke Laurom Tak, izvršnim direktorom Holandske konstituce u MMF-u Frenkom Hemsckerkom, direktorom Svjetske banke za Crnu Goru Elen Goldštajn, direktorom IFC (Međunarodne finansijske korporacije) za Evropu i Centralnu Aziju Tomašom Telmom, potpredsjednikom MIGE Keiko Hondom, direktorom MMF-a za Evropu Polom Tomsenom i dr. Mina Zua, potpredsjednikom MMF-a.

Guverner CBCG Milojica Dakić je upoznao sa tekućom ekonomskom situacijom u Crnoj Gori. Istakao je da se u ovoj godini očekuje rast BDP-a između 2% i 2,5%. Dodao je da su banke likvidne i solventne, a bankarski sistem siguran i stabilan. Zu je istakao da će se lično založiti za pružanje tehničke podrške Crnoj Gori i istakao zadovoljstvo implementacijom preporuka iz prethodnih programa tehničke podrške. Takođe je istakao značaj rješavanja NPL-a i adekvatne kreditne podrške, od strane banaka, za ekonomski rast.

Sa potpredsjednicom Svjetske banke, Laurom Tak, razmotrena je tekuća ekonomska situacija u Crnoj Gori, izazovi za ekonomski rast i dalji planovi angažovanja Svjetske banke u Crnoj Gori.

Razgovarano je i o mogućnosti primjene inovativnih finansijskih instrumenata. Na sastanku sa Elen Goldštajn, direktorom Svjetske banke za Crnu Goru, guverner CBCG je istakao odličnu saradnju Crne Gore sa Svjetskom bankom. Elen Goldštajn je istakla pozitivne rezultate fiskalne konsolidacije koja je sprovedena u prethodnom periodu. Na sastanku je razgovarano o budućim projektima koje će Svjetska banka podržati u Crnoj Gori. Dogovoreno je da se razgovori na ovu temu nastave prilikom posjete Elen Goldštajn Crnoj Gori, koja se očekuje tokom novembra.

Na sastanku sa IFC-om razmatrana je mogućnost podrške

ove institucije privatizaciji Brodogradilišta u Bijeloj. Takođe, načelno je dogovorena tehnička pomoć za implementaciju Podgoričkog modela.

Sa predstavnicima MIGE diskutovano je o mogućnosti da ova institucija odobri garancije za kredite malim i srednjim preduzećima u iznosu od oko 70 miliona eura. Takođe je razmatrana i mogućnost davanja garancija za razvojne projekte u turizmu i energetici.

Na sastanku sa predstavnicima MMF-a načelno je dogovoreno da se pruži tehnička pomoć Crnoj Gori u oblasti kreiranja sistema indikatora ranog upozorenja i upravljanja tržišnim rizicima.



14.10.2014. godine - Ministarstvo finansija objavilo Bilten XXXIII



29.10.2014. godine - Crna Gora u novom Doing Business Izvještaju napredovala šest mjesta

Svjetska banka objavila je Doing Business izvještaj (Izvještaj o lakoći poslovanja) za 2015. godinu, kojim je obuhvaćeno 189 nacionalnih ekonomija. Crna Gora je, u novom Izvještaju, zauzela 36. mjesto na listi od 189 rangiranih zemalja i time, u poređenju sa prošlogodišnjim Izvještajem, ostvarila napredak za 6 mjesta. Naša zemlja bilježi konstantan napredak u pomenutim izvještajima Svjetske banke, ostvarujući poboljšanje ranga, u periodu od 2008. godine do danas, za čak 54 pozicije. Napredak Crne Gore u najnovijem Izvještaju ostvaren je, prije svega, zahvaljujući reformi ostvarenoj u oblasti "izdavanja građevinskih dozvola", gdje su prepoznate aktivnosti sprovedene u cilju smanjenja naknade za pružanje komunalnih usluga i eliminacije naknade za dobijanje

urbanističko-tehničkih uslova iz opštine. U okviru ovog indikatora, Crna Gora je napredovala 27 mjesta, sa revidiranog prošlogodišnjeg 165. mjesta na 138.

Neznatan pad u poziciji, usljed promjena u metodologiji obračuna, ostvaren je u sljedećim indikatorima: „dobijanje kredita“, „plaćanje poreza“ i „prekogranična trgovina“ (pad za jedno mjesto), „rješavanje problema insolventnosti“ (-2), „dobijanje priključka na električnu energiju“ (-4) i „započinjanje biznisa“ (-8). Ovogodišnji izvještaj i Doing Business 2016 uvode promjene u 8 od 10 setova indikatora: izdavanje građevinskih dozvola, dobijanje priključka za električnu energiju, registrovanje nepokretnosti, dobijanje kredita, zaštita manjinskih investitora, plaćanje poreza, izvršenje ugovora i rješavanje problema insolventnosti, prije svega uvođenjem kvalitativnog aspekta regulative.

03.11.2014. godine - Predstavnici sindikata na sastanku u Ministarstvu finansija

Pomoćnici ministra finansija za trezor, centralnu harmonizaciju, finansijski sistem i unapređenje poslovnog ambijenta u Ministarstvu finansija, Miodrag Radonjić, Ana Krsmarović i Bojana Bošković, sastali su se sa predstavnicima sindikata prosvjete, zdravstva, odbrane i vojske i Univerziteta Crne Gore. Ministarstvo finansija izašlo je u susret zahtjevu predstavnika sindikata za organizacijom sastanka, radi razmatranja mogućnosti za povećanje zarada zaposlenih u javnom sektoru.

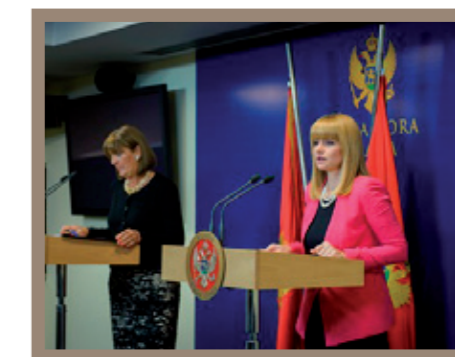
Predstavnici Ministarstva finansija istakli su da je resor koji predstavljaju otvoren za konstruktivni dijalog sa sindikatima koji će rezultirati uvođenjem veće discipline i pravednijeg sistema isplate zarada, a sve u funkciji stvaranja održivog fiskalnog sistema. U tom smislu, apostrofirano je značaj novog Zakona o zaradama u javnom sektoru koji će u punoj mjeri obezbijediti poštovanje principa pravednosti i transparentnosti u sistemu zarada. U pogledu trenutnih zahtjeva za povećanjem zarada, još jednom je istaknuta obaveza propisana Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, u skladu sa kojom je zabranjeno novo zaduživanje za potrebe podmirivanja tekuće potrošnje.

Na sastanku je ponovo istaknuto da Ministarstvo finansija daje punu podršku razmatranju aktuelnih zahtjeva za povećanjem zarada, uz uslov da se potrebna sredstva obezbijede iz sistema unutrašnjih rezervi i eventualnih daljih racionalizacija. Stoga su predstavnici sindikata ohrabreni da se obrate resornim ministarstvima, u čijoj je nadležnosti prepoznavanje unutrašnjih rezervi i iznalaženje prostora za dodatne uštede. Nakon okončanja ovih aktivnosti i eventualnog iznalaženja raspoloživih sredstava u okviru resora, Ministarstvo finansija je u punoj mjeri otvoreno i spremno da se uključi u iznalaženje modela za njihovo preusmjerenje u svrhu povećanja zarada.

03.11.2014. godine - Moody's potvrdio rejting Crnoj Gori, uz izmjenu izgleda iz stabilnih u negativne

Kreditna rejting agencija Moody's potvrdila je, u svom novom izvještaju, ocjenu kreditnog rejtinga Ba3 za Crnu Goru, uz izmjenu outlook-a, odnosno izgleda, iz stabilnih u negativne. U Izvještaju je navedeno da su očuvanju rejtinga za Crnu Goru doprinijeli, prvenstveno, postizanje većeg nivoa BDP-a po glavi stanovnika u odnosu na zemlje sa istom ocjenom rejtinga, kao i preuzimanje napora u pogledu priključivanja Evropskoj uniji, koji snaže cjelokupan institucionalni sistem zemlje. U Izvještaju je, takođe, pohvaljeno prihvatanje fiskalnih pravila Evropske unije od strane Crne Gore, kao i liderstvo u smislu investicija, imajući u vidu da naša zemlja ima najveći nivo stranih ulaganja po glavi stanovnika u regionu, sa značajnim projektima u sektoru turizma i energetike.

U pogledu izazova za Crnu Goru, Moody's je naveo, prije svega, implikacije na fiskalni sistem po osnovu zaduživanja za izgradnju autoputa. Takođe, kao i u ranijim izvještajima, ukazano je na izazove crnogorske ekonomije u smislu njenog obima i niskog stepena sektorske diversifikacije. Analitičari Moody's smatraju da su nizak nivo domaće štednje i značajno učešće NPL-a (kredita koji kasne sa otplatom) u bankarskom sektoru, ograničavajući faktori domaće ekonomije. Promjena izgleda iz stabilnih u negativne odražava stav Agencije da će novo zaduživanje po osnovu kredita za izgradnju autoputa uticati na fiskalnu stabilnost, uslovljavajući rast javnog duga, i povećati osjetljivost crnogorske ekonomije i finansija na eksterne šokove.



06.11.2014. godine - Izjava generalne direktorice Direktorata za finansijski sistem i unapređenje poslovnog ambijenta mr Bojane Bošković nakon sjednice Vlade Crne Gore povodom prihvatanja projekta „Uprava po mjeri građana i biznisa“

Na sjednici Vlade usvojen je predlog projekta sa radnim na-

slovom "Uprava po mjeri građana i biznisa", a to je jos jedan u nizu projekata koji podrazumjeva saradnju Vlade i civilnog društva u formulisanju javnih politika. Dakle, projekat podrazumjeva pokretanje jednog širokog dijaloga u cilju identifikovanja, eliminisanja pretjerane regulacije i nepotrebno komplikovanih i dugih procedura u javnoj upravi na lokalnom nivou, koji otežavaju pristup javnim servisima za građanje i nanose bespotrebne troškove privrednim subjektima.

Glavni alat za pokretanje ovog projekta biće online platforma i biće nezavisno administrirana od strane predstavnika civilnog sektora u Crnoj Gori. Dakle, ova online platform, će biti razvijena po modelu britanskog projekta koji se naziva "Red tape challenge", koji je proglašen za primjer najbolje prakse u smislu identifikovanja procedura koji štete građanima i biznisu i saradnje civilnog i javnog sektora u definisanju javnih politika.

Rezultati ovako javnog dijaloga biće prezentovani Savjetu za unapređenje poslovnog ambijenta, regulatornih i strukturnih reformi, koji će utvrditi predloge za eliminisanje barijera i potom ih predložiti Vladi. Projekat se realizuje u dvije faze, prva faza je već završena i podrazumijevala je predstavljajući britanskog iskustva, a druga faza podrazumijeva pokretanje beta verzije ove online platforme, za koju smo dobili sredstva od Fonda za aktivno građanstvo, gdje će se najbolje idejno rješenje nagraditi i potom biti korišćeno u daljoj fazi projekta. Ono što smo, u odnosu na britansko iskustvo, promijenili jeste, da će projekat da se odnosi na biznis barijere na lokalnom nivou, jer smo smatrali da na ovaj način trebamo da implementiramo preporuke Evropske komisije i Svjetske banke, koje su sugerisale da je na nacionalnom nivou urađen jedan zadovoljavajući nivo reformi, i da bi sad sve reforme koje se odnose na javne usluge i regulativu biznis sektora, trebale biti upućene na lokalni nivo. U tom smislu smo identifikovale tri opštine koje će da budu pilot opštine i koje će učestvovati u ovom projektu, a to su opština Budva, Danilovgrad i Žabljak. Dakle, one su pokazale visok nivo svijesti o potrebi da učestvuju i da budu opštine koje će da budu po mjeri građana i biznisa. Dakle, ono što je bitno napomenuti je, da će se ovaj projekat realizovati uz podršku partnera, prije svega, UNDP-a i Britanske ambasade u Podgorici. Ono što je dobro, jeste što će ovo da bude način za formulisanje javnih politika u saradnji civilnog i javnog sektora, tako da će cjelokupan projekat biti vođen od strane predstavnika civilnog sektora, gdje će moderator određene sesije, moderirati aktivnosti koje podrazumjevaju predloge od strane biznis zajednice, kako poboljšati poslovni ambijent i nakon toga će biti razmatrani na sjednici Savjeta za regulatornu reformu i sjednicama Vlade".



07.11.2014. godine - Održan seminar na temu „Državna pomoć i javna preduzeća“

U saradnji Ministarstva finansija Crne Gore i projekta SAM (Jačanje upravljačkih kapaciteta u oblasti državne pomoći u Crnoj Gori "State Aid Management in Montenegro"), koji kofinansira Evropska Unija, a sprovodi GIZ (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH), održan je seminar na temu "Državna pomoć i javna preduzeća". Cilj seminara je bio da se podigne svijest o uticaju državne pomoći na poslovanje javnih preduzeća. Vođa projekta SAM, ekspert za državnu pomoć, Daiga Lagzdina, otvarajući seminar naglasila je da je koncept državne pomoći od suštinske važnosti za razumijevanje prava konkurencije Evropske unije. Države članice EU generalno ne mogu dodjeljivati državnu pomoć, međutim, Ugovorom o funkcionisanju Evropske Unije predviđen je određeni broj izuzetaka od ove zabrane kada se državna pomoć može dodijeliti, ali pod strogim uslovima. Ekspert na SAM projektu, Ester Hargita, pojasnila je da se pravila državnih pomoći primjenjuju u slučajevima kada se državna pomoć dodjeljuje javnim preduzećima ili od strane javnih preduzeća. Stoga je, u takvim slučajevima, neophodno temeljno ispitivanje implikacija državne pomoći.



12.11.2014. - Kampanja „Budi odgovoran“: Preko pola miliona eura za projekte od opšteg značaja

Zahvaljujući aktivnom učešću građana u borbi protiv sive ekonomije, u dosadašnjem toku kampanje „Budi odgovor-

ran. Od tebe zavisi. Siva Ekonomija 0%" preko pola miliona eura preusmjereno je iz sive zone u društveno odgovorne svrhe. Građani su nadležnim organima ukazali na više od 3.500 nepravilnosti iz oblasti sive ekonomije, što je rezultiralo inspekcijom nadzorom i izricanjem novčanih kazni u vrijednosti od preko 1.000.000 eura. Po pravilima kampanje, polovina ovog iznosa, odnosno 500.000 eura, preusmjerava se u projekte od opšteg društvenog značaja koje predlože i za koje glasaju sami građani. Podsjećemo da je u prvoj fazi projekta, već uloženo 250.000.

Građani koji do 15. decembra 2014. godine budu ukazivali na neizdavanje fiskalnih računa, rad na crno ili kršenje potrošačkih prava, imaće priliku da glasaju za 17 novih projekata, u čiju realizaciju će biti uložena sredstva prikupljena u drugoj fazi kampanje. Kampanja "Budi odgovoran. Od tebe zavisi. Siva Ekonomija 0%" realizuje se u okviru projekta "Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije", koji se sprovodi u saradnji Vlade Crne Gore, Elektrotehničkog fakulteta u Podgorici i Kancelarije Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), uz podršku Britanske ambasade u Podgorici.

14.11.2014. godine - Standard and Poor's snizio kreditni rejting Crnoj Gori

Kreditna rejting agencija Standard and Poor's objavila je novi izvještaj za Crnu Goru, kojim je snižena ranija ocjena kreditnog rejtinga sa „BB-“ na „B+“. Takođe, Crnoj Gori je potvrđen stabilan outlook, što ukazuje da je dalje kretanje rejtinga zasnovano na stabilnim pozicijama. Smanjenje rejtinga odražava stav Agencije da se država suočava sa rastućim fiskalnim rizicima, uzrokovanim povećanjem državnog duga za potrebe izgradnje auto-puta. Zaduženje koje je uslovio projekat autoputa, po mišljenju analitičara S&P, povećava osjetljivost crnogorske ekonomije i finansija na eksterne šokove i ograničava prostor za prilagođavanje, posebno kada se ima u vidu činjenica da Crnu Goru karakteriše odsustvo emisione funkcije i pasivna monetarna politika. Sa druge strane, u Izvještaju je prepoznat i pohvaljen napredak Crne Gore u procesu konsolidacije javnih finansija proteklih godina, koja je, ukoliko se izuzmu troškovi za autoput, rezultirala niskim nivoom deficita. Prema prognozama analitičara S&B, Crna Gora će u periodu do 2017. godine rasti po prosječnoj stopi od 3%, čemu će, dijelom, doprinijeti i određeni pozitivni aspekti izgradnje autoputa, prvenstveno angažovanje domaće građevinske operative. Podsjećajući na činjenicu da je Crna Gora u posljednjem Doing Bussines izvještaju o lakoći poslovanja napredovala za 6 mjesta, analitičari S&P su saglasni u ocjeni da je naša zemlja atraktivna za ulaganja, dok bi dalje investicije, posebno u oblasti turizma, energetike, poljoprivrede, ubrzale ekonomski rast u narednom periodu.



19.11.2014. - U Briselu održan sastanak Pododbora o ekonomskim i finansijskim pitanjima i statistici

U Briselu je održan sastanak Pododbora o ekonomskim i finansijskim pitanjima i statistici, koji je jedan od zajedničkih pododbora ustanovljenih u cilju redovnog praćenja i analize sprovođenja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Predstavnici crnogorskih institucija su Evropskoj komisiji prezentovali napredak ostvaren u proteklih 12 mjesecu, u sljedećim oblastima: makroekonomska stabilnost; javne finansije; kretanje kapitala i sistem plaćanja; razvoj i reforma finansijskog sistema; jačanje konkurentnosti ekonomije; statistika; javna unutrašnja finansijska kontrola i spoljna revizija. Predstavnici EK su pozdravili napore na očuvanju makroekonomske i stabilnosti bankarskog sektora, kao i najavu usvajanja Zakona o sporazumnom finansijskom restrukturiranju. Evropska komisija je podvukla važnost mjera fiskalne konsolidacije i naglasila potrebu da se nastavi sa ovim naporima i da se definišu adekvatne preventivne mjere. EK je, takođe, pohvalila napredak koji je ostvaren na planu unapređenja poslovnog ambijenta i ohrabрила Vladu da nastavi sa aktivnostima u cilju daljeg otklanjanja biznis barijera. Naročito je naglašena potreba nastavka implementacije mjera u pravcu reforme tržišta rada.



15.12.2014. godine - Uspješno završen drugi krug Programa obuke unutrašnjih revizora u javnom sektoru

Uspješnim polaznicima druge generacije programa obuke internih revizora u javnom sektoru Crne Gore uručeni su

prestizni sertifikati Međunarodnog ovlaštenog instituta za javne finansije i računovodstvo CIPFA. Otvarajući ceremoniju dodjele serifikata, generalna direktorica Direktorata za centralnu harmonizaciju Ministarstva finansija, Ana Krsmanović, istakla je da je uspostavljanje efikasnog sistema interne revizije preduslov i ključni instrument odgovornog i stručnog rukovođenja javnim sredstvima, koji osigurava transparentnost i profesionalnost na najvećem nivou. Pozdravljajući uspjeh kandidata, ambasadorica FR Njemačke Gudrun Steinacker je pohvalila napore crnogorske vlade da se i, u oblasti interne revizije, približi evropskim standardima, i prenijela spremnost zemlje koju predstavlja da pruža podršku nastavku obuke internih revizora. „CIPFA sertifikati predstavljaju zvaničnu potvrdu stručnosti, znanja i vještina u oblasti interne revizije i najefikasniji su način borbe protiv korupcije“, naglasila je direktorka Centra za izvrsnost u finansijama (CEF-a), Mira Dobovišek. Pomoćnik direktora CIPFA-e Gary Gilbert, podsjetio je da uručeni serifikati predstavljaju najveći međunarodni standard u upravljanju javnim finansijama koji će polaznicima obuke i institucijama u kojima rade omogućiti visokokvalitetno pružanje usluga.



16.12.2014. godine - Održan seminar na temu „Državna pomoć i usluge od opšteg ekonomskog interesa

U organizaciji Ministarstva finansija Crne Gore i projekta SAM održan je seminar na temu „Državna pomoć i usluge od opšteg ekonomskog interesa - UOEI“. Na samom početku učesnike su pozdravili vođa projekta Daiga Lagzdina, predstavnica Delegacije Evropske Unije u Crnoj Gori Donka Prodanova, kao i predsjednik Komisije za kontrolu državne pomoći Mitar Bajčeta. Jedan od učesnika seminara bio je i ekspert na SAM projektu, Mikolaj Stasiak, koji je ovom prilikom objasnio kako kontrola državne pomoći postaje posebno važna kada se navedene usluge pružaju od strane privrednog društva a finansiraju iz javnih sredstava, imajući u vidu da bi pretjerana naknada mogla omogućiti pružiocima usluga da unakrsno subvencionišu svoje dru-

ge komercijalne djelatnosti i time naruše konkurenciju. Cilj seminara bio je jačanje svijesti o konceptu „UOEI“ i važećim pravilima EU u oblasti državne pomoći, kroz prezentacije eksperata iz ove oblasti i sa posebnim naglaskom na sprovedene lokalne studije slučaja.



22.12.2014. godine - Održan sastanak Komisije za suzbijanje sive ekonomije

Održan je treći sastanak za suzbijanje sive ekonomije kojim je predsjedavao generalni direktor Direktorata za poreski i carinski sistem u Ministarstvu finansija, Novo Radović. Sastanak je bio prilika da se razmotre izvještaji radnih timova o realizaciji mjera iz Akcionog plana za 2014. godinu, kao i izvještaji svih inspeksijskih službi o preduzetim aktivnostima i realizovanim mjerama. Takođe, na sastanku je bilo riječi i o implementaciji projekta „Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije“, kao i implementaciji softvera za evidentiranje boravka turista i naplatu boravišne takse. Konstatovano je da su aktivnosti na suzbijanju sive ekonomije, uz mjere fiskalne konsolidacije, u prethodnom periodu, dale odlične rezultate, te da je napredak najuočljiviji na polju naplate javnih prihoda. Konstatovano je da i dalje postoje rizične oblasti, te da posebne mjere treba preduzeti na suzbijanju sive ekonomije na tržištu rada i prometa duvanskih proizvoda. U tom smislu, jedna od ključnih tema sastanka odnosila se na suzbijanje sive ekonomije uvođenjem krivične odgovornosti za isplatu zarade, bez obračunatih poreza i doprinosa, što pored pričinjavanja štete za budžet, doprinosi ugrožavanju egzistencijalnih pitanja zaposlenih (pravo na penzijsko i zdravstveno osiguranje). Ovom mjerom će se, prema mišljenju članova Komisije, smanjiti poreska evazija i uvesti veći stepen poreske discipline. Kada je riječ o tržištu duvanskih proizvoda, koje bilježi rast neregularnosti, usvojen je zaključak da Uprava carina, uz saradnju sa Poreskom upravom i Upravom za inspeksijske poslove, koordinira aktivnostima na izradi Nacionalne strategije za borbu protiv nelegalnog prometa akciznih proizvoda, koja će na sistematičan i sveobuhvatan način pružiti rješenja za sužavanje sive zone u ovoj oblasti. Takođe, Komisija će

predložiti Vladi Crne Gore donošenje novog propisa o uslovima za odlaganje poreskih obaveza, kojim će se odlaganje omogućiti samo uz odgovarajući kolateral i sa ciljem olakšavanja naplate poreskih obaveza. Imajući u vidu značaj i efekte kampanje „Budi odgovoran“, koja je kroz građanski aktivizam omogućila usmjeravanje značajnih sredstava iz sive zone u društveno odgovorne svrhe, usvojen je zaključak o nastavku projekta, po modelu i uslovima finansiranja koje utvrdi Vlada. Zajednički je konstatovano da je koordinacija između nadležnih organa za predmetnu oblast na zavidnom nivou, ali je ostavljen prostor za snaženje saradnje.



25.12.2014. godine - Izjava generalnog direktora Direktorata za poreski i carinski sistem Nova Radovića nakon sjednice Vlade Crne Gore povodom utvrđivanja Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost, Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poreskoj administraciji, Predloga zakona o porezu na kafu i Predloga zakona o dopuni Carinskog zakona

„Ministarstvo finansija se aktivno bavi fiskalnom politikom koja, kroz proces konsolidacije prihodne i rashodne strane budžeta i odgovarajuće podsticajne mjere, treba da doprinese ozdravljenju javnih finansija i dinaminiziranju privrednog rasta. U tom pravcu, u prethodnom periodu smo radili na definisanju srednjoročne strategije sprovođenja fiskalne politike koja je usklađena sa principima predviđivosti i odgovornosti, kao i sa fiskalnim pravilima utvrđenim Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, a čiji je osnovni cilj stvaranje preduslova za vođenje aktivnih sektorskih politika i privlačenja investicija. U tom cilju, Ministarstvo je pripremlilo Predloge izmjena četiri zakona iz oblasti poreske politike, koje je Vlada na današnjoj sjednici razmotrila i usvojila. Riječ je o Zakonu o PDV-u, Carinskom zakonu, Zakonu o porezu na kafu i Zakonu o poreskoj administraciji. Osnovne novine Zakona o PDV-u i Carinskog zakona odnose se na uvođenje odgovarajućih fiskalnih podsticaja za sektorske prioritete i to za: turizam, energetiku i proizvod-

nju prehrambenih proizvoda. Izmjenama Zakona o PDV-u, uvedena je mogućnost da investitori ulaganjem u ove sektore, ostvaruju pravo na korišćenje nulte stope kod nabavke proizvoda i usluga namijenjenih izgradnji i opremanju hotela sa pet i više zvjezdica, zatim energetskog objekta za proizvodnju električne energije i pogona za proizvodnju hrane. Slično rješenje je implementirano i u Carinski zakon, odnosno da se ovi sektori oslobađaju PVD-a na nabavke prilikom uvoza, kao i carinskih dažbina. Izmjenama Zakona o PDV-u, predlažu se i pojedina oslobođenja plaćanja PDV-a i to na otkup dugova, usluge igara na sreću, uvoz malih pošiljki, robe nekomercijalne prirode koja je sadržana u pošiljkama koje besplatno šalju fizička lica iz inostranstva fizičkim licima u Crnoj Gori, i uvoz robe koja je sadržana u ličnom prtljagu putnika, ukoliko nije komercijalnog karaktera, što predstavlja usklađivanje sa pravnom tekovinom Evropske unije. Važan akt koji je danas usvojen je i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poreskoj administraciji, čija će implementacija doprinijeti efikasnijoj administraciji, pojednostavljenju poreskog postupka, i to kroz skraćivanje rokova, unapređenje postupka kontrole i naplate, proširenje nadležnosti poreskog organa, prenos nadležnosti u dijelu akciza sa Poreske uprave na Upravu carina. Pored ovih efekata, izmjena Zakona o poreskoj administraciji, svakako će doprinijeti suzbijanju sive ekonomije i poboljšanju poreske discipline i to kroz strožije sankcionisanje učinilaca poreskih prekršaja, kao i uvođenje instrumenata za sprečavanje korupcije, čime se propisuje obaveza podnošenja imovinskog kartona za poreske službenike i otkrivanje poreskih krivičnih djela i njihovih izvršilaca, Vlada je danas razmotrila i utvrdila predlog jednog novog poreskog zakona, a to je Zakon o porezu na kafu. Osnovni razlozi za donošenje novog zakona obrazlažu se potrebom održivosti javnih finansija. Naime, imajući u vidu da se odredbe kojima se kafa oporezivala kao akcizni proizvod ukida od 01. januara 2015. godine, predloženo je donošenje posebnog zakona, slijedeći osnovne elemente na kojima se zasniva poreski sistem, kao i principe iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Obveznici poreza na kafu, shodno odredbama predloženog Zakona, su proizvođači i uvoznici kafe, koja se na teritoriji Crne Gore stavlja u slobodan promet.“

*Ivona Mihajlović
Služba za odnose sa javnošću
i slobodan pristup informacijama*



Realizovane aktivnosti CFCU*-a u godini prenosa odgovornosti za upravljanje komponentom IV

* Direktorat za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU)



Godina za nama je, za CFCU, predstavljala godinu izazova i provjere rezultata postignutih u višegodišnjim naporima uloženi u uspostavljanje decentralizovanog sistema upravljanja EU sredstvima. Naime, nakon dostavljanja Evropskoj komisiji (EK) aplikacionog paketa za prenos odgovornosti za decentralizovano upravljanje za IV IPA komponentu u 2013. godini od strane crnogorske administracije, uslijedile su dvije provjere revizora Generalnog direktorata Evropske komisije za zapošljavanje, socijalna pitanja i inkluziju. Prva revizija je sprovedena 2013. godine, nakon podnošenja aplikacije za prenos odgovornosti za decentralizovano upravljanje, a druga sredinom 2014. godine, nakon čega je Evropska komisija (EK) odlučila da crnogorskoj administraciji dodijeli akreditaciju, kao dozvolu da samostalno realizuje EU sredstva predviđena operativnim programom „Razvoj ljudskih resursa 2012-2013“.

Odluka Evropske komisije o prenosu odgovornosti na Crnu Goru, od 28. jula 2014. godine, rezultat je ocjene da je crnogorska administracija sposobna da samostalno sprovodi postupke nabavki i ugovaranja, kao i provjeru prihvatljivosti i tačnosti zahtjeva za plaćanje (faktura), kao i usklađenosti sa odredbama relevantnih ugovora.

Pojedinačni ciljevi i prioriteti Operativnog programa zasnivaju se na opštem cilju programa koji se odnosi na promovisanje održivog razvoja ljudskih resursa, modernizacije i razvoja sistema obrazovanja za obuke i istraživanja u Crnoj Gori u skladu sa politikom i standardima EU, sa posebnim fokusom na zapošljivost mladih. Opšti cilj operativnog programa biće realizovan kroz četiri prioriteta, koji će biti podržani sa 6.567.240,00 eura.

Godine 2015-2017	Ukupni javni rashodi	Doprinos zajednice (IPA)	Nacionalni javni doprinos	Stopa sufinansiranja IPA-e	Vrste ugovora
	1=(2)+(3) euro	(2) euro	(3) euro	4=(2)/(1)%	
Prioritet 1.	2.298.884,00	1.954.050,00	344.834,00	15	
Mjera 1.1.	2.298.884,00			15	Usluge/ Grant šema
Prioritet 2.	2.298.884,00	1.954.050,00	344.834,00	15	
Mjera 2.1	1.149.442,00			15	Usluge/ Ugovor o nabavci robe
Mjera 2.2	1.149.442,00			15	Usluge/ Grant šema
Prioritet 3.	1.313.648,00	1.099.999,28	194.117,52	15	
Mjera 3.1	1.313.648,00			15	Usluge/ Grant šema
Prioritet 4.	656.824,00	558.300,00	98.524,00	15	
Mjera 4.1.	299.000,00			15	Usluge
Mjera 4.2.	355.824,00			15	Direktni grant
Ukupno OP Razvoj ljudskih resursa	6.567.240,00	5.582.154,00	985.086,00	15	(5) usluge (3) grant šema (1) ugovor o nabavci robe (1) direktni grant

Tabela 1: Alokacija sredstava za IPA komponentu IV „Razvoj ljudskih resursa“

U skladu sa definisanim prioritetima/mjerama Operativnog programa, Crna Gora ima obavezu da obezbijedi odgovarajuće **ko-finansiranje u iznosu od najmanje 15% za ugovore kojima se finansira pružanje određenih usluga, na-**

bavka opreme ili donacije. Za realizaciju svih ugovora u okviru Operativnog programa, predviđen je doprinos EU u iznosu od 5.582.154,00 eura, dok bi iznos nacionalnog kofinansiranja bio 985.086,00 eura. Kako bi bio ispunjen preduslov za korišćenje ovih sredstava, CFCU je isplanirao nacionalni i EU dio ko-finansiranja, za projekte u okviru IV IPA komponente kroz budžet Crne Gore. Tako planirana sredstva služiće za **finansijsko praćenje realizacije ugovora**, odnosno plaćanje ugovaračima/grant korisnicima.

Kao što se može vidjeti iz prikazane tabele, prioriteti i mjere ovog operativnog programa biće realizovani uglavnom kroz ugovore o uslugama (5 ugovora), grant šeme i ugovor o nabavci robe. Ovi ugovori se realizuju prema akreditovanim procedurama za javne nabavke, ugovaranja i plaćanje, koje se zasnivaju na pravilima propisanim od strane EK. Riječ je o zahtjevnim procedurama, koje iziskuju višestruku provjeru (od strane CFCU-a i Delegacije Evropske unije - DEU), a samim tim i vrijeme. Zbog toga su predstavnici CFCU-a, kao implementacionog tijela, i korisničkih institucija (tijela za prioritet/mjere) započeli aktivnosti na pripremi tenderske dokumentacije, i prije zvaničnog priznanja da je sistem, na čijem se uspostavljanju radilo nekoliko godina, uspostavljen u skladu sa zahtjevima EK, što je omogućilo samostalno upravljanje pretpristupnim sredstvima EU, uz ex-ante kontrole od strane DEU.

Shodno tome, u toku 2014. godine, su pripremljena četiri paketa tenderske dokumentacije za ugovore o uslugama i jedan paket dokumenata za dodjelu grant ugovora, a u toku su aktivnosti na pripremi preostalih tendera. Napori uloženi tokom 2014. godine urodili su plodom, ubrzo nakon dodjele akreditacije, tako da su prve najave za ugovore o uslugama objavljene već sredinom novembra 2014. godine¹, dok se preostala dokumentacija ubrzanim tempom usaglašava, u cilju konačnog odobrenja od strane DEU, a poslije toga i objavljivanja.

Osim upravljanje komponentom IV, bilo je planirano da CFCU ima ulogu implementacionog tijela za IPA komponente I i II. Do sredine 2014. godine je rađeno na usklađivanju sistema za upravljanje ovim komponentama sa zahtjevima EK. Međutim, i pored ostvarenih pozitivnih rezultata, EK je iznijela mišljenje da je, zbog već poodmakle faze implementacije projekata iz pomenutih komponenti,

prenos odgovornosti za upravljanje pretpristupnim sredstvima na nacionalne institucije izgubio smisao.

U svakom slučaju, slijedi naredna finansijska perspektiva, IPA II (2014-2020), tokom koje će Crnoj Gori biti na raspolaganju nešto veći iznos sredstava nego u periodu 2007-2013, te će dodijeljena akreditacija za komponentu IV i aktivnosti koje se, u ovoj oblasti, realizuju biti izuzetno korisne, sa aspekta pripreme crnogorske administracije za obaveze koje su pred nama. Takođe, pred CFCU-om će biti još teži zadatak: opravdati povjerenje EK za upravljanje sredstvima građana EU.

Dosadašnje zalaganje i postignuti rezultati su pokazatelj da se, i u narednom periodu, može očekivati uspješna realizacija predviđenih aktivnosti. Uzevši u obzir da raspolažemo ograničenim vremenom za realizaciju svih aktivnosti, veoma je bitno naglasiti da će dobra koordinacija i tijesna saradnja, kako među nacionalnim, tako i sa partnerima iz EU, biti od presudnog značaja za uspješno obavljanje posla i opravdanje ukazano povjerenja.

*mr Bojana Kaluđerović,
načelnica Direkcije za kontrolu kvaliteta, Direktorat za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći;*

*mr Katarina Živković,
načelnica Direkcije za ugovaranje, Direktorat za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći;*

*mr Ivana Radojičić,
načelnica Direkcije za finansije, Direktorat za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći*

¹ - Objave su dostupne na internet stranici CFCU-a, Delegacije Evropske unije, kao i EURO-PEAID internet stranici.

Zakon o eksproprijaciji

Zakonom o eksproprijaciji propisan je postupak sprovođenja eksproprijacije, koja podrazumijeva lišavanje ili ograničavanje prava svojine na nepokretnostima kada to zahtijeva javni interes, uz pravičnu naknadu. Eksproprijacijom nepokretnosti korisnik eksproprijacije stiče pravo da tu nepokretnost koristi za svrhu radi koje je eksproprijacija izvršena. Nepokretnostima, u smislu ovog zakona, smatraju se zemljišta, zgrade i drugi građevinski objekti.

Postupak eksproprijacije i organi za njeno sprovođenje regulišu se Zakonom o eksproprijaciji.

Eksproprijacija može biti potpuna i nepotpuna. Potpuna eksproprijacija postoji u slučaju kada se mijenja vlasnik na eksproprijsanoj nepokretnosti, dok nepotpunom eksproprijacijom može da se ustanovi i službenost na nepokretnostima i zakup na zemljištu na određeno vrijeme.

Eksproprijacija se može vršiti za potrebe države, opštine, državnih fondova i javnih preduzeća, ako zakonom nije drukčije određeno.

Pravična naknada za ekspropriisanu nepokretnost može se odrediti u novcu ili davanjem u svojini ili susvojini druge odgovarajuće nepokretnosti.

Zakon o eksproprijaciji prvi put usvojen je 2000. godine, te pored izmjena i dopuna koje su u međuvremenu usvajane, u decembru 2014. godine Ministarstvo finansija uputilo je Vladi Crne Gore Predlog zakona o dopuni Zakona o eksproprijaciji, koja je na sjednici od 15 decembra 2014. godine isti utvrdila.

Razlog za dopunu Zakona o eksproprijaciju je što u praksi postupak eksproprijacije od trenutka donošenja odluke o proglašenju javnog interesa do upisa prava svojine na korisnika eksproprijacije dugo traje, jer je uslov za upis prava svojine pored pravosnažnog rješenja o eksproprijaciji i dokaz o isplaćenju naknadi.

Zbog dužine trajanja ovih postupaka država/korisnik eksproprijacije nije u mogućnosti da realizuje odluku o javnom interesu koju je prethodno donijela, odnosno nije u mogućnosti da koristi ekspropriisanu nepokretnost za svrhu zbog koje je eksproprijacija izvršena. S toga je, radi otklanjanja biznis barijera u ovoj oblasti predložena dopuna Zakona o eksproprijaciji.

Predloženom odredbom uvodi se mogućnost brze i potpune realizacije javnog interesa na način što stupanjem na snagu odluke o proglašenju javnog interesa, država postaje vlasnik nepokretnosti i korisnik eksproprijacije može odmah ući u posjed. A sa druge strane, ovom normom se štiti i interes vlasnika stvari na kojoj se oduzima ili ograničava pravo svojine, na način da taj vlasnik nije doveden u nepovoljniji položaj od onog koji je imao prije eksproprijacije, s obzirom da je država dužna da mu do trenutka isplate pravične naknade obezbijedi jednake uslove, tačnije, ako je predmet eksproprijacije bio objekat za stanovanje ili druga nepokretnost koja mu je služila za obavljanje djelatnosti, obezbijedi privremeni smještaj za stanovanje, odnosno drugu nepokretnost za obavljanje djelatnosti.

Takođe, ako korisnik eksproprijacije nije u mogućnosti da ranijem vlasniku eksproprijsane nepokretnosti obezbijedi ove uslove, dužan je da mu obezbijedi mjesečnu naknadu za stanovanje, odnosno naknadu u visini jedne dvanaestine prihoda ostvarenih od obavljanja djelatnosti na toj nepokretnosti u godini koja prethodi eksproprijaciji.

Rješenja sadržana u Predlogu zakona imaće pozitivan uticaj na učesnike u pravnom poslu, imajući u vidu da će se skratiti postupak eksproprijacije i da će se isti efikasnije i brže sprovođivati. Sa druge strane, a kako je i prethodno navedeno, zaštitio bi se i interes vlasnika stvari na kojoj se oduzima ili ograničava pravo svojine na način da taj vlasnik ne bude doveden u nepovoljniji položaj od onog koji je imao prije eksproprijacije, s obzirom da bi država do trenutka isplate pravične naknade obezbijedila jednake uslove.

Osnovni cilj koji se želi postići je da se skрати dužina trajanja postupka eksproprijacije od trenutka donošenja odluke o proglašenju javnog interesa do upisa prava svojine na korisnika eksproprijacije i obezbijedi efikasno i cjelishodno ostvarenje javnog interesa.

*Milica Klikovac
Samostalna savjetnica III
u Direktoratu za imovinsko pravne poslove*



Ivana Maksimović

Aktivnosti u pogledu uspostavljanja decentralizovanog sistema za IPA komponentu V - Ruralni razvoj

Sticanjem statusa kandidata za članstvo u Evropskoj uniji, sredinom decembra 2010. godine, Crna Gora je stekla pravo korišćenja sredstava iz svih pet komponenti Instrumenta pretprijetne pomoći – IPA, Evropske unije. Samim tim su se stekli uslovi i za korišćenje IPA komponente V.

Samo sticanje statusa kandidata ne podrazumijeva automatski mogućnost korišćenja sredstava, već je neophodno ispuniti dodatne uslove, koji se odnose na izradu strateških i programskih dokumenata za ove komponente, kao i uslove za dobijanje akreditacije za decentralizovano upravljanje sredstvima iz pomenutih komponenti.

Najvažniji korak u uspostavljanju sistema za decentralizovano upravljanje IPA komponenti je definisanje odgovarajućih struktura i nosilaca pojedinih aktivnosti. Ovdje se, prije svega, misli na imenovanje ključnih aktera za decentralizovano upravljanje i definisanje Operativne strukture.

U prethodnom periodu, definisana je Operativna struktura za IPA komponentu V, a takođe je Vlada Crne Gore imenovala ključne aktere u procesu uvođenja decentralizovanog sistema upravljanja EU fondovima. Tu se, prije svega, misli na Nacionalnog IPA koordinatora (NIPAC), Službenika nadležnog za akreditaciju (CAO), Nacionalnog službenika za ovjeravanje (NAO), rukovodioce IPARD Agencije i Upravljačkog tijela.

Krajem 2013. godine, izabrana je nezavisna revizorska kuća za sprovođenje faza procjene stanja kao i procjene usklađenosti, koja je izvršila reviziju uspostavljenog sistema upravljanja i kontrole u slučaju IPA komponente V.

Sprovođenje nezavisne revizije otpočelo je 14. januara 2014. godine, a okončano je formalnim dostavljanjem Izvještaja 20. juna 2014. godine.

Sama revizija je podrazumijevala analizu dokumentacije koja se odnosi na uspostavljeni sistem upravljanja i kontrole, intervjuisanje službenika zaposlenih u Operativ-



noj strukturi, kao i službenika zaposlenih u Nacionalnom fondu.

Angažovana revizorska kuća sprovela je dvije revizorske misije. Prva misija se odnosila na fazu procjene stanja, nakon čega su nacionalni organi imali dvomjesečni period za otklanjanje utvrđenih nedostataka u sistemu.

Nacionalni fond i Operativna struktura su, u saradnji sa kratkoročnim ekspertima angažovanim kroz tvining projekat, radili na implementaciji preporuka i poboljšanju Priručnika o procedurama.

Druga misija nezavisne revizorske kuće odnosila se na fazu procjene usklađenosti uspostavljenog sistema sa akreditacionim kriterijumima, koja je rezultirala dostavljanjem Finalnog izvještaja Nacionalnom službeniku za ovjeravanje.

Kako je Finalni izvještaj sadržao niz preporuka za Operativnu strukturu, koje su kategorisane kao nalazi visokog rizika, Nacionalni fond je, u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede, pripremio Akcioni plan za otklanjanje preporuka koji je Vlada Crne Gore usvojila u septembru 2014. godine.

Imajući u vidu da se prethodna finansijska perspektiva završava, i da otpočinje novo programsko razdoblje

koje se odnosi na period 2014 - 2020, Evropska komisija je tokom 2014. godine donijela dokumenta koja se odnose na novu IPA perspektivu, što će prouzrokovati izmjene u postojećem nacionalnom pravnom okviru. Dinamika izmjene postojećih i donošenja novih dokumenata, zavisi od dinamike usvajanja relevantnih dokumenata od strane Evropske komisije (IPA implementaciona Uredba, Okvirni sporazum, Sektorski sporazum i IPARD programa).

Neophodni koraci za podnošenje akreditacionog paketa Evropskoj komisiji dati su u tabeli:

	Neophodni koraci	Odgovorna institucija	Status
1.	Potpisivanje Okvirnog sporazuma između EK i Vlade Crne Gore	Evropska komisija/ Vlada CG/Skupština Crne Gore	U toku
2.	Potpisivanje Sektorskog sporazuma između EK i Vlade Crne Gore	Evropska komisija/ Vlada Crne Gore	Prvi nacrt novembar 2014
3.	Izrada i usvajanje IPARD programa	Evropska komisija/ Vlada Crne Gore	Priprema u toku

Sve navedeno zahtijeva izmjenu postojećih Priručnika o procedurama za sprovođenje IPARD programa koji će biti u skladu sa gore navedenim dokumentima. Verzija 2.0 Priručnika o procedurama je u pripremi (na osnovu nacrtava navedenih pravnih dokumenata) i njihov završetak i odobravanje od strane Nacionalnog službenika za ovjeravanje i rukovodilaca IPARD agencije i Upravljačkog tijela, se očekuje do juna 2015. godine.

Prateći sprovođenje Akcionog plana za otklanjanje preporuka iz revizorskog izvještaja, sprovodeći samoprocjenu i eventualno dodatno angažovanje nezavisne revizorske kuće, Nacionalni službenik za ovjeravanje će dodijeliti Nacionalnu akreditaciju i podnijeti Evropskoj komisiji akreditacioni paket i zahtjev za prenošenje odgovornosti za decentralizovano upravljanje sredstvima opredijeljenim IPA komponentom V.

Nakon podnošenja akreditacionog paketa, očekuje se misija revizora Generalnog direktorata Evropske komisije za poljoprivredu i ruralni razvoj, koji će kroz administrativne provjere, intervju i provjere na licu mjesta, izraditi Izvještaj. Ukoliko izvještaj revizora DG AGRI bude pozitivan i ne bude sadržao blokirajuće nalaze, može se očekivati i prenošenje odgovornosti za samostalno upravljanje sredstvima opredijeljenim kroz IPA komponentu V.

Program poljoprivrede i ruralnog razvoja Crne Gore u okviru IPARD 2014-2020

S obzirom da korišćenje sredstava podrazumijeva donošenje IPARD Programa, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja pripremilo je, tokom 2013. godine, IPARD program. Program je pripremljen u skladu sa regulativom za programski period 2007-2013 i usaglašen sa svim Direktoratima Evropske Komisije. Uzimajući u obzir početak novog programskog perioda u Evropskoj uniji (2014-2020), definisanje nove Zajedničke poljoprivredne politike (EU), kao i ograničenja koja su postojala za implementaciju IPARD programa, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, započelo je pripremu IPARD programa za novi programski period 2014-2020.

IPARD Program je pripremljen prema odredbama Regulativne Komisije za novi programski period 2014-2020, koje zamjenjuju evropsko zakonodavstvo za programski period 2007-2013.

Upravljačko tijelo je izradu programa i odabir mjera koje će biti sastavni dio programa baziralo se na Strategiji

razvoja poljoprivrede, sektorskim studijama, SWOT analizama, kao i na drugim strateškim dokumentima.

Na osnovu navedenog, kao i na osnovu iskustava drugih zemalja korisnika IPARD-a u prethodnom programskom periodu, mjere koje su predložene u okviru IPARD programa su:

- Ulaganje u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava,
- Ulaganje u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda,
- Diverzifikacija i poslovni razvoj na poljoprivrednim gazdinstvima,
- Tehnička pomoć

Tokom izrade IPARD programa za Crnu Goru, uvažene su preporuke Generalnog direktorata za poljoprivredu i ruralni razvoj Evropske komisije (DG AGRI), po pitanju participativnog procesa i transparentnog rada na izboru i definisanju mjera kroz koje se de finansirati projektne investicije.

U toku je konsultativni proces, kako bi sve zainteresovane strane (naučne institucije, poljoprivredni proizvođači, tehnička tijela) mogle da daju svoje komentare na predložene mjere.

*Ivana Maksimović,
samostalna savjetnica I
u Direktoratu za državni trezor*



Kana Tomašević

Mediteranski transnacionalni program u novoj finansijskoj perspektivi

UVOD

Mediteranski transnacionalni program, kao jedan od instrumenata implementacije kohezione politike EU, ali i jedan od transnacionalnih programa u kojima učestvuje Crna Gora, podržava razmjenu iskustava, znanja i unapređenje javnih politika između nacionalnih, regionalnih i lokalnih vlasti prihvatljivih regiona MED područja. Ovaj transnacionalni program obuhvata 57 regiona, iz 13 različitih zemalja (10 zemalja članica EU i 3 zemlje kandidata), i to:

Francuska: 5 regiona (Korzika, Languedoc-Roussillon, Južni Pirineji, Provansa - Alpi - Azurna obala, Rona - Alpi);

Grčka: cijela teritorija;

Italija: 19 regiona (Abruzzo, Apulija, Basilicata, Kalabrija, Kampanija, Emilia-Romagna, Furlanija - Julijska Krajina, Lacio, Ligurija, Lombardija, Marche, Molise, Piemont, Sardinija, Sicilija, Toskana, Umbrija, Valle D'Aoste, Veneto);

Kipar: cijela teritorija;

Malta: cijela teritorija;

Portugalija: 3 regiona (Algarve, Alentejo, Lisabon);

Slovenija: cijela teritorija;

Španija: 6 regiona (Andaluzija, Aragon, Balearska ostrva, Katalonija, Mursija, Valensija) i 2 grada (Ceuta, Melilla);

Ujedinjeno Kraljevstvo: 1 region (Gibraltar);

Hrvatska: cijela teritorija;

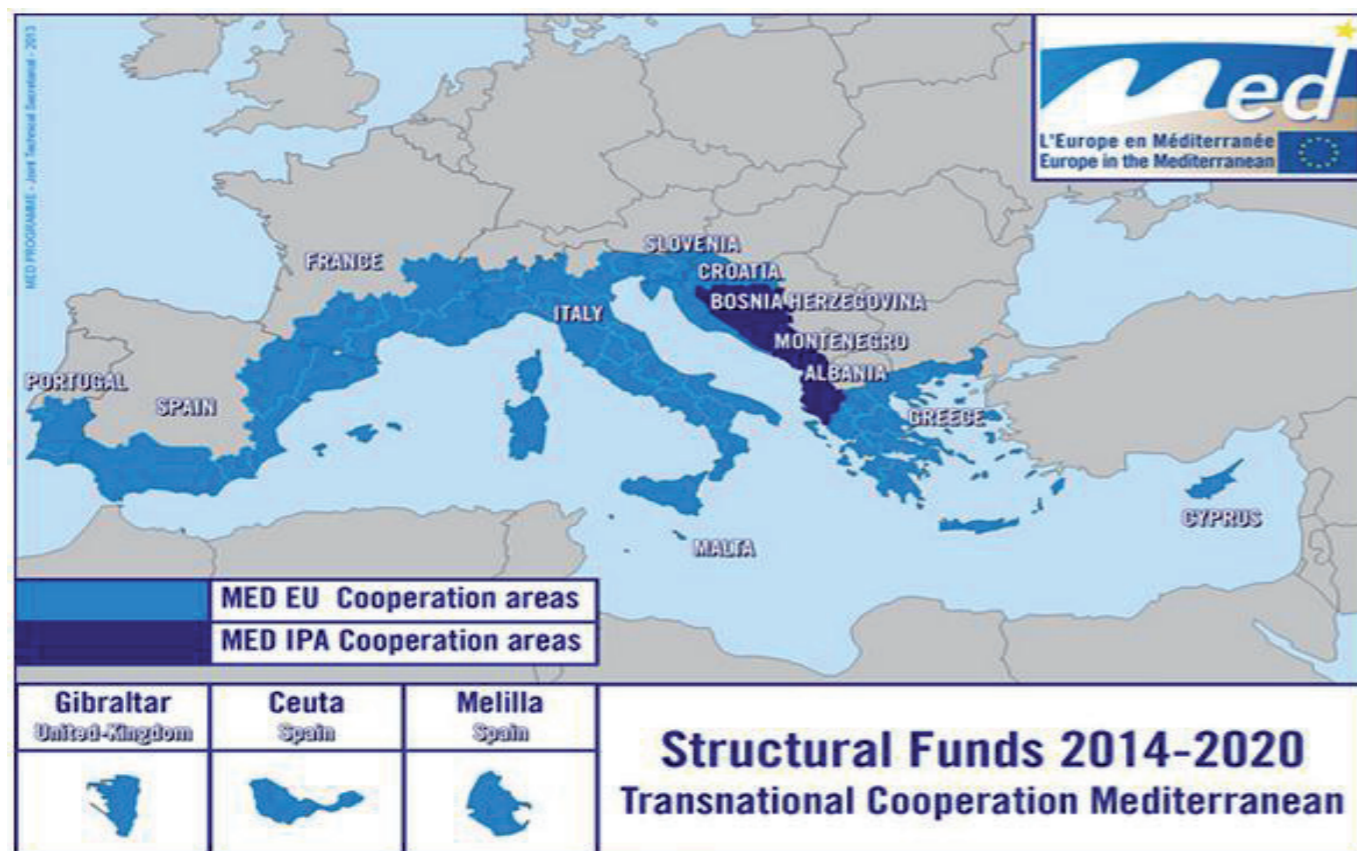
Crna Gora: cijela teritorija;

Bosna i Hercegovina: cijela teritorija;

Albanija: cijela teritorija.

Dakle, Mediteranski transnacionalni program obuhvata teritoriju od 860.000 kvadratnih kilometara (ili 20% teritorije Evropske unije), sa populacijom od 122 miliona stanovnika (ili 24,3% ukupnog EU stanovništva).

Program je ko-finansiran od strane Evropskog fonda za regionalni razvoj (ERDF) i ima ukupan budžet od 257.955.042 miliona eura, opredijeljenih za period 2014-2020. Od ukupnog budžeta, 224.308.732 miliona eura je obezbijeđeno iz ERDF sredstava.



TEMATSKJE OBLASTI I CILJEVI

Prema nacrtu Operativnog programa, iz marta tekuće godine, opšti ciljevi programa mogu se sagledati u sledećem: promovisanje održivog rasta u mediteranskoj oblasti, njegovanje inovativnih koncepata i praksi (u tehnologiji, upravljanju, inovativnim uslugama), razumno korišćenje resursa (energije, vode, pomorskih resursa) i podrška socijalnoj integraciji, kroz integrisan i teritorijalno zasnovan pristup saradnje.

Prema Operativnom programu, u okviru Mediteranskog transnacionalnog programa izdvojene su 4 tematske oblasti, sa jasnom transnacionalnom dimenzijom, dok su programski prioriteti izvedeni iz seta od 11 tematskih ciljeva Zajedničkog strateškog okvira. Tematske oblasti i tematski ciljevi mogu se sagledati iz sledeće tabele:

TEMATSKA OBLAST	TEMATSKI CILJEVI
INOVACIJE	Širenje inovativnih tehnologija i znanja Jačanje saradnje između aktera ekonomskog razvoja i javnih organa
ŽIVOTNA SREDINA	Zaštita i unapređenje prirodnih resursa i kulturne baštine Promovisanje obnovljivih izvora energije i poboljšanje energetske efikasnosti Sprečavanje pomorskih rizika i jačanje pomorske sigurnosti Sprečavanje prirodnih rizika i borba protiv njih
DOSTUPNOST	Poboljšanje pomorske pristupačnosti i tranzitnih kapaciteta kroz multimodalnost Podrška upotrebi informacionih tehnologija za bolju teritorijalnu saradnju
ODRŽIVI REGIONALNI RAZVOJ	Koordinacija razvojnih politika i poboljšanje teritorijalne uprave Jačanje identiteta i unapređenje kulturnih resursa za bolju integraciju MED prostora

PROGRAMSKI I INVESTICIONI PRIORITETI

Kako je već rečeno, od 11 tematskih ciljeva, nastali su programski prioriteti, njih 4, i to:

1.) Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija

Inovacije i konkurentnost su nešto na čemu insistira strategija EU 2020. Predstavljaju veliki izazov u mediteranskim regionima koji se suočavaju sa međunarodnom konkurencijom, a doprinose prevazilaženju ekonomske krize. Aktivnosti u okviru ovog prioriteta sastoje se, uglavnom, u razvoju klastera i mreža, razvoju modela i alata, transferu znanja, podizanju svijesti, a prisutne su i aktivnosti kapitalizacije. Ključne ciljne grupe su mala i srednja preduzeća, javne institucije i institucije koje se bave istraživanjima. Predlog je da za ovaj prioritet bude opredijeljeno 32% ukupnog budžeta programa.

2.) Podrška prelasku na nisko-karbonsku ekonomiju u svim sektorima

Niska emisija ugljenika je ključno pitanje za teritorijalni održivi razvoj i za dostizanje EU ciljeva, kao što su povećanje energetske efikasnosti i korišćenje obnovljivih izvora energije. Ovo je posebno važno za ublažavanje klimatskih promjena, koje mogu rezultirati velikim posledicama u ovoj oblasti. Međutim, doprinos MED programa mora biti u skladu sa činjenicom da regionalni i nacionalni programi već pružaju značajnu podršku ovom pitanju. Predviđene aktivnosti su: izgradnja kapaciteta, podizanje svijesti, izrada strategija, obuke i promjena dosadašnje prakse (ne samo kod krajnjih korisnika, već i kod državnih organa i preduzeća). Studije izvodljivosti i analize, kao i planovi koji definišu politiku u ovoj oblasti, takođe će biti dio aktivnosti. Ključni akteri u ovom prioritetu su: javne institucije, istraživačke institucije, ali i nevladine organizacije. Za ovaj programski prioritet opredijeljeno je 20% budžeta programa.

3.) Zaštita životne sredine i promocija efikasnosti u korišćenju resursa

U mediteranskoj oblasti, zaštita životne sredine je glavni izazov, posebno kada se uzmu u obzir atraktivnost obalnog područja, urbani razvoj životne sredine, geografska ograničenja i ekološke posledice klimatskih promjena. Fokus aktivnosti u okviru prioriteta je na analizi, studijama, politikama planiranja i razvoju strategije, ali i na prenošenju praksi u sprovođenju određenih mjera zaštite životne sredine. Ključne ciljne grupe su: javne institucije, preduzeća, nevladine organizacije i istraživačke institucije. Od ukupnog budžeta, ovom prioritetu namijenjeno je 34%.

4.) Jačanje institucionalnih kapaciteta i efikasne državne administracije

Ovaj prioritet je eksperimentalnog karaktera, ali je ujedno i veoma izazovan, zbog prepoznate neophodnosti bolje saradnje između institucija programske oblasti. Kako bi se ispunio ovaj cilj, mora se priznati da je politička podrška neophodna, kako bi se obezbijedila efikasna potrošnja sredstava namijenjenih za ovaj prioritet (8% ukupnog budžeta programa).

Iz navedenih programskih prioriteta izvedeno je 5 investicionih prioriteta, koji se mogu sagledati kroz sledeću tabelu:

PROGRAMSKI PRIORITET	INVESTICIONI PRIORITET
Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija	Promovisanje poslovnih investicija u inovacije i istraživanje i razvoj veza i sinergije između preduzeća, istraživačkih centara i institucija visokog obrazovanja
Podrška prelasku na nisko-karbonsku ekonomiju u svim sektorima	Podrška energetske efikasnosti, pametno upravljanje energijom i upotreba obnovljivih izvora energije u javnoj infrastrukturi, uključujući i javnu izgradnju i stambeni sektor Promovisanje strategije niske emisije ugljenika u svim oblastima, posebno u urbanim sredinama, uključujući i promociju održive multimodalne urbane mobilnost
Zaštita životne sredine i promocija efikasnosti u korišćenju resursa	Konzervacija, zaštita, promovisanje i razvoj prirodne i kulturne baštine Zaštita i restauracija biodiverziteta, zaštita zemljišta i restauracija i promovisanje usluga ekosistema uključujući i zelenu infrastrukturu
Jačanje institucionalnih kapaciteta i efikasne državne administracije	Jačanje upravljanja u mediteranskoj oblasti

ZAKLJUČAK

Kao program sa transnacionalnom dimenzijom, ali i jak alat programskog perioda u koji smo već zagazili, Mediteranski program će doprinijeti dugoročnom razvoju oblasti Mediterana i jačanju transnacionalne saradnje između regiona i zemalja učesnica. U novoj finansijskoj perspektivi, program se vodi iskustvima i rezultatima, kao i kapitalizacijom ukupnih dostignuća iz prethodnog perioda, te na njima bazira svoje potrebe.

Kana Tomašević,
kontrolor prvog nivoa za transnacionalne programme,
Direktorat za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći



Jelena Jovetić

Tržište lizinga u Crnoj Gori

- Izvještaj za period 01. januar - 30. septembar 2014. godine -

Učesnici na tržištu

U periodu 01. januar – 30. septembar 2014. godine nije bilo promjena u pogledu regulatornog okvira na tržištu lizinga u Crnoj Gori. U posmatranom periodu, na tržištu lizinga u Crnoj Gori poslovalo je šest pružalaca lizing usluga i to četiri lizing kuće sa svojstvom pravnog lica i dvije banke: S-Leasing, Porsche Leasing, NLB Leasing, Hypo Alpe Adria Leasing kao i Hypo Alpe Adria banka i Prva banka Crne Gore osnovana 1901. godine. Sa druge strane Hypo Alpe Adria Leasing, NLB Leasing i Prva banka Crne Gore osnovana 1901. godine nijesu bili aktivni na tržištu lizinga u smislu odobravanja novih plasmana tokom ovog kvartala.¹

Struktura plasmana

U analiziranom periodu zaključno sa 30. septembrom 2014. godine, na tržištu lizinga zaključeno je ukupno 766 novih ugovora ukupne vrijednosti od 11.175.422,39 eura.

Tokom III kvartala 2014. godine na tržištu lizinga u Crnoj Gori zaključeno je ukupno 178 novih ugovora vrijednosti od 2.787.213,30 eura. Ukupan broj aktivnih ugovora, na dan 30. septembar 2014. godine bio je 5.476, čija je vrijednost iznosila 135.307.746,82 eura.

1 - Prva banka Crne Gore osnovana 1901. godine počev od 2011. godine radila je samo na naplati potraživanja po osnovu ranije zaključenih ugovora, Hypo Alpe Adria Leasing od 2012. godine, dok je NLB Leasing zaustavio odobravanje novih plasmana u III kvartalu 2014. godine i usmjerio politiku naplati već ugovorenih plasmana.

Tabela 1. Broj aktivnih i novozaključenih ugovora

Aktivni i novozaključeni ugovori	Novozaključeni ugovori, period 30. jun - 30. septembar 2014		Aktivni ugovori na dan 30. jun 2014	
	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
UKUPNO	178	2.787.213,30	5.476	135.307.746,82

Primaoci lizinga

U III kvartalu 2014. godine, broj novozaključenih ugovora bio je za 52,79% manji u odnosu na broj zaključenih ugovora u II kvartalu 2014. godine. Sa druge strane, broj novozaključenih ugovora u II kvartalu 2014, u poređenju sa istim periodom 2013. godine, manji je za 11,44%, dok je vrijednost istih veća za 14,64%.

U pogledu strukture korisnika lizinga učešće pravnih lica značajno je veće od učešća fizičkih lica u ukupnom broju ugovora.

Tabela 2: Po korisnicima lizinga novozaključeni ugovori u razdoblju III kvartal 2014

Korisnici lizinga	Novozaključeni ugovori u razdoblju II kvartal 2014		Novozaključeni ugovori u razdoblju III kvartal 2014		Stopa rasta broja ugovora
	Broj ugovora	%	Broj ugovora	%	
Pravna lica	289	76,66	109	61,24	-62,28
Fizička lica	87	23,08	66	37,08	-24,14
Preduzetnici	1	0,27	3	1,69	200,00
Ukupno	377	100,00	178	100,00	-52,79

Tabela 3: Aktivni ugovori po korisnicima lizinga

Korisnici lizinga	Aktivni ugovori na dan 30. jun 2014. godine		Aktivni ugovori na dan 30. septembar 2014. godine		Stopa rasta broja ugovora
	Broj ugovora	%	Broj ugovora	%	
Pravna lica	2.951	51,31	2.816	51,42	-4,57
Fizička lica	2.777	48,29	2.638	48,17	-5,01
Preduzetnici	23	0,40	22	0,40	-4,35
Ukupno	5.751	100,00	5.476	100,00	-4,78

Pad broja zaključenih ugovora u III kvartala, u odnosu na prethodni kvartal tekuće godine, rezultat je karakteristika crnogorske privrede koji se ogleda u značajnom učešću turističke djelatnosti u ukupnoj privrednoj aktivnosti.

Od ukupnog broja aktivnih ugovora, oko 51% odnosi se na ugovore zaključene sa pravnim licima, dok je oko 48% ugovora zaključeno sa fizičkim licima. Podaci su slični uporednom stanju iz prethodnog kvartala, što ukazuje na nastavak politike lizing kuća da svoju poslovnu strategiju usmjeravaju približno izjednačeno i prema fizičkim i pravnim licima u cilju diverzifikacije rizika i osiguranja optimalne strukture klijenata. Vrijednost aktivnih ugovora je na dan 30. septembar 2014. godine za 2,32% manja od vrijednosti aktivnih ugovora evidentiranih na dan 30. jun iste godine.

Vrijednost i broj zaključenih ugovora u zavisnosti od tipa lizinga

Kao što je i do sada bila praksa, i tokom 2014. godine, poslovi finansijskog lizinga imali su značajno učešće u ukupnom broju, kao i vrijednosti zaključenih ugovora.

Tabela 4: Po tipu lizinga novozaključeni plasmani

Tip lizinga	Novozaključeni ugovori u razdoblju II kvartal 2014				Novozaključeni ugovori u razdoblju III kvartal 2014				Stopa rasta (broj) (3)/(1)	Stopa rasta (vrijednost) (4)/(2)
	Broj zaključenih ugovora (1)	%	Vrijednost zaključenih ugovora (2)	%	Broj zaključenih ugovora (3)	%	Vrijednost zaključenih ugovora (4)	%		
Opeartivni lizing	66	21,22	741.861,47	15,86	17	10,56	370.434,47	15,33	-74,24	-50,07
Finansijski lizing	311	82,49	4.676.122,79	86,31	161	90,45	2.416.778,83	86,71	-48,23	-48,32
Ukupno:	377	100,00	5.417.984,26	100,00	178	100,00	2.787.213,30	100,00	-52,79	-48,56

Tokom III kvartala 2014. godine vrijednost novozaključenih ugovora iznosila je 2.787.213,30 eura, što predstavlja pad od oko 48,56% u poređenju sa prethodnim kvartalom iste godine. Od ukupnog broja zaključenih ugovora oko 86% ili 2.416.778,83 eura odnosi se na vrijednost finansijskog, a preostalo na vrijednost operativnog lizinga. Važno je napomenuti da su navedene vrijednosti novozaključenih ugovora izražene kao neto vrijednost plasmana, što predstavlja ukupnu vrijednost ugovora umanjenu za vrijednost učešća klijenta.

Predmet lizinga

Na osnovu strukture broja ukupno zaključenih ugovora po osnovu predmeta lizinga, očito je da putnički automobili imaju najveći udio od oko 84,27% u ukupnom iznosu lizinga plasmana.

Tabela 5: Struktura broja novozaključenih plasmana prema predmetu lizinga

Predmet lizinga	Novozaključeni ugovori				
	Broj novozaključenih ugovora u razdoblju II kvartal 2014 (1)	%	Broj novozaključenih ugovora u razdoblju III kvartal 2014 (2)	%	Stopa rasta/pada (2)/(1)
Putnički automobili	333	88,33	150	84,27	-54,95
Privredna vozila	32	8,49	24	13,48	-25,00
Građevinske mašine i oprema	11	2,92	3	1,69	-72,73
Brodovi	1	0,27	1	0,56	0,00
Nekretnine					
Ostalo					
Ukupno	377	100,00	178	100,00	-52,79

Udio komercijalnih vozila u ukupnom broju zaključenih ugovora iznosio je oko 13,5%, dok je udio građevinskih mašina i opreme iznosio oko 1,7%.

Tabela 6: Struktura vrijednosti novozaključenih plasmana prema predmetu lizinga

Predmet lizinga	Vrijednost novozaključenih ugovora (€) u periodu:				
	Vrijednost novozaključenih ugovora u razdoblju II kvartal 2014 (1)	%	Vrijednost novozaključenih ugovora u razdoblju III kvartal 2014 (2)	%	Stopa rasta/pada (2)/(1)
Putnički automobili	4.198.267,23	77,49	2.149.658,34	77,13	-48,80
Privredna vozila	737.158,75	13,61	300.671,91	10,79	-59,21
Građevinske masine i oprema	426.865,69	7,88	262.359,77	9,41	-38,54
Brodovi	55.692,59	1,03	74.523,28	2,67	33,81
Nekretnine					
Ostalo					
Ukupno	5.417.984,26	100,00	2.787.213,30	100,00	-48,56

Putnički automobili pokazuje najveći udio i u ukupnoj vrijednosti novozaključenih ugovora od oko 77%, dok su komercijalna vozila zastupljena sa oko 10,8%, a lizing građevinskih mašina i opreme oko 9,4%.

Analizirajući aktivne ugovore na dan 30. septembar 2014. godine, evidentno je da kategorija putničkih automobila ima najveće učešće od 80% u pogledu broja ugovora, dok je u pogledu vrijednosti najveće učešće u kategoriji nekretnina sa 51%.

Tabela 7: Struktura broja aktivnih plasmana prema predmetu lizinga

Predmet lizinga	Broj aktivnih ugovora				
	Aktivni ugovori na dan 30. jun 2014. godine (1)	%	Aktivni ugovori na dan 30. septembar 2014. godine (2)	%	Stopa rasta/pada (2)/(1)
Putnički automobili	4597	79,93	4391	80,19	-4,48
Privredna vozila	674	11,72	634	11,58	-5,93
Građevinske mašine i oprema	261	4,54	236	4,31	-9,58
Brodovi	21	0,37	18	0,33	-14,29
Nekretnine	195	3,39	189	3,45	-3,08
Ostalo	3	0,05	8	0,15	166,67
Ukupno	5.751	100	5.476	100	-4,78

Sektorska struktura

U pogledu sektorske strukture plasmana zaključenih u III kvartalu 2014. godine dominiraju ugovori u okviru sektora trgovine sa 38,5%.

Tabela 8. Sektorska struktura novozaključenih ugovora

Sektor	Broj novozaključenih ugovora				
	II kvartal 2014 (1)	%	III kvartal 2014 (2)	%	Stopa rasta/pada (2)/(1)
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	1	0,35	1	0,92	0,00
Građevinarstvo	9	3,11	3	2,75	-66,67
Trgovina	49	16,96	42	38,53	-14,29
Usluge smještaja i ishrane	3	1,04	8	7,34	166,67
Ostale usluge	139	48,10	18	16,51	-87,05
Saobraćaj	81	28,03	21	19,27	-74,07
Finansijske djelatnosti	0	0,00	2	1,83	
Industrija	3	1,04	3	2,75	0,00
Zdravstvo, obrazovanje i socijalna zaštita	2	0,69	3	2,75	50,00
Državna uprava	0	0,00	1	0,92	
Ostali sektori	2	0,69	7	6,42	250,00
Ukupno	289	100,00	109	100,00	-62,28

Sektori, pored trgovine, koji su učestvovali u strukturi plasmana su: saobraćaj sa oko 19%, zatim usluge sa oko 16%, kao i usluge smještaja i ishrane sa oko 7%.

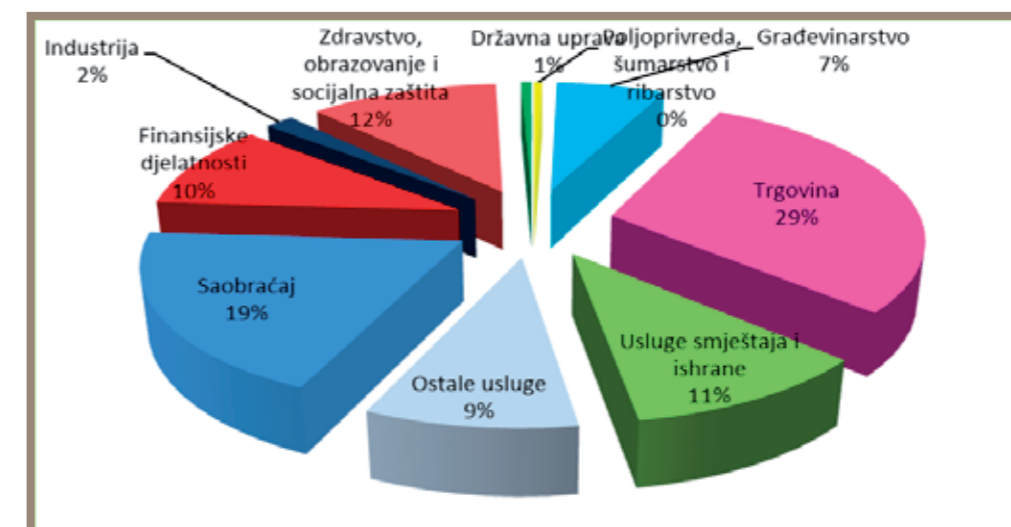
Tabela 9. Sektorska struktura aktivnih plasmana

Sektor	Aktivni plasmani				
	30. jun 2014. (1)	%	30. septembar 2014. (2)	%	Stopa rasta/pada (2)/(1)
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	42	1,42	43	1,53	2,38
Građevinarstvo	366	12,40	356	12,64	-2,73
Trgovina	917	31,07	892	31,68	-2,73
Usluge smještaja i ishrane	151	5,12	149	5,29	-1,32
Ostale usluge	640	21,69	599	21,27	-6,41
Saobraćaj	275	9,32	252	8,95	-8,36
Finansijske djelatnosti	23	0,78	26	0,92	13,04
Industrija	205	6,95	186	6,61	-9,27
Zdravstvo, obrazovanje i socijalna zaštita	33	1,12	34	1,21	3,03
Državna uprava	35	1,19	35	1,24	0,00
Ostali sektori	264	8,95	244	8,66	-7,58
Ukupno	2.951	100,00	2.816	100,00	-4,57

U pogledu broja aktivnih ugovora prema sektorskoj strukturi, najveće učešće u ukupnom broju aktivnih plasmana imaju trgovina (oko 31%), usluge smještaja i ishrane (5%) i ostale usluge (oko 21%), saobraćaj (oko 9%),

Grafik 1 ukazuje na cjelokupnu sektorsku strukturu u pogledu vrijednosti novozaključenih ugovora u III kvartalu 2014. godine.

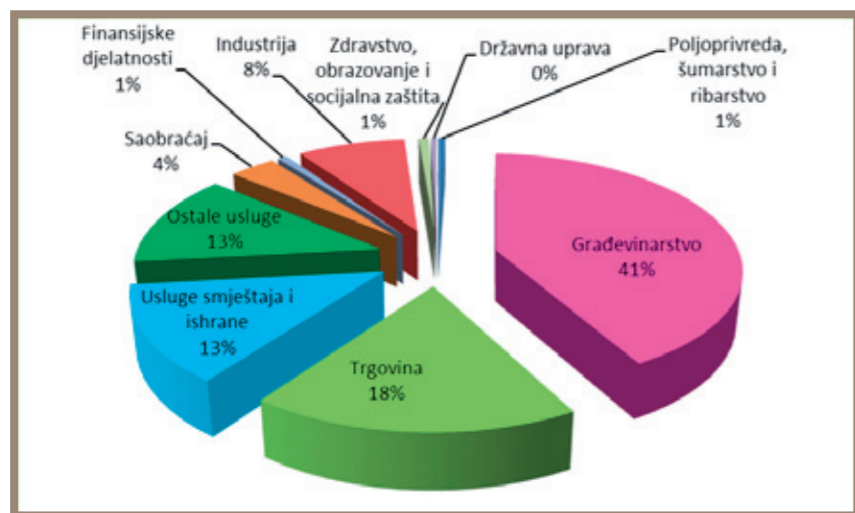
Grafik1: Struktura vrijednosti novozaključenih ugovora u III kvartalu 2014. godine



U pogledu vrijednosti novozaključenih ugovora prema sektorskoj strukturi, najveće učešće u ukupnoj vrijednosti plasmana imaju trgovina (29%), saobraćaj (19%), finansijske djelatnosti (10%), ostale usluge (9%), građevinarstvo (7%), kao i usluge smještaja i ishrane (11%).

Grafik 2 ukazuje na cjelokupnu sektorsku strukturu u pogledu aktivnih ugovora na dan 30. septembar 2014. godine, sa najznačajnijim učešćem građevinarstva, trgovine, usluga smještaja i ishrane, ostalih usluga, industrije.

Grafik2: Struktura vrijednosti aktivnih ugovora na dan 30. septembar 2014. godine

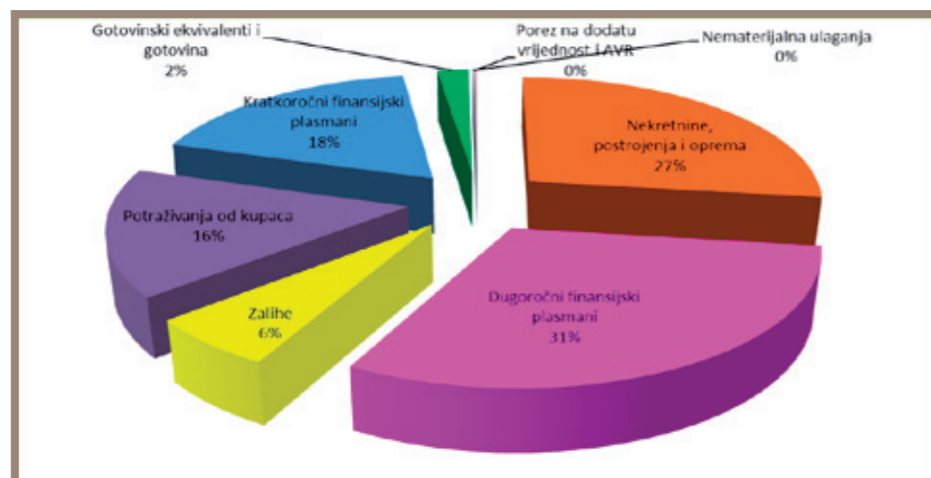


Bilans stanja

Ukupna aktiva četiri lizing kuće na dan 30. septembar 2014. godine iznosila je 106.658.172,39 eura i bila je manja za 6,12% u odnosu na kraj II kvartala 2014. godine. Međutim, uporedni podaci aktive sa tržišta lizinga nijesu relevantni, imajući u vidu da se značajan dio bilansne sume agregatnog bilansa tržišta vodi u okviru finansijskih izvještaja pružaoca lizing usluga sa najvećim tržišnim učešćem Hipo Aple Adria Banke. U strukturi ukupne aktive neznatno veći udio odnosio se na stalnu imovinu (57,9%), dok je obrtna imovina učestvovala sa oko 42%. U poređenju sa podacima na dan 30. jun 2014. godine, stalna imovina je manja za 6,1%, a obrtna za 6,3%.

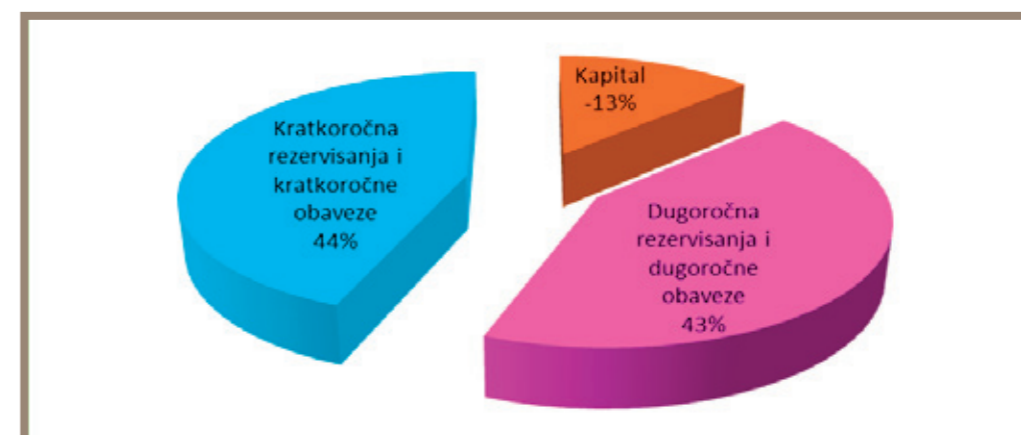
Sa Grafika 3, evidentno je da su dugoročni finansijski plasmani sa 32.755.034,54 eura (31%) najznačajnija stavka aktive, zatim slijede nekretnine postojenja i oprema sa 28.840.610,47 eura (27%), kratkoročni finansijski plasmani sa 19.122.589,77 eura (18%), potraživanja od kupaca sa 16.967.356,89 eura (16%), pa zalihe sa 6.526.834,79 eura (6%), kao i gotovina i gotovinski ekvivalentni sa 2.143.073,19 eura (2%).

Grafik 3: Struktura ukupne aktive lizing kuća na dan 30. septembar 2014. godine



U strukturi pasive četiri lizing kuće na dan 30. septembar 2014. godine, najveći udio odnosio se na kratkoročna rezervisanja i kratkoročne obaveze sa 63.663.474,66 eura, odnosno 44%, dok su dugoročna rezervisanja i dugoročne obaveze sa 61.635.494,28 eura, odnosno 43%, dok je kapital imao učešće od 13%. U odnosu na podatke na dan 30. jun 2014. godine, kapital je zabilježio pad od oko 23%, dugoročna rezervisanja i dugoročne obaveze za 1,6%, a kratkoročna rezervisanja i kratkoročne obaveze za 3,6%.

Grafik 4: Struktura ukupne pasive lizing kuća na dan 30. septembar 2014. godine



Bilans uspjeha

Na dan 30. septembar 2014. godine, četiri lizing kuće su ostvarile poslovni prihod od 8.101.903,10 eura, finansijski prihod od 1.676.950,14 eura, kao i izrazile prihod od ostalih aktivnosti od 503.759,57 eura. Sa druge strane u istom periodu ostvareni su poslovni rashodi u iznosu od 10.245.007,01 eura, finansijski rashodi od 2.212.290,43 eura, kao i ostali rashodi od 832.127,18 eura.

Lizing kuće su na dan 30. septembar 2014. godine iskazale -3.006.811,81 eura krajnjeg rezultata, odnosno gubitka na tržištu. Pozitivan rezultat na kraju posmatranog perioda 2014. godine izrazile su dvije od četiri lizing kuće. Slaba naplata potraživanja dovela je do značajnog povećavanja rezervacija, što je doprinijelo rastu rashodne strane u bilansu uspjeha, što dolazi posebno do izražaja upoređujući sa podacima na kraju II kvartala 2014. godine, kada je ovaj rezultat bio pozitivan sa 568,493.70 eura krajnjeg rezultata. Značajno je da je, usljed računovodstvenih pravila matične inostrane kuće, jedan učesnik na tržištu, procjenom rizičnosti potraživanja, predvidio u bilansima značajan nivo rezervacija od oko 3 miliona eura, što je uticalo na negativan finansijski rezultat sa cjelokupnog tržišta. Istovremeno, potrebno je ukazati da, u ukupnom rezultatu bilansa uspjeha, koji daje prihode i rashode lizing kuća, nedostaje dio podataka koji se obračunavaju kroz bilanse banke koja se bavi lizing poslovima, imajući u vidu da Hipo Alpe Adria banke u okviru svog portfolia pruža lizing usluge.

Tržište lizinga tokom trećeg kvartala 2014. godine karakterisao je pad broja zaključenih ugovora u odnosu na prethodni kvartal, kao i pad vrijednosti istih. Uporedni podaci sa prethodnim kvartalom tekuće godine ukazuju na ustaljeni trend kretanja privredne aktivnosti u Crnoj Gori tokom II kvartala, odnosno prije svega orijentacije ekonomskog potencijala na turističku privredu. Stoga je kraj turističke sezone imao i za rezultat smanjenje u poslovima zaključivanja novih plasmana lizing kuća.

mr Jelena Jovetić
Načelnica Direkcije za unapređenje poslovnog ambijenta



Stoja Roćenović



Metodologija rada unutrašnje revizije u javnom sektoru s posebnim osvrtom na metodologiju za reviziju EU fondova

„Unutrašnja revizija je nezavisno, objektivno uvjeravanje i savjetodavna aktivnost, koja ima za cilj da doda vrijednost i unaprijedi poslovanje subjekta i pomaže subjektu da ostvari svoje ciljeve obezbjeđujući sistematičan, disciplinarn pristup ocjeni i oboljšanju efikasnosti upravljanja rizikom, kontrolama i procesima upravljanja“ (definicija IIA).

Pravni okvir za unutrašnju reviziju u javnom sektoru Crne Gore, čine Zakon o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru („Službeni list Crne Gore“, br. 73/08, 20/11, 30/12 i 34/14) i podzakonska akta donijeta na osnovu ovog zakona.

Javni sektor, u smislu pomenutog zakona, čine korisnici sredstava budžeta Crne Gore, budžeta opština, državni fondovi, nezavisna regulatorna tijela, akcionarska društva i druga pravna lica u kojima država ili opštine imaju većinski vlasnički udio.

Okvir za rad unutrašnje revizije čine Etički kodeks i Međunarodni standardi za profesionalnu praksu unu-

trašnje revizije, koji su utvrđeni od strane Međunarodnog Instituta internih revizora.

Metodologija rada unutrašnje revizije kod subjekata javnog sektora, propisana je Priručnikom za unutrašnju reviziju Ministarstva finansija, u skladu sa Međunarodnim standardima za profesionalnu praksu unutrašnje revizije. Priručnik služi kao pomoć unutrašnjim revizorima u razumijevanju načela i pravila revizijske tehnike, koju će primjenjivati u svom radu, kao i usvajanju zajedničke stručne terminologije. Rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju, može da izradi dodatne interne procedure koje opisuju aktivnosti za sprovođenje unutrašnje revizije, a u skladu sa specifičnostima subjekta i smjernicama i metodologijom rada koju izdaje Centralna jedinica za harmonizaciju Ministarstva finansija.

Centralna jedinica za harmonizaciju Ministarstva finansija, po potrebi, ažurira Priručnik za unutrašnju reviziju, da bi metodologija odražavala zakonske promjene i najbolju profesionalnu praksu unutrašnje revizije.

U decembru 2014. godine izdato je četvrto izdanje Priručnika za unutrašnju reviziju, koji je ažuriran sa metodologijom za reviziju programa i projekata koji se finansiraju iz fondova EU. Ovo je, iz razloga, što su u skladu sa članom 37 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, subjekti javnog sektora koji koriste sredstva Evropske unije, prilikom utvrđivanja aktivnosti finansijskog upravljanja i kontrole i aktivnosti unutrašnje revizije, naročito u procesu planiranja i izvještavanja u odnosu na ta sredstva, dužni da primijene i zahtjeve utvrđene od strane Evropske komisije.

Unutrašnja revizija u sistemu upravljanja programima Evropske unije

Jedinice za unutrašnju reviziju subjekata javnog sektora, dužne su da sprovode unutrašnju reviziju kod subjekata i drugih korisnika koji sprovode programe i projekte koji se u cjelosti ili djelimično finansiraju iz fondova Evropske unije, uključujući i sve druge učesnike koji su primili sredstva za programe i projekte Evropske unije. U vršenju revizije, primjenjuju Međunarodne revizorske standarde, odredbe međunarodnih ugovora za korišćenje sredstava i odgovarajuće propise iz oblasti upravljanja i kontrole sredstava iz fondova Evropske unije.

Uredbom o organizaciji decentralizovanog upravljanja instrumentom pretprijetne pomoći Evropske unije („Službeni list Crne Gore“, broj...) definisano je da, unutrašnju reviziju tijela uključenih u IPA komponente, vrši jedinica za unutrašnju reviziju organa državne uprave u kojima su imenovana lica odnosno određeni organi.

Jedinica za unutrašnju reviziju dostavlja glavnim rukovodiocima nezavisnu ocjenu o efikasnosti i efektivnosti u funkcionisanju sistema na nižim nivoima i načina orga-

nizacije. Cilj unutrašnje revizije u tijelima zaduženim za sprovođenje programa EU, je davanje nezavisnog stručnog mišljenja o sistemu unutrašnjih kontrola u okviru subjekta vezano za realizaciju projekata i programa, o efikasnom i efektivnom korišćenju finansijskih sredstava i preporuka za poboljšanje u dijelovima u kojima su uočene slabosti.

Rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju u subjektima koji učestvuju u upravljanju programima EU, zadužen je za izradu dodatnih internih procedura koje opisuju aktivnosti za sprovođenje unutrašnje revizije, u skladu sa specifičnostima subjekta i smjernicama i metodologijom rada Ministarstva finansija. Pored dodatnih procedura, potrebno je obezbijediti i podatke vezane za organizaciono uređenje jedinice za unutrašnju reviziju i za unutrašnje revizore koji obavljaju reviziju programa EU. To može da uključi organizacionu šemu subjekta javnog sektora s jasnim prikazom statusa unutrašnje revizije; organom jedinice za unutrašnju reviziju; opise poslova sistematizovanih radnih mjesta u jedinici za unutrašnju reviziju i pregled popunjenih radnih mjesta; CV unutrašnjih revizora koji učestvuju u revidiranju procesa u sistemu upravljanja programima EU; analizu radne opterećenosti zaposlenih jedinice za unutrašnju reviziju (WLA); planove obuke; registre obuke; planove zamjena u slučaju odsutnosti i sl.

Planiranje unutrašnje revizije

Strateško i godišnje planiranje unutrašnje revizije u sistemu upravljanja programima EU, je kompleksna aktivnost, koja zahtjeva dobro poznavanje sistema upravljanja programima EU u subjektu, ostalih učesnika operativne strukture, nacionalne regulative i regulative EU, kao i kontinuiranu informisanost o toku implementacije projekata, eventualnih poteškoća u implementaciji, kao i svih ostalih relevantnih pretpostavki.

Metodologija strateškog planiranja primjenjuje se i za utvrđivanje prioriteta prilikom revidiranja procesa i aktivnosti, u kojima subjekti javnog sektora učestvuju u okviru svojih nadležnosti u sistemu upravljanja i sprovođenja programa EU.

U skladu sa opisanim fazama u metodologiji strateškog planiranja u Priručniku za unutrašnju reviziju, unutrašnji revizori utvrđuju sve aktivnosti i procese koji se odvijaju u subjektu, a vezani su za upravljanje programima EU i za iste utvrđuju i procjenjuju rizike. Uz sopstvenu procjenu i saznanja, revizori će, prilikom utvrđivanja i procjene rizika, koristiti i svu dostupnu dokumentaciju (izvještaje/zabilješke sa sastanaka, nalaze eksterne revizije i sl.)

Uz procjenu rizika i rangiranje prioriteta za revidiranje, unutrašnji revizori trebaju, prilikom izrade strateških planova, uzeti u obzir i sve ono što je propisano regulativom i dokumentima za implementaciju projekta u sistemu upravljanja programima EU, odnosno što je u skladu s navedenim dokumentima potrebno obaviti u svakoj kalendarskoj godini, kao i o zahtjevima za obavljanje revizija datim od strane Nacionalnog službenika za ovjeravanje, kao lica koje je odgovorno za efikasno funkcioniranje cjelokupnog sistema upravljanja i kontrola.

Rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju u subjektima javnog sektora, koji učestvuje u upravljanju programima EU, dužan je u godišnjem planu unutrašnje revizije, na osnovu procjene rizika, planira obavljanje revizija vezanih za upravljanje programima EU.

Osim revizija koje su, u skladu sa procjenom rizika, prioritetne za obavljanje, godišnjim planom se moraju planirati i revizije koje su, regulativom i implementacionim dokumentima u sistemu upravljanja programima EU, definisane kao revizije koje je potrebno obaviti na godišnjem nivou, kao i revizije po zahtjevima Nacionalnog službenika za ovjeravanje.

Vrste revizija u sistemu upravljanja programima EU

U skladu sa IPA regulativom, zadatak unutrašnje revizije je da osigura da se rukovodiocima dostavljaju nezavisne ocjene rada njihovih sistema na nižim organizacionim nivoima. Stoga i primjenjuje opisanu reviziju sistema i reviziju operacija.

Cilj revizije sistema je da se ocijeni da li je uspostavljen efektivan sistem upravljanja i kontrola u okviru programa EU. U obavljanju revizije sistema, revidiraju se poslovni procesi koji se odvijaju u sistemu upravljanja programima EU, u smislu organizacionih pretpostavki za njegovo odvijanje, kapaciteta zaposlenih, sistema koordinacije, komunikacije između učesnika u procesu i slično.

S obzirom da, u sistemu upravljanja i sprovođenja programa EU, učestvuje veliki broj subjekata, poslovni procesi odvijaju se u nekoliko subjekata. Unutrašnja revizija jednog subjekta može vršiti reviziju sistema za dio procesa koji se odvija u tom subjektu.

U obavljanju revizije operacija, revizorski rad uključuje reviziju odgovarajućih uzoraka operacija ili transakcija i ispitivanje postupaka. Opšti cilj revizije operacija je da se provjeri i da revizorsko mišljenje o tome da li su ispunjeni sljedeći uslovi:

- da li operacije zadovoljavaju odabrane kriterijume za operativni program,
- da li su sprovedene u skladu sa odobrenim odlukama o odobrenju, kao i da li ispunjavaju uslove prihvatljivosti, koji se odnose na njihovu funkcionalnost i primjenu ili na ciljeve koji se trebaju ostvariti,
- da nastali troškovi odgovaraju računovodstvenim podacima i pratećoj dokumentaciji,
- da su troškovi koje su prijavili korisnici u skladu sa zakonodavstvom EU i nacionalnim zakonodavstvom.

Ukoliko unutrašnji revizori obavljaju praćenje implementacije preporuka koje su date od strane druge institucije to se mora predvidjeti u godišnjem planu unutrašnje revizije.

O obavljenom praćenju implementacije preporuka, koje su date od strane druge institucije, rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju izvještava rukovodioca subjekta, koji u skladu sa potpisanim sporazumima, revizorske izvještaje dostavlja ostalim učesnicima koji snose odgovornost za efikasno funkcionisanje sistema upravljanja programima EU.

Postupak izvještavanje unutrašnje revizije

Oblik i sadržaj revizorskog izvještaja, kao i koraci u postupku izvještavanja, u potpunosti primjenjuju i jedinice za unutrašnju reviziju u subjektima koji učestvuju u upravljanju programima EU. Međutim, poslije dostavlja-

nja Konačnog revizorskog izvještaja rukovodiocu subjekta i licima nadležnim za revidirani proces, isti je dostupan i ostalim učesnicima upravljačke strukture.

Izvještavanje o nalazima unutrašnje revizije u sistemu upravljanja programima EU, dodatno je uređeno sledećim potpisanim sporazumima - Operativnim sporazumima, Implementacionim sporazumima i Sporazumima o izvještavanju lica nadležnih za upravljanje i implementaciju programa IPA o nalazima unutrašnje revizije unutar tijela operativnih struktura.

Operativni sporazumi zaključuju se između tijela koja čine operativnu strukturu. Implementacioni sporazumi zaključuju se između Nacionalnog službenika za ovjeravanje i rukovodioca operativne strukture.

Operativni sporazumi i implementacioni sporazumi, između ostalog, obavezuju na redovno izvještavanje o nalazima unutrašnje revizije unutar sistema pretpristupnih fondova i to na sljedeći način:

- tijela odgovorna za prioritet/mjeru odgovorna su za redovno izvještavanje o nalazima unutrašnje revizije tijela odgovornog za operativni program, a
- tijela zadužena za operativni program moraju osigurati praćenje i izvještavanje Nacionalnog službenika za ovjeravanje o nalazima unutrašnje revizije i preduzetim mjerama.

Za komponentu IIIa, IIIb, IIIc i sistem izvještavanja o nalazima unutrašnje revizije unutar tijela operativne strukture, detaljnije je uređen sporazumom o izvještavanju lica nadležnih za upravljanje i sprovođenje o nalazima unutrašnje revizije unutar tijela Operativne strukture. Sporazum potpisuje rukovodilac operativne strukture, kao lice zaduženo za upravljanje i implementaciju, kao i rukovodioci svih tijela koja su u sistemu operativne strukture. Rukovodioci tijela u okviru operativne strukture konačne izvještaje unutrašnje revizije dostavljaju rukovodiocu operativne strukture. Rukovodilac operativne strukture, na bazi implementacionog sporazuma, primljene konačne revizorske izvještaje dostavlja Nacionalnom službeniku za ovjeravanje.

Kroz ovako uređen sistem izvještavanja, informacije o nalazima i preporukama unutrašnje revizije, dolaze do svih onih koji unutar sistema snose odgovornost za efikasno upravljanje, odnosno do rukovodioca subjekta, rukovodioca operativne strukture, kao i Nacionalnog službeni-

ka za ovjeravanje.

Unutrašnji revizori u javnom sektoru Crne Gore, u obavljanju pojedinačne revizije, primjenjuju metodologiju propisanu Priručnikom za unutrašnju reviziju (četvrto izdanje).

Metodologija rada unutrašnje revizije zasnovane na reviziji sistema, koja ima za cilj ocjenu efikasnosti uspostavljenog procesa upravljanja rizikom, kroz procjenu rizika i internih kontrola u odnosu na rizike, iz razloga što uspostavljen efikasan proces upravljanja rizikom doprinosi ostvarivanju utvrđenih ciljeva subjekta.

Revizija sistema je strukturalna analiza i procjena u kojoj mjeri sistemi unutrašnjih kontrola obezbjeđuju ostvarivanje ciljeva subjekta. Kontrola je svaka aktivnost rukovodstva i ostalih zaposlenih preduzeta sa ciljem upravljanja rizicima i povećanja vjerovatnoće ostvarivanja utvrđenih ciljeva subjekta. Rizik je u sistemu, šansa ili mogućnost neostvarivanja jednog ili više ciljeva subjekta, kao i mogućnost pojave neželjenih događaja koji mogu ugroziti

Metodologija rada unutrašnje revizije zasnovana na reviziji sistema, podrazumijeva obavljanje pojedinačne revizije, kroz sljedeće glavne faze revizije: planiranje revizije, evidentiranje sistema, ocjena sistema, testiranje, formulisanje revizorskih nalaza, revizorsko izvještavanje i akcioni planovi.

Da bi unutrašnja revizija u javnom sektoru ostvarila svoj cilj, potrebno je da unutrašnji revizori u obavljanju pojedinačne revizije:

- postupaju u skladu sa Etičkim kodeksom unutrašnje revizije
- primjenjuju nacionalne propise i Međunarodne standarde za profesionalnu praksu unutrašnje revizije,
- primjenjuju Međunarodne revizorske standarde i odredbe međunarodnih ugovora za korišćenje sredstava i odgovarajuće propise iz oblasti upravljanja i kontrole sredstava iz fondova Evropske unije
- primjenjuju propisanu metodologiju rada unutrašnje revizije i
- uspostave postupak praćenja sprovođenja datih preporuka.

*Stoja Roćenović,
Načelnica Direkcije za harmonizaciju unutrašnje revizije*



Tamara Marković

Realizovane aktivnosti u okviru kancelarije prvog nivoa kontrole za IPA Jadranski prekogranični program saradnje

Uvod

U okviru II IPA komponente, a u sklopu finansijske perspektive 2007-2013, Crna Gora učestvuje u IPA Jadranskom prekograničnom programu saradnje. Navedeni program, čije je sjedište u Italiji, rezultat je zajedničkog rada i saradnje osam zemalja jadranskog regiona (Italija, Grčka, Slovenija, Hrvatska, Crna Gora, Srbija, Albanija, Bosna i Hercegovina).

Crnogorske institucije, koje kao korisnici projekata učestvuju u navedenom programu, imaju obavezu prijavljivanja troškova koji nastaju u toku realizacije projekata koje sprovode u saradnji sa partnerskim institucijama iz ostalih zemalja učesnica programa. S tim u vezi, za potrebe crnogorskih institucija, osnovana je Kancelarija prvog nivoa kontrole¹, čiji je osnovni zadatak provjera prihvatljivosti projektnih troškova crnogorskih korisnika. Naime, kontrolom dokumentacije, koja se dostavlja od strane korisnika projekta, Kancelarija, u skladu sa relevantnim EU, programskim i nacionalnim pravilima, ocjenjuje prihvatljivost prijavljenih troškova i izdaje potvrdu o prihvatljivosti istih (Declaration on Validation of Expenditure - DVE), na osnovu koje korisnici mogu tražiti refundaciju potrošenih sredstava nadležnim tijelima u Italiji.

Sve aktivnosti vezane za implementaciju odobrenih projekata (prijavljivanje troškova od strane korisnika, provjera njihove prihvatljivosti od strane kontrolora i sl.) unose se u elektronski sistem izvještavanja,² koji sadrži informacije o svim odobrenim projektima i izvor je relevantnih finansijskih podataka (iznos dodijeljenih sredstava, iznos potrošenih sredstava, iznos prihvatljivih troškova, iznos sredstava odobrenih za refundaciju i sl.). S tim u vezi, navedeni sistem izvještavanja predstavlja osnovu, kako za izradu različitih analiza i procjena u vezi sa potrošnjom korisnika koji implementiraju projekte, tako i za izradu različitih analiza u pogledu efikasnosti struktura uključenih u sprovođenje programa.

1 - Kancelarija prvog nivoa kontrole za IPA Jadranski prekogranični program saradnje osnovana je u julu 2011. godine u okviru Sektora za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU), a Zaključkom Vlade od 31. marta 2011. godine u okviru CFCU-a imenovana su dva kontrolora.

2 - Upravljački sistem izvještavanja (Management and Information System - MIS).

Sprovedene aktivnosti u okviru Kancelarije prvog nivoa kontrole

U okviru IPA Jadranskog prekograničnog programa saradnje ukupno su objavljena tri poziva za podnošenje projektnih predloga, i to dva za obične projekte i jedan poziv za strateške projekte. Kada je u pitanju učešće crnogorskih institucija u pozivima za obične projekte, za finansiranje je odobreno ukupno 38 projekata u čijoj implementaciji, pored korisnika iz ostalih zemalja učesnica programa, učestvuje 46 crnogorskih korisnika (državne institucije i preduzeća, opštine, nevladine organizacije, turističke organizacije, univerziteti i sl.). U nastavku je dat pregled ukupnog broja korisnika i opredijeljenog budžeta za implementaciju odobrenih običnih projekata za sve zemlje učesnice programa.

Tabela 1. Pregled broja korisnika i ukupnog budžeta zemalja učesnica IPA Jadranskog prekograničnog programa saradnje za implementaciju odobrenih običnih projekata³

Zemlja	Broj korisnika	Ukupan budžet (€)
ALBANIJA	79	19,567,711.07
BOSNA I HERCEGOVINA	48	10,036,989.90
HRVATSKA	117	30,542,227.73
GRČKA	24	6,235,532.08
ITALIJA	260	91,446,808.71
CRNA GORA	46	9,892,840.42
SRBIJA	25	4,309,657.45
SLOVENIJA	40	12,544,723.06
		184,576,490.42

Svi projekti iz prvog poziva za obične projekte, osim jednog, su završeni. Kada su u pitanju projekti u koje su bili uključeni crnogorski korisnici, uspješno je implementirano četrnaest projekata, u kojima je aktivno učestvovalo šesnaest crnogorskih institucija. Svi finalni izvještaji o napretku su zaključeni kroz sistem izvještavanja (MIS) i Deklaracije o prihvatljivosti troškova su izdate za sve finalne izvještaje dostavljene Kancelariji prvog nivoa kontrole u 2014. godini. Dostavljanje preostalih finalnih izvještaja Kancelariji na pregled i kontrolu očekuje se do kraja januara 2015. godine. Kada je u pitanju drugi poziv za obične projekte, svih 20 projekata, u kojima učestvuje ukupno 25 crnogorskih institucija, je aktivno. Završetak navedenih projekata planiran je za kraj 2015. godine.

Osim običnih projekata, za finansiranje u okviru IPA Jadranskog prekograničnog programa saradnje odobreno je i 11 strateških projekata, u čijoj implementaciji u svojstvu partnera učestvuje 14 crnogorskih institucija. Ukupna vrijednost projekata iz ovog poziva je oko 73,8 miliona eura, od čega je za crnogorske institucije opredijeljeno oko 4,2 miliona eura, odnosno 5,6% sredstava.⁴ Implementacija strateških projekata je u toku, a završetak istih je planiran do kraja marta 2016. godine.

Svi odobreni projekti, odnosno aktivnosti koje su predviđene istima, definisani su u skladu sa ciljevima i prioritetima samog programa.⁵ Sprovođenje navedenih projekata je od velike važnosti, ne samo za poboljšanje kapaciteta institucija koje iste sprovode, već i za jadransku regiju uopšte. Naime, usmjerenošću svih partnera zemalja učesnica programa na zajedničke ciljeve, koji se ostvaruju realizacijom aktivnosti predviđenih projektima, direktno se utiče na jačanje održivog razvoja jadranskog regiona, i to kroz⁶:

- Jačanje istraživanja i inovacija, sa ciljem unapređenja konkurentnosti i boljeg razvoja jadranske oblasti kroz ekonomsku, socijalnu i institucionalnu saradnju;

3 - Dopis Upravljačkog tijela programa broj RA/288100 od 19.11.2013. godine.

4 - <http://www.mvpei.gov.me/rubrike/GD-za-koordinaciju-programa-pomoci-EU/Aktuelno/?pagerIndex=2>

5 - Prioriteti u okviru IPA Jadranskog prekograničnog programa saradnje: Prioritet 1 - Ekonomska, socijalna i institucionalna saradnja, Prioritet 2 - Prirodni i kulturni resursi i prevencija rizika, Prioritet 3 - Pristupačnost i mreže.

6 - http://www.adriaticpacbc.org/download/PROGRAMME_DOCUMENTS/IPA_OP_amended_20112013.pdf

- Promociju, unapređenje i zaštitu prirodnih i kulturnih resursa, kroz zajedničko upravljanje tehnološkim i prirodnim rizicima sa ciljem, ne samo zaštite i unapređenja ovih resursa, već i zajedničke maksimizacije njihove upotrebe;
- Jačanje i integraciju postojećih infrastrukturnih mreža i razvoj saobraćajnih, informacionih i komunikacionih službi, koje, ne samo da će doprinijeti jačanju ekonomije cijele jadranske oblasti, već i ohrabriti razmjenu van nje.

Prethodno navedeno ukazuje na značajan doprinos navedenih projekata u postizanju održivog ekonomskog razvoja svih zemalja jadranskog regiona.

Kako bi se sprovođenje projekata uspješno odvijalo, po planu i u predviđenim rokovima, od izuzetne važnosti je, ne samo efikasan sistem izvještavanja korisnika o ostvarenim rezultatima, već i adekvatan i funkcionalan sistem prvog nivoa kontrole. Naime, korisnici projekata su u obavezi da najmanje četiri puta godišnje podnesu Kancelariji prvog nivoa kontrole izvještaj o realizovanim aktivnostima i nastalim troškovima, dok je obaveza Kancelarije da u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja navedenog izvještaja odradi administrativne provjere i provjere na licu mjesta, kako bi ocijenila prihvatljivost prijavljenih troškova, a sve sa ciljem zaštite, kako finansijskih interesa EU, tako i interesa države korisnice bespovratnih sredstva, koja su dodijeljena njenim institucijama kroz navedene projekte.

U toku 2014. godine, Kancelariji prvog nivoa kontrole je dostavljeno ukupno 158 izvještaja o realizovanim aktivnostima. Navedeni izvještaji se odnose na projekte iz sva tri poziva (prvi i drugi poziv za obične projekte, prvi poziv za strateške projekte), kao i na projekat tehničke podrške, čiji je korisnik Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija, kao struktura odgovorna za adekvatno funkcionisanje IPA Jadranskog prekograničnog programa saradnje u Crnoj Gori. Bitno je istaći da je Kancelarija prvog nivoa kontrole sve izvještaje dostavljene u 2014. godini pregledala u rokovima predviđenim programskim pravilima i ukupno izdala 222 Deklaracije o prihvatljivosti troškova.⁷

Uzimajući u obzir ukupan broj odobrenih projekata po zemlji učesnici programa, zatim broj korisnika koji učestvuju u njihovom sprovođenju, kao i ukupan opredijeljeni budžet, u nastavku je napravljen kratak osvrt na dodijeljeni iznos sredstava zemljama učesnicama programa, zatim iznose potrošenih sredstava i iznose sredstava koji su odobreni za refundaciju, kako na nivou programa, tako i pojedinačno na nivou svake zemlje učesnice.

Tabela 2. Pregled iznosa prijavljenih, provjerenih i troškova odobrenih za refundaciju⁸

Zemlja	Ukupan budžet (€)	Prijavljeni troškovi (%)	Provjereni troškovi od strane Kancelarije prvog nivoa kontrole (%)	Troškovi koji će biti refundirani (%)	Iznos sredstava koji će biti refundiran (€)
ALBANIJA	21.032.589,47	47,09	67,63	80,81	5.412.734,66
BIH	14.498.362,34	44,06	84,66	85,15	4.605.442,08
HRVATSKA	41.416.957,72	50,01	58,68	85,87	10.436.930,05
GRČKA	11.676.075,10	33,72	63,75	89,99	2.258.418,36
ITALIJA	113.322.556,67	59,51	82,79	90,41	50.477.541,67
CRNA GORA	13.217.385,76	39,79	83,38	87,77	3.848.304,09
SRBIJA	8.268.607,58	32,29	77,06	90,11	1.854.065,93
SLOVENIJA	21.027.896,65	56,87	71,93	87,82	7.554.817,69
	244.460.431,29	52,47	76,13	88,53	86.448.254,53

Kao što se može vidjeti u prethodnoj tabeli, ukupna potrošnja dodijeljenih sredstava na nivou programa je nešto iznad 50%, dok se procenat provjerenih troškova od strane kancelarija prvog nivoa kontrole kreće od 63,75% do 84,66%. Naime, najveći procenat provjerenih troškova bilježi Kancelarija prvog nivoa kontrole iz Bosne i Herecegovine (84,66%), a zatim slijede crnogorska i italijanska kancelarija sa 83,38% odnosno 82,79%.

⁷ - Podatak je dostupan u Upravljačkom sistemu izvještavanja, kome mogu pristupiti strukture uključene u sprovođenje IPA Jadranskog prekograničnog programa saradnje.

⁸ - Dopis Upravljačkog tijela programa broj RA/292627 od 05.11.2014. godine. Predstavljani podaci obuhvataju period do 04.11.2014. godine.

Kako je navedeno u tabeli 2., crnogorska kancelarija prvog nivoa kontrole je do početka novembra 2014. godine, provjerila 83,38% iznosa troškova prijavljenih od strane crnogorskih korisnika (5.258.797,60 eura), od čega je za refundaciju odobreno 3.848.304,09 eura, što predstavlja 87,77% od ukupno provjerenih troškova od strane Kancelarije (4.384.647,58 eura).

Osim prethodno navedenog, bitno je spomenuti da je Kancelarija prvog nivoa kontrole korisnik projekta tehničke podrške, koji je Ministarstvu finansija, kao strukturi uključenoj u implementaciju programa, dodijeljen sa ciljem adekvatnog funkcionisanja IPA Jadranskog prekograničnog programa u Crnoj Gori. U toku 2014. godine, Kancelarija prvog nivoa kontrole je Odjeljenju interne revizije Ministarstva finansija, kao tijelu odgovornom za provjeru prihvatljivosti troškova Kancelarije, podnijela dva izvještaja o realizovanim aktivnostima i za oba su izdate Deklaracije o prihvatljivosti troškova. Navedeni projekat tehničke podrške završen je 31. decembra 2014. godine, a obaveza Kancelarije je da, do sredine februara 2015. godine, podnese finalni izvještaj o napretku.

Na kraju, uzimajući u obzir važnost potrošnje i validacije godišnje alokacije sredstava dodijeljenih Italiji, kao zemlji koja je odgovorna za IPA Jadranski prekogranični program saradnje, za realizaciju svih odobrenih projekata u okviru programa, važno je istaći da je godišnji cilj za 2014. godinu na nivou programa postignut. Naime, postavljeni cilj koji je za 2014. godinu iznosio 99.715.229,00 eura ostvaren je, budući da je krajem decembra 2014. godine, prije svega zahvaljujući ažurnom i efikasnom radu kancelarija prvog nivoa kontrole, validirano ukupno 103.456.836,68 eura.⁹

Zaključak

Sprovođenje odobrenih projekata u okviru IPA Jadranskog prekograničnog programa saradnje je od izuzetnog značaja za jadranski region, kao i za sve institucije koje učestvuju u realizaciji istih. Naime, zajedničko sprovođenje projekata od strane partnerskih institucija zemalja učesnica programa predstavlja polaznu osnovu za uspješnu buduću saradnju, koja će nesumnjivo doprinijeti stvaranju novih i korisnih formi integracija između zemalja jadranskog područja.

Iskustva koja crnogorske institucije stiču kroz učešće u IPA Jadranskom prekograničnom programu saradnje od velikog su značaja za uspješno i pravilno korišćenje sredstava koja će Crnoj Gori biti dostupna, ne samo kroz prekogranične i transnacionalne programe u kojima će crnogorske institucije učestvovati u novoj finansijskoj perspektivi 2014-2020, već i kroz strukturne fondove, koji će Crnoj Gori biti dostupni nakon ulaska u EU. Stečena iskustva će sigurno olakšati buduću implementaciju projekata, ali i doprinijeti efikasnijoj i boljoj iskorišćenosti raspoloživih sredstava.

*mr Tamara Marković,
finansijski kontrolor za IPA Jadranski prekogranični program saradnje
u Direktoratu za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU)*

⁹ - Dopis Upravljačkog tijela programa broj RA/340172 od 19.12.2014. godine.



Nina Blečić

Ključne faze upravljanja rizicima

Zasto su rizici toliko značajni?

Zato što je rizik najveća prijetnja ostvarivanju ciljeva subjekta i zato što je važno identifikovati moguće probleme, a ne čekati da problemi nastanu.

Svaka aktivnost u subjektu sa sobom nosi određeni rizik koji može ugroziti ostvarivanje ciljeva procesa/sistema koji se odvijaju u okviru organizacionih jedinica, a time i ciljeva subjekta.

Iako u javnom sektoru ne postoji formalan sistem upravljanja rizicima postoje aktivnosti koje se sprovode. U cilju što uspješnijeg uspostavljanja procesa upravljanja rizicima u javnom sektoru, Ministarstvo finansija je donijelo Smjernice za uspostavljanje i sprovođenje procesa upravljanja rizicima u subjektima javnog sektora. Smjernice predstavljaju okvir za uspostavljanje i sprovođenje jedinstvenog procesa upravljanja rizicima kod svih subjekata javnog sektora.

Upravljanje rizicima znači gledati u budućnost, unaprijed razmišljati o potencijalnim događajima koji mogu nastati, njihovim uticajima i posljedicama sa kojima se su-

bjekt može suočiti u budućnosti. S tim u vezi, potrebno je na vrijeme preduzeti mjere kako bi se rizici sveli na nivo prihvatljiv za donosiocje odluka i izbjegli, odnosno smanjili nepovoljni uticaji na subjekat.

Rizici mogu biti kategorizovani kao spoljašnji (politički, ekonomski, prirodne katastrofe, građani) i unutrašnji (poštovanje rokova, zaposleni, kvalitativni, tehnološki i operativni).

Da bi se uspostavio adekvatan sistem upravljanja rizicima rukovodilac subjekta treba da:

- odredi iz reda zaposlenih, lice zaduženo za koordinaciju uspostavljanja i sprovođenja procesa upravljanja rizikom na nivou subjekta i
- utvrdi obavezu uspostavljanja Registra rizika na nivou subjekta i Registra rizika na nivou organizacionih jedinica.

Važno je istaći razliku između aktivnosti za uspostavljanje procesa upravljanja rizicima, za koje je odgovorno lice za koordinaciju uspostavljanja i sprovođenja procesa upravljanja rizicima od aktivnosti koje se odnose na pro-

ces upravljanja rizicima, za šta su odgovorni rukovodioci na svim nivoima upravljanja. S tim u vezi, ključne faze upravljanja rizicima su:

- Identifikacija rizika
- Procjena rizika – analiza i procjena rizika
- Reagovanje na rizik
- Praćenje i izvještavanje

1. Identifikacija rizika

Za identifikaciju i analizu ključnih rizika koji mogu uticati na sposobnost subjekta da postigne ciljeve odgovoran je rukovodilac subjekta. Identifikacija rizika se sprovodi u odnosu na ciljeve postavljene za sve značajne poslovne procese i realizuje se tokom procesa planiranja godišnjeg budžeta subjekta. Identifikacija se vrši na nivou subjekta i na nivou organizacionih jedinica.

Subjekt, da bi upravljao rizikom, treba da zna sa kojim rizicima se suočava i da ih procijeni. Identifikovanje rizika je prvi korak.

Kao pomoć u identifikovanju potencijalnih rizika može poslužiti razmišljanje o određenom događaju ili aktivnosti koji mogu ugroziti postizanje ciljeva subjekta u smislu ostvarenja:

- a) strateških ciljeva (povezanih sa vizijom i misijom subjekta),
- b) operativnih ciljeva (povezanih sa efikasnošću rada i efektivnim korišćenjem resursa),
- c) kvalitetnog sistema izvještavanja i transparentnosti (efikasno, blagovremeno izvještavanje, dobar sistem praćenja i izvještavanja) i
- d) usaglašenosti za zakonskim i podzakonskim aktima.

Metode za identifikovanje rizika

Prvi pristup identifikovanja rizika je *odozgo prema dolje*, gdje rukovodioci razmatraju rizike vezane za strateške ciljeve (opšti i posebni ciljevi).

Drugi je pristup *odozdo prema gore* i uključuje sve organizacione jedinice subjekta koje obavljaju pregled svojih godišnjih aktivnosti i poslovnih procesa i procjenjuju rizike.

Ova dva pristupa uzajamno se ne isključuju. Naprotiv, njihova je kombinacija u procesu utvrđivanja rizika po-

željna, jer olakšava utvrđivanje rizika na nivou subjekta i njegovih organizacionih jedinica. Na koji će se način organizovati utvrđivanje rizika zavisi od specifičnosti pojedinog subjekta. Pri tome treba uzeti u obzir da je većina subjekata usvojila Knjigu procedura sa opisom ključnih poslovnih procesa.

Postoji nekoliko metoda za identifikovanje rizika, ali se najčešće koriste sljedeći:

1. **“Brainstorming”** - otvorena diskusija gdje zaposleni sa različitim iskustvom i znanjem identifikuju rizike;
2. **SWOT analiza** - način otkrivanja internih i eksternih faktora koji mogu ugroziti ostvarenje ciljeva i spremnost subjekta da odgovori na te rizike;
3. **Upitnici o izvorima rizika** – specijalno pripremljeni upitnici gdje odgovori na pitanja otkrivaju rizik;
4. **Kontrolna lista sa uobičajenim rizicima** – metod samoocjenjivanja;
5. **Prethodno iskustvo i izvještaji** (izvještaji revizije, strateški, operativni i finansijski dokumenti) i
6. **Matrica rizika** - kombinuje sve gore navedene pristupe predstavljajući izvore rizika, prijetnje i posljedice koje treba izbjegavati

Opis rizika

Opis rizika je završetak procesa identifikovanja rizika i početak procesa procjene rizika.

Identifikovane rizike potrebno je opisati na način da se iz opisa vidi o kojem se događaju radi, koji je njegov uzrok i šta bi mogla biti posljedica, odnosno uticaj na ciljeve subjekta. Ovo je važno kako jedan rizik ne bi bio različito shvaćen od različitih osoba.

Određene greške koje se mogu javiti u opisu rizika su: nepotpun opis rizika koji ne daje indikacije za uzroke i posljedice. Takođe, posebnu pažnju treba obratiti na razlikovanje termina: rizik, posljedica, uzrok, rano upozoravajući signali (indikator).

2. Procjena rizika

Nakon što se rizici identifikuju, vrši se analiza i procjena rizika. Potrebno ih je rangirati, kako bi se utvrdili prioriteta i pružile informacije za donošenje odluka o onim rizicima na koje se treba usmjeriti.

Metodologija procjene rizika može da varira, u najvećoj mjeri što je mnoge rizike teško procijeniti (rizike

reputacije), dok je druge moguće numerički prikazati (finansijske rizike). Za prvu grupu je bolji subjektivan ugao posmatranja i u tom smislu procjena rizika je više umjetnost nego nauka.

Rizik se analizira i procjenjuje uzimajući u obzir vjerovatnoću nastanka i moguće posljedice ili uticaj na subjekat.

Uticaj je procjena posljedica ili rezultat određenog ishoda ukoliko se rizik ostvari.

Vjerovatnoća je procjena mogućnosti nastanka određenog događaja (uključujući i razmatranje učestalosti sa kojom do tog ishoda može da dođe).

Rizik mora biti procijenjen bez razmatranja mjera koje su već usvojene za njegovu kontrolu na prihvatljivom nivou, što znači da se u ovoj fazi procjenjuje inherentni rizik, ne uzimajući u obzir postojanje bilo kakvog oblika kontrole.

3. Reagovanje na rizik

Reagovanje na rizik predstavlja razmatranje mogućih mjera kojima se može uticati na prihvatljivost rizika. Svrha reagovanja na rizik je da se nesigurnost okrene u korist subjekta, ograničavanjem prijetnji i korišćenjem pruženih prilika. Bilo koja aktivnost koju subjekat preduzima u pogledu reagovanja na rizik, predstavlja dio onoga što je poznato kao „unutrašnja kontrola“.

Odluku o odgovoru na rizik donose rukovodioci. U cilju odabira najboljeg odgovora na rizik potrebno je razmotriti postoje li slučajevi koji nude pozitivne prilike, a da istovremeno ne stvaraju prijetnje.

Vjerovatnoća i uticaj smanjiće se izborom odgovarajuće odluke na rizik. S tim u vezi, postoji nekoliko načina reagovanja na rizik i to:

- Prihvatanje ili tolerisanje rizika - gdje se izloženost riziku može tolerisati bez preduzimanja bilo kakvih mjera;
- Smanjivanje ili ublažavanje rizika - preduzimaju se radnje i donose odluke kako bi se smanjila vjerovatnoća nastanka ili/i uticaj rizika. Radnje koje subjekat preduzima radi smanjivanja, odnosno ublažavanja rizika predstavljaju kontrolne aktivnosti;
- Prenošnje rizika - prenošenje rizika trećoj strani ili dijeljenje s trećom stranom;

- Izbjegavanje rizika - djelimično ili potpuno izbjegavanje rizika, zbog nemogućnosti svodenja rizika na nivo koji je prihvatljiv.

Registar rizika

Registar rizika služi za dokumentovanje rezultata procesa upravljanja rizicima i praćenje predloženih mjera. Svrha registra rizika je da pruži ključne informacije o rizicima subjekta.

Registar rizika je interni dokument koji sadrži:

- Opis rizika
- Kategoriju rizika
- Procjenu uticaja i vjerovatnoće
- Pregled postojećih kontrola
- Reagovanje na rizike
- Odgovorna lica
- Rokove za sprovođenje

4. Praćenje rizika i izvještavanje o rizicima

Upravljanje rizicima je kontinuiran proces koji je neophodno periodično pregledati. Ovo će obezbijediti da se ažurira registar rizika, u skladu sa stalnim promjenama u okruženju, promjenama ciljeva, prepoznavanju pojave novih rizika, dok drugi nestaju ili postaju manje značajni u pogledu prioriteta.

Proces praćenje rizika treba uspostaviti da bi se razmotrilo da li rizici još postoje, da li su se pojavili novi, da li su se vjerovatnoća i uticaj rizika promijenili i da bi se izvještavalo o značajnim promjenama. Izvještaj treba da sadrži pregled preduzetih aktivnosti u procesu upravljanja rizicima i pregled najznačajnijih rizika iz registara rizika organizacionih jedinica subjekta.

Za efikasno upravljanje rizicima potrebno je stvoriti i održavati radno okruženje koje pruža podršku. Takođe, potrebno je stvoriti takvu organizacijsku kulturu koja ima pozitivan stav prema rizicima i koja će dati dovoljno vremena i sredstava za podizanje svijesti i razvijanja vještina upravljanja rizicima.

*Nina Blečić
Načelnica Direkcije za
finansijsko upravljanje i kontrolu*